

Flemming Holm Anders Møller Ralf Nielsen Peter Uldum

# Hellebæk Gods

## Retsopgøret – årsag og virkning



**HELLEBÆK-AALSGAARD**  
**EGNSHISTORISKE FORENING**

Egnshistoriske beretninger 43

2015

## Hellebæk Gods

### Retsopgøret – årsag og virkning

Tekst: Flemming Holm, Anders Møller, Peter Uldum

Kortbearbejdning: Ralf Nielsen

Billedredaktion: Ralf Nielsen, Peter Uldum

Layout: Peter Uldum

Tryk: NOFOPRINT, Helsingør

Omslagsfoto: Hellebækgård 2015, Peter Uldum

ISBN: 978-87-87500-28-0

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening  
Egnshistoriske beretninger nr. 43  
www.hamtermollen.dk

## Indholdsfortegnelse

Forord	side	4
Ralf Nielsen: Matrikelkort Hellebæk-Ålsgårde	side	5
Peter Uldum: Det Grevelige Schimmelmannske Fideikommis	side	6
Flemming Holm: Lensafløsningen	side	9
Flemming Holm: Heinrich Carl Schimmelmann og retssagen mod ham	side	10
Peter Uldum: Hellebækgård under besættelsen	Side	17
Peter Uldum: Hellebækgård efter befrielsen	side	23
Flemming Holm: Hellebæk Gods fordeles	side	32
Anders Møller: Hellebækgård sælges til Det Kongelige Opfostringshus	side	58
Anders Møller: Bygningsfredninger på Hellebæk Gods	side	65
Anders Møller: Naturfredninger ved Hellebæk Gods	side	70
Flemming Holm: Hellebæk Smedje	side	76
Noter	side	84

## Forord

Da tyskerne kapitulerede efter 5 års besættelse af Danmark, havde de oparbejdet en betydelig krigsgæld. I 1946 blev denne gæld opgjort til 11,6 milliarder kroner.

4,8 milliarder kroner stammede fra værnemagtskontoen, som blev brugt til at betale for de mange tyske bunkeranlæg på Vestkysten, nye flyvepladser og veje.

2,9 milliarder kroner var tabet på den såkaldte Clearingkonto, hvor man trak importen af tyske industriprodukter og kul fra Danmarks eksport af landbrugsvarer til Tyskland.

Tyskland betalte efter Anden Verdenskrig af på erstatningen til Danmark. Samtidig konfiskerede den danske regering tysk ejendom for 156 millioner kroner.

Denne beretning omhandler konfiskationen af Hellebæk Gods, som dels var tyskejet og dels ejet af Heinrich Carl lensgreve Schimmelmans, der fra 1934 var medlem af DNSAP og havde betydelige tillidsposter indenfor partiet. Han blev fradømt halvdelen af sin formue og idømt 4 års fængsel.

Omstændighederne ved konfiskationen har aldrig været belyst i egnhistorisk sammenhæng, og det er således forfatterens intention at fortælle om, hvad der hændte i Hellebæk og Ålsgårde, da den danske stat overtog det gamle historiske gods med den smukke beliggenhed ved Øresund og ved en af Danmarks smukkeste skove.

For at belyse den historiske baggrund for konfiskationen indledes beretningen med afsnit om Det Grevelige Schimmelmanske Fideikommiss og lensafløsningen.

Historien om Hellebæk Smedje, som har fået et større tidsmæssigt omfang, er taget med fordi den giver et billede på de forandringer, der til stadighed sker i et samfund.

Vi håber med denne beretning at bidrage til forståelsen af den historie, der er den umiddelbare forudsætning for det Hellebæk – Ålsgårde, vi kender i dag.

Beretningen er bl.a. muliggjort med bidrag og assistance fra Frants Jensen med billeder og beretning om LAT på Hellebækgård og Ivars Silis for beretningen om de lettiske flygtninge.

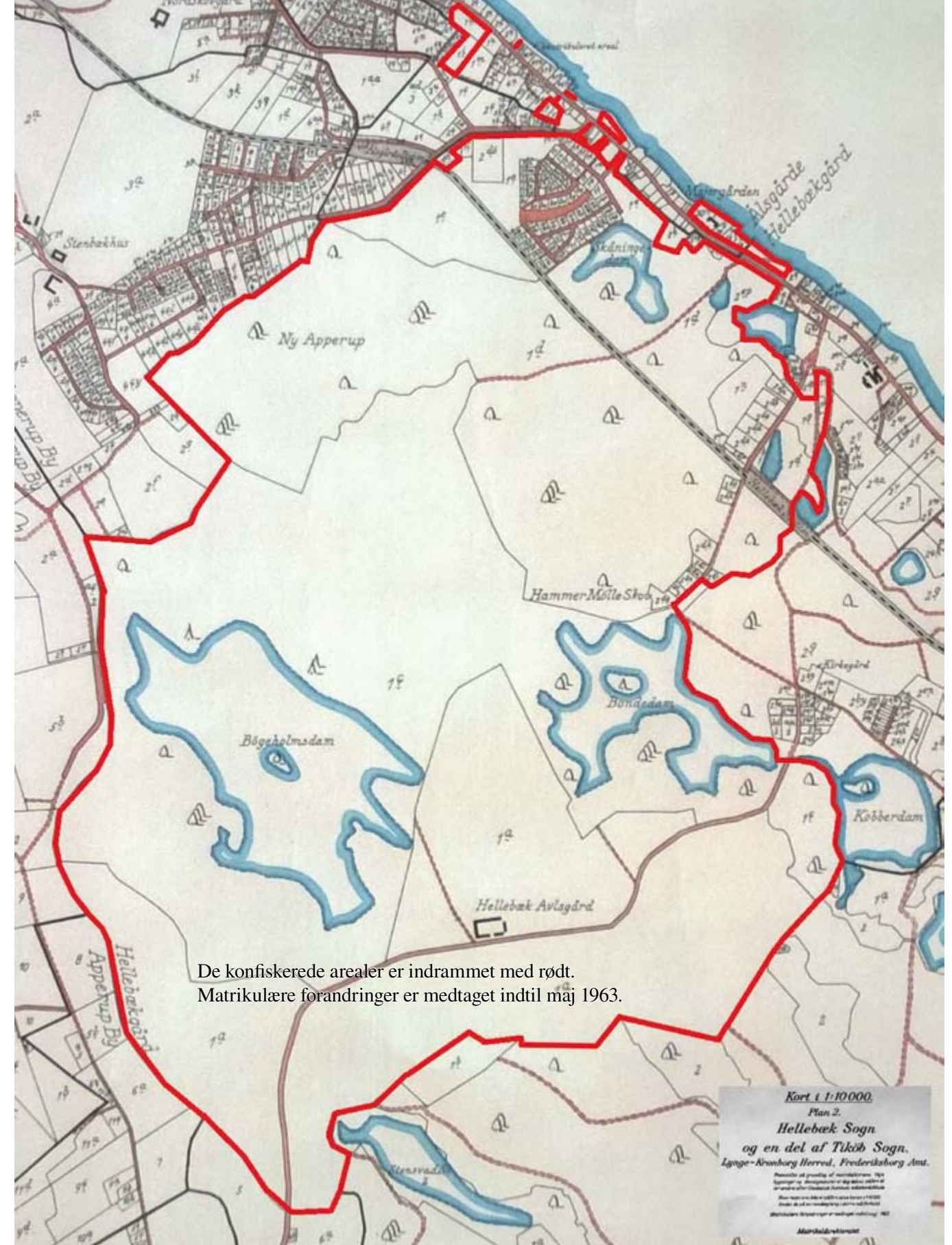
Tak til Boligselskabet Teglværksgården for tilladelse til at læse og affotografere Andelsboligforening Teglværksgårdens første protokoller.

Tak til Lone og Jørn Rasmussen, Hellebæk, for samtale om starten af Andelsboligforeningen på Hellebæk Gods, samt for indblik i andelsboligforeningens tidlige protokoller og øvrige dokumenter.

Fredi Bentsen har været behjælpelig med layout.

Fotograferne Svend Engelbrechtsen og Jens Uldum er anført med S.E. og J.U. Billeder med B eller D numre tilhører Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Arkiv.

Flemming Holm, Anders Møller, Ralf Nielsen, Peter Uldum.



## Det Grevelige Schimmelmanske Fideikommis<sup>1</sup>

Den første Schimmelmann i Danmark var Heinrich Carl Schimmelmann<sup>2</sup>, som i 1761 kom i Frederik V's tjeneste. Som økonomisk rådgiver skulle han hjælpe landet ud af den øjeblikkelige likviditetskrisse. Han ejede godserne Ahrensburg<sup>3</sup> og Wandsbek<sup>4</sup> i Holsten. Hurtigt efter sin ankomst her til landet købte han Det Berckentinske Palæ, i dag Odd Fellow Palæet i Bredgade i København samt godset Lindenberg<sup>5</sup> i Himmerland. I 1768 købte han Kronborg Geværfabrik i Hellebæk, og derved startede en lang periode, hvor slægten Schimmelmann satte sit store præg på Hellebæk-Ålsgårde egnen.

Heinrich Carl Schimmelmann oprettede 1781 Det Grevelige Schimmelmanske Fideikommis. Fideikommiset var et familiefideikommis, dvs. at det var H.C. Schimmelmanns børn og senere deres efterkommere, der var arvinger og nød godt af fideikommisets indtjening. H.C. Schimmelmann blev i 1747 gift med Caroline Tugendreich von Friedeborn (1730-1795), og de fik 9 børn:

Heinrich Ernst (1747-1831)

Caroline Sophie Friederica (1750-1751)

Carl Maximilian (1752-1772)

Friederich Joseph (1754-1800), gift: 1778 m. Ernestina Friderica Juliane v. Ahlefeldt. Børn:

Caroline Frederikke (1778-1858)

Joseph Frederik Carl (1787-1833) gift: 1819 m. Fanny Blücher-Altona.

Dorthea Christine Josephine (1790-1852)

Friedrich Traugott (1756-1778)

Caroline Adelaide Cornelia (1760-1826), gift: 1776 m. Heinrich Friedrich Baudissin.

Friederica Juliane (1763-1816)



*Heinrich Carl Schimmelmann, ca. 1762,  
malet af Stefano Torelli.*

Johan Leopold (1764-1764)

Christian Carl (1767-1842) gift: Françoise Marguerite Adelaide Danneskiold-Løvendal. Børn:

Adelaide Tugendreich Ernestine Frederikke Juliane (1796-1876) Gift: 1815 m. Georg Heinrich v. Löwenstern.

Laura Ernestine Josephine (1798-1857)

Kun to af børnene fik selv børn, så arvekredsen blev hurtigt indskrænket. Den Schimmelmanske arvelinje blev ført videre af Friederich Josephs søn Joseph Frederik Carl, der blev Lensgreve til Lindenberg efter Heinrich Ernsts død. Datteren Caroline Adelaide Cornelia blev gift med Heinrich Friedrich Baudissin, deres efterkommere blev arvinger til en part i fideikommiset. H.C. Schimmelmanns barnebarn Adelaide Tugendreich Ernestine Frederikke Juliane, der var arving efter Christian Carl blev gift med Georg Heinrich v. Löwenstern, deres efterkommere blev ligesom Baudissinerne også arvinger til fideikommiset.

Fideikommiset omfattede oprindeligt 4 plantager<sup>6</sup> i Dansk Vestindien, palæet<sup>7</sup> i Bredgade, sukkerraffinaderiet<sup>8</sup> på Christianshavn, Kronborg Geværfabrik og Hellebækgård med tilhørende jorder, fiskerlejet Ålsgårde, vandrettigheder i Teglstруп Hegn og Hammermølle Skov. I 1870 ved Kronborg Geværfabriks nedlæggelse blev de østlige jorder med Remingtonfabrikken<sup>9</sup>, vandrettigheder og en del af arbejderboligerne frasolgt til jægermester Saxtorph<sup>10</sup>. Det Schimmelmanske Palæ i Bredgade blev frasolgt i 1884.



*Plantagen Caroline St. Jan, Sept. 1833.  
M/S Museet for Søfart.*



*Det Schimmelmanske Palæ i Bredgade,  
i dag Odd Fellow Palæet.*



*Sukkerhuset på Christianshavn. Udsnit af maleri af Jess Bundsen (1766-1829).*

Ved Lensaflysningen i 1919 blev bl.a. fideikomiserne opløst og værdierne udloddet til arvingerne. Loven gav en frist på 10 år til at få afviklet de i loven omfattede ejendomme. Det Schimmelmanske Fideikommis blev opløst d. 28. marts 1930.

I stedet oprettedes Hellebæk Gods. Det havde i 1930 en nettoværdi på ca. 1,7 millioner kr.

**Kilder:**

Realregister ejerlav Hellebækgård.

Ditlev Tamm og Chr. Erichsen:

”Grever, Baroner og Husmænd”.

Div. internetsider.

Dansk Adels Årbog 1934.



*Hellebækgård ca. 1830.  
Efter gl. stik af A. Hansen. Affotograferet af S.E. D-0171.*

# Lensafløsningen

Ved enevældens ophør i 1848 og vedtagelsen af juni-grundloven i 1849 var de forfatningsmæssige forhold i Danmark forandret, og det var klart for grundlovens forfattere<sup>11</sup>, at adelige privilegier og fordele ikke hørte hjemme i den nye tid. Der indførtes i grundloven bestemmelse om, at enhver fordel og ethvert privilegium, som skyldes rang, adel eller titel, afskaffes. Ligeledes indskrives en lov om, at intet lensgods, stamhus eller fideikommis for fremtiden kunne oprettes, og det skulle nærmere ordnes, hvorledes de bestående kunne overgå til fri ejendom. Der var i tiden op mod århundredeskiftet spredte tilløb til at bringe disse bestemmelser ud i livet, men først ved systemskiftet<sup>12</sup> i 1901 kom spørgsmålet op igen. Det endte med en lov om lensafløsning af 4. oktober 1919. I den lov hed det, at lenshuse<sup>13</sup>, stamhuse<sup>14</sup> og fideikommisgodser<sup>15</sup> samt de derhen hørende fideikommiskapitaler skulle overgå til fri ejendom. Enhver besidder af ovennævnte godser og kapitaler skulle overtage dem til fri ejendom mod at betale 25 % af værdien til staten, hvis staten stod til at overtage besiddelsen i tilfælde af slægtens uddøen. Ved andre besiddelser var procenten 20. Ydermere skulle 1/3 af jorden stilles til rådighed for staten mod en erstatning fastsat af vurderingsrådet. Jorden skulle anvendes til oprettelse af mindre jordbrug.

Loven om lensafløsning var meget byrdefuld, og nogle af de store godsbesiddere<sup>16</sup> prøvede loven ved domstolene. Efter samråd med justitsministeren<sup>17</sup> skulle sagen afprøves og afsluttes ved højesteret inden udgangen af 1920. Højesteret afsagde dom d. 11.

december 1920, og retten mente ikke, at lovgivningsmagten havde overskredet grænserne for sin myndighed ved at løse den opgave, grundloven havde stillet dem.

Da Hellebæk Gods blev oprettet i 1930, var ejerandelene følgende:

1. Heinrich Carl lensgreve Schimmelmänn med 1/3. Dansk statsborger fra 1927. Tyskfødt.
2. Georg Herman Hugo Adelbert baron von Löwenstern<sup>18</sup> med 25/96. Tysk statsborger.
3. Enkefru Georgine Marie Antoinette von Silvansky med 7/96. Tysk statsborger.
4. Otto August Hermann Joachim rigsgreve von Baudissin<sup>19</sup> med 41/144. Tysk statsborger.
5. Klaus Wolff Sigismund rigsgreve von Baudissin<sup>20</sup> med 7/144. Tysk statsborger.

## Kilder:

Internetsider.

Politiken 1945.

Rigsarkivet og Arkivalieronline: Skøde- og pante-protokoller, realregistre.

Samling af danske love.

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Arkiv.

## Heinrich Carl Schimmelmänn og retssagen mod ham

Den sidste Schimmelmänn med tilknytning til Hellebæk hed også Heinrich Carl. Han fødtes 1890 på godset Ahrensburg som søn af preussisk geheimeråd lensgreve Carl Gustav Ernst Schimmelmänn<sup>21</sup> og hustru Elisabeth Catharina, født Skeel<sup>22</sup>. Han blev student fra Ratzeburg i 1911 og gik derefter ind i den preussiske hær og kom på officersskole, hvor han blev løjtnant i 1913. Han deltog i 1. verdenskrig på tysk side, og efter krigen fik han 1919 afsked med titel af ritmester. Efter militærtjenesten blev han forpagter på Ahrensburg<sup>3</sup>, men ved sin fars død i 1922 blev han ejer af Lindenberg<sup>5</sup> og Mylenberg<sup>23</sup> godser i Himmerland, det Wandsbekske Fideikommis samt medejer af Det Schimmelmännske Fideikommis i Hellebæk. Han tog fast ophold i Danmark på Lindenberg Gods i 1924, og ansøgte om og fik dansk statsborgerskab allerede i 1927.

Heinrich Carl Schimmelmänn var gift 3 gange. I 1925 blev han i Berlin gift med Louise Demuth, født i Ahrensburg 1903. Hans andet ægteskab var i 1937 i Marmorkirken i København med Margrethe van der Aa Bertelsen, hun var født i København 1919. De fik i 1938 sønnen Carl Heinrich greve Schimmelmänn. Det 3. ægteskab var med Birthe Marie Markersen, født i Rødby 1913. De blev gift i Tågerup Kirke, Maribo amt, i 1940 og fik 2 børn, Hans Ove greve Schimmelmänn i 1941 og Elisabeth Marie Louise komtesse Schimmelmänn i 1943.

Heinrich Carl Schimmelmänn boede til sin død i 1971 på Lindenberg Gods. Hans hustru Birthe Marie omdannede i 1978 Lindenberg Gods til Den Schim-



Heinrich Carl Schimmelmänn. Foto: DAA 1934.

melmannske Fond<sup>24</sup> i ønsket om at bevare kulturværdier i og omkring slottet. Hun døde i 1999.

Danmarks Nationalsocialistiske Arbejderparti DNSAP blev stiftet i 1930, og i 1934 indmeldte H.C. Schimmelmänn sig i partiet, som var opbygget i lighed med det tyske nazistparti med en fører og et storråd, som han blev medlem af i 1941. I 1942 blev han udnævnt til stabsleder for særlige anliggender, i hvilken egenskab han antagelig har været forbindelsesled mellem DNSAP og den tyske besættelsesmagt.

Han forsøgte at komme i folketinget ved at lade



Lindenberg Gods i Himmerland. Godset har været i familien Schimmelmännns besiddelse siden 1762. Foto: Lindenberg's hjemmeside.

sig opstille som kandidat for DNSAP ved folketingsvalget i marts 1943 i Svendborg kreds, uden at blive valgt.

DNSAP oprettede i 1939 en avis, som de kaldte Fædrelandet. Den udkom første gang d. 9. januar 1939 og vedblev at udkomme indtil befrielsen d. 5. maj 1945, hvor den blev lukket af modstandsbevægelsen. På en ekstraordinær generalforsamling d. 5. november 1941 i selskabet, som udgav avisen, blev Heinrich Carl Schimmelmänn valgt til medlem af bestyrelsen og samme dag på et bestyrelsesmøde valgt som dens formand. Han hjalp bladet rent økonomisk ved at stille kaution for 2 lån på henholdsvis 20.000 kr. og 30.000 kr., som blev brugt til udvidelse af aktiekapitalen.

Christian Frederik von Schalburg<sup>25</sup> havde været officer i Den Danske Livgarde. Han meldte sig som frivillig i den finske vinterkrig<sup>26</sup> til kamp mod bolsjevismen. Da vinterkrigen sluttede, meldte han sig til tysk tjeneste i Waffen-SS<sup>27</sup> med tjeneste i Panser-

division Wiking<sup>28</sup>. Han blev chef for Frikorps Danmark<sup>29</sup> d. 1. marts 1942 og kæmpede på Østfronten. Her blev han dræbt d. 2. juni 1942. Efter hans død stiftede hans hustru Helga von Schalburg<sup>30</sup> en fond, som blev kaldt C.F. von Schalburgs Mindefond. Med følgende fundats: ”Fondets Formaal er at yde Støtte til danske Deltagere og deres Paarørende i den fælles europæiske Kamp mod Bolschevismen samt efter Krigens Afslutning, om det ønskes, at formidle Soldaternes Tilbagegang til de Erhverv, hvorfra de er udgaaet.” I denne fond blev Schimmelmänn medlem af præsidiet i september 1942, men allerede i december samme år afgik han, da Schalburgs enke ikke ønskede partipolitisk indflydelse på fondens arbejde.

Schimmelmänn indtrådte i efteråret 1944 i bestyrelsen for Danske Frontkæmpere Venner, en organisation, som støttede danskere i tysk militærtjeneste, især Frikorps Danmarks medlemmer ved østfronten.

Schimmelmänn havde fast bopæl på godset Lindenberg i Himmerland. Her plejede han under hele

krigen omgang med og havde besøg af højtstående nazister og af nazistiske sympatisører. Nogle beboere i omegnen så op til Schimmelmann, mens andre betragtede ham som en farlig person, med de høje tillidsposter han havde indenfor DNASP, og på grund af de personer han plejede omgang med.

Grundet bl.a. de nævnte forhold var Schimmelmann derfor en af de første, som modstandsbevægelsen lod internere efter befrielsen. Efter en tid som interneret blev han sat i varetægtsarrest, og der blev rejst tiltale mod ham.

Justitsministeren havde fået bemyndigelse til at indføre et straffelovstillæg, hvori der stod:

*”Med fængsel straffes den, der har været medlem af den øverste ledelse af Danmarks Nationalsocialistiske Arbejderparti eller anden med besættelsesmagten utilbørligt samarbejdende nazistisk organisation og som sådan har medvirket til eller undladt at modvirke disse organisationers samarbejde med besættelsesmagten og den bistand, der er ydet denne ved propaganda og på anden måde.”*

*”Med fængsel straffes den, der har virket som udgiver, redaktør eller forretningsfører ved dagblad eller tidsskrift, der kendeligt for den pågældende arbejdede til fremme for tysk propaganda, eller som i øvrigt i skrift eller tale offentligt eller for en større kreds har virket i den tyske propagandas tjeneste.”*

*”Når nogen findes skyldig i et efter denne lov strafbart forhold, kan det ved dommen bestemmes, at hans formue og hans tilhørende rente- eller indtægtsnydelser helt eller delvis kan inddrages til fordel for statskassen.”*

*”Den, der findes skyldig i noget efter denne lov*

*strafbart forhold, fortaber nedennævnte rettigheder: Stemmeret og valgbarhed i offentlige anliggender.”*

Sagen kom for retten ved Københavns byret d. 19. november 1946, hvor statsadvokatens anklageskrift lød på de tidligere nævnte forhold, hvor Schimmelmann havde samarbejdet med besættelsesmagten. Sagen blev behandlet under medvirken af domsmænd.

Anklagemyndigheden krævede fængselsstraf over tiltalte og konfiskation af hans formue, mens tiltalte krævede frifindelse.

Tiltalte blev dømt for 2 af førnævnte tilfælde, nemlig sit medlemskab og tillidsposter indenfor DNSAP og sit tilhørsforhold til dagbladet ”Fædrelandet”. Dommen kom til at lyde på 2 års fængsel, hvoraf 1 år og 158 dage ansås for udstået under in-



Højsteretspræsident Troels Jørgensen oplæser en dom i Højsteret i 1940. Foto: Billedbladet.

ternering og varetægtsarrest. Han mistede stemmeret og valgbarhed i 5 år, mens retten ikke fandt tilstrækkelig anledning til at konfiskere hans formue.

Der rejste sig en storm af protester over den i manges øjne milde dom. I Ålborg afholdt modstandsbevægelsens lokalkomité et stort protestmøde, hvor en af talerne udtalte: *”Det ser ikke længere ud til, at adel forpligter, når de ikke dømmes højere straf for at blande sig med landsforrædere.”*

Anklagemyndigheden ankede til domfældelse af tiltalte og med krav af konfiskation, mens tiltalte krævede frifindelse.

Schimmelmann blev i landsretten d. 12. august 1947, udover de 2 punkter, som han blev dømt for i

byretten, også dømt for forholdene ved at være medlem af Schalburgs Mindefond og Danske Frontkæmperes Venner, da det mentes at have medvirket til at støtte hvervningen af frivillige til kampen mod Sovjetunionen. Med disse yderligere forhold blev dommen fastsat til fængsel i 3 år, hvoraf de 2 år ansås for udstået. Der fandtes ikke grundlag for konfiskation af hans formue, mens fradømmelse af almen tillid blev stadfæstet.

Østre Landsrets dom blev med justitsministerens tilladelse anket af anklagemyndigheden til Højsteret med krav om strafskærpelse og konfiskation af tiltaltes formue. Tiltalte påstod frifindelse, subsidiært rettens mildeste straf.

Retssagerne mod H.C. Schimmelmann blev fulgt tæt af dagspressen, her er POLITIKENs forside fra 29. jan. 1948.





Ved Højesterets pådømmelse deltog 10 dommere. Dommen blev afsagt d. 28. januar 1948:

*”Thi kendes for ret:*

*Tiltalte, Heinrich Carl Schimmelmänn bør straffes med fængsel i 4 år, hvoraf 2 år anses for udstået. For en periode på 10 år fortaber tiltalte sin rettighed med hensyn til stemmeret og valgbarhed i offentlige anliggender. Halvdelen af tiltaltes formue, bortset fra rente- og indtægtsnydelser, inddrages til fordel for statskassen.”*

Det hed i dommens præmisser, at Schimmelmänn, der allerede efter få års ophold her i landet fik dansk statsborgerskab i 1927, måtte være klar over, at dette forpligtede ham til at vise fuld loyalitet over for landet, navnlig under de forhold, som besættelsen skabte. Da derudover den alvorlige karakter af de forbrydelser, han gennem fire år indtil kapitulationen begik som stabsleder og medlem af DNSAP's storråd samt formand for dagbladet Fædrelandets bestyrelse, i meget betydelig grad var blevet forøget ved hans betydelige samfundsmæssige stilling, en stilling, som hans formue og store jordbesiddelser bidrog til at skabe, måtte lovens bestemmelse om formuekonfiskation bringes i anvendelse.

Schimmelmännns formue blev opgivet til 4½ million kr. Konfiskationens praktiske udførelse blev varetaget i Statens Jordlovsudvalg, som gennem forhandlinger kom frem til, at der fra godset Lindenberg blev konfiskeret Dronninglund Hovedgård<sup>31</sup> og Mylenberg Avlsgård<sup>23</sup>, mens der fra Hellebæk Gods blev konfiskeret Schimmelmännns ejerandel, som androg 39/96.

Konfiskationen af Schimmelmännns andel af

Hellebæk Gods blev konfirmeret ved udstedelse og tinglysning af skøde, læst d. 19. december 1949, hvori der skrives: *”at jeg, lensgreve H.C. Schimmelmänn i henhold til den med finansministeriet truffne overenskomst angående fordeling af min formue, hvoraf halvdelen ved højesteretsdom af 28. januar 1948 blev overdraget til statskassen, skøder og endeligt overdrager til statskassen den mig i henhold til skøder tilhørende andel, i alt 39/96 af Hellebæk Gods.”*

Overdragelsen androg også Schimmelmännns andel af bygninger med tilbehør og løsøre for så vidt de ejedes af Schimmelmänn, ligesom hans andel af de under godsets administration værende værdipapirer, udestående fordringer, kontantbeløb og beholdninger af enhver art.

Staten respekterede samtlige indgåede leje- og forpagtningskontrakter og var bekendt med, at en del ejendomme var bygget på fæstet jord, hvor Hellebæk Gods ejede jorden, mens husene ejedes af beboeren.

Statskassen indtrådte i de af Schimmelmännns forpligtelser lyste prioriteter til det Schimmelmännnske Fideikommis, stort 274.000 kr., og et lyst løsøre pantebrev til Viggo Sylvest-Jensen<sup>32</sup>, stort 45.000 kr. med pant i det på ejendommen værende oplag af kul.

Schimmelmänn havde i overtagelsesskødet fra 1930, hvor Det Schimmelmännnske Fideikommis blev nedlagt og ejerretten overgik bl.a. til Schimmelmänn, fået tinglyst i skødet, at han havde bopælsret i hovedbygningen for sig og sin slægtslinje. Han anerkendte, at denne ret bortfaldt.

Der blev udfærdiget en status pr. 1. januar 1948, hvor Schimmelmännns anpart på 39/96 blev opgjort.

I aktiver indregnedes ejendomsværdi, skovbe-

holdninger, obligationer, udestående fordringer og tilgodehavender samt bank- og kontante beholdninger. I alt udgjorde disse poster ca. 444.000 kr.

I passiver indregnedes prioritetsgæld og anden gæld samt kapitalværdi af Hellebæk Fabrikkers ret til at benytte vandet i søer og damme i Hellebæk. Disse poster udgjorde i alt ca. 167.000 kr.

Den af statskassen overtagne anpart udgjorde derfor 277.000 kr.

Efter domsafsigelsen i Højesteret fremsatte nogle af de kommunistiske medlemmer af Rigsdagen et lovforslag om, at det ved lov i 1927 meddelte danske statsborgerskab til Schimmelmänn skulle fratages ham. Forslaget blev ikke vedtaget, da det efter folketingsflertallets mening ville ændre på en afsagt, endelig dom.

### Den tyske ejerkreds

Ved befrielsen var Hellebækgård Gods ejet af følgende udover Heinrich Carl Schimmelmännns 39/96:

Baron Hugo Georg Herman Adelbert von Löwenstern<sup>18</sup> for 25/96.

Rigsgreve Klaus Wolff Sigismund von Baudissin<sup>20</sup> for 7/144.

Grevinde Elsa Wanda Ottilie Eugenie Franziska von Baudissin<sup>33</sup> for 41/144.

De var alle 3 tyske statsborgere. Derfor blev deres ejerandel konfiskeret allerede i 1946 efter lov nr. 132 af 30. marts 1946 om konfiskation af tysk og japansk ejendom. Den lov kom til anvendelse på al tysk fjendtlig ejendom i riget, undtaget sådan ejendom, som af de allierede væbnede styrker var taget som krigsbytte. Som tysk fjendtlig ejendom ansås ejen-

dom, som ved lovens ikrafttræden tilhørte den tyske stat, tyske kommuner og andre tyske myndigheder, tyske statsborgere og statsløse personer, som senest havde haft tysk statsborgerskab. En såkaldt kommissarius<sup>34</sup> blev udnævnt af kongen. Han skulle stå for lovens praktiske gennemførelse.



Der blev udfærdiget endeligt skøde, tinglyst d. 8. februar 1951, hvor 57/96 af matr. nr. 1a m.fl. af Hellebækgård ejerlav, Hellebæk sogn, skødes til den danske stat med kommissarius for konfiskation af tysk og japansk ejendom som dispositionsberettiget. Kommissarius fungerede under Handelsministeriet, men ejendommen med arealerne overgik administrativt til statskassen.

Hele konfiskationen udgjorde en arealmæssig stor del af Hellebæk-Ålsgårde. Alene var der i begge skøder nævnt 44 matrikelnumre udover selve Hellebækgård. Det var ejendomme, grunde, skov og landbrugsarealer. Derfor fik konfiskationen vidtrækkende konsekvenser for Hellebæk-Ålsgårde området, og i Ålsgårde begyndte efterfølgende en helt ny byudvikling.

**Kilder:**

Højesteretsdomme 1948.

Statens Arkiver: Skøde- og panteprotokoller samt realregistre.

Div. internetsider.

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Arkiv.

Politiken 1945 - 48.



*Hellebækgård forår 1948, set fra Roevejen. Foto: J.U.*

# Hellebækgård under besættelsen

## Greverne på Hellebækgård

Siden 1929 havde greve Werner Schimmelmänn<sup>35</sup> boet på Hellebækgård sammen med sin tyske tjener og en dansk husassistent. I foråret 1940 var grev Werner en alderdomssvækket herre, som sikkert havde svært ved at indordne sig under de øvrige familiemedlemmers dispositioner omkring Hellebækgård. Det var Heinrich Carl lensgreve Schimmelmänn til Lindenberg, grev Werners nevø, der ejede den Schimmelmännske del af Hellebæk Gods og havde beboelsesretten til Hellebækgård. Sidst i april 1940 opstod en familiekontrovers, da grevinde Marie<sup>36</sup> ville opmagasinere nogle møbler i det tidligere kapel på Hellebækgård. Vi har underretninger om hændelsen gennem den korrespondance, fuldmægtig, løjtnant Ove Olsen<sup>37</sup> havde med greve Ernst Schimmelmänn<sup>36</sup>. Her bringes fuldmægtig Olsens svar til grev Ernst:

*Ove Olsen.*

*Hellebæk, 1' maj 1940*

*Hr. E. Greve v. Schimmelmänn.*

*I Anledning af Hr. Grevens Brev til mig af 17' f. M. vedrørende Opmagasineringen af Deres Møbler paa gl. Hellebækgård, skal jeg tillade mig at meddele, at min Medvirkning var saa kortvarig, at det synes urimeligt, at De vil paalægge mig noget An-*



*Det indvendige af kirken eller kapellet på Hellebækgård i 1946. Foto: J.U.*

*svar. Hele Forholdet var gaaet i Haardknude, da jeg kom hjem fra min Virksomhed den 9' f. M. Kl. 5½. Greve Werner sad i mit Hjem, og vilde ikke høre Tale om at lukke Kirken op og henviste til, at han uden Varsel ikke kunde rydeliggøre Rummet, saaledes at det var muligt at flytte andet ind. Kl. 9 Aften modtog jeg rigtigt Telegram fra Lehnsgreven om, at*

Kirkefløjen paa Grevinde Maries Anmodning skulde aabnes. Med Telegrammet i Haanden gik jeg paany til Grev Werner, som imidlertid stadig nægtede at aabne Dørene og vilde henvende sig til Myndighederne om Bistand, hvis man med Magt vilde forcere Indgangen. Herom telegraferede jeg til Lehmsgreven Kl. 10 samme Aften med Anmodning til Telegrafstationen om at udtelefonere Telegrammet samme Aften, men da Forholdene udviklede sig her hjemme som de gjorde, var Svar herpaa naturligvis ikke til at forudse. Kl. c. 9 Fm. den 10' havde jeg en telefonisk Samtale med Grevinde Marie og foreslog, at Møblerne midlertidig blev hensat paa Hellebæk Ladegaard til man ved Forhandling eller med Kongens Foged tvang sig Adgang. For at opnaa dennes Medvirkning er det imidlertid nødvendigt at fremlægge Dokumenter paa, hvilke Adgang kan fremtvinges, og saadanne var jeg ikke i Besiddelse af. Alene den Omstændighed, at Greve Werner ubestridt har haft Benyttelsesretten i c. 10 Aar, vilde som Forholdene var d. 9'f.M. have foraarsaget, at ret kraftige Beviser maatte forelægges, og jeg henviste Grevinde Marie til at lade Overretssagfører Sandholt<sup>38</sup> tage Affære. Efter den 10'f.M. Kl. 9 Fm. har jeg ikke haft nogen føling med, hvor Møblerne blev anbragt, og det synes som nævnt urimeligt, at jeg kan have noget Ansvar for Udgifter, der i den Anledning er paaført Dem. Min Medvirken er gaaet ud paa at faa Forholdet til at gaa saa gnidningsløst som muligt uden at blande for mange Udenforstaaende ind i eventuelle Stridigheder. Kirken er nu afleveret fra Greve Werners Side og Nøglerne er i Aftes, altsaa den 30' April, afleveret til mig, og vil jeg antage, at Grevinde Marie nu lader

Møblerne indflytte. Greve Werner afleverede som nævnt Nøglerne til mig, men jeg forstod paa ham, at Grevinde Marie boede paa Palæet, men han er blevet meget ældet den senere Tid og vanskelig at Forstaa. Hvis jeg paa nogen Maade kan være Dem til nogen Nytte med at varetage Deres Interesser her, beder jeg Dem venligst gøre Brug af min Hjælp, men, som jeg antager De selv let forstaaer, er det ikke behageligt at komme til midt i Dispositioner, man ikke selv har været med til at lægge.

Ærbødigst  
Ove Olsen



Greve Werner Ernst Carl Schimmelmans gravsted på øen i Bondedam. Foto: J.U.

Vi har ingen underretninger om fuldmægtig Olsen måtte til lommerne for at tilfredsstille den hid-sige grev Ernst.

Om denne hændelse har slidt yderligere på grev Werners helbred kan ikke siges, men han døde på Esbønderup Sygehus d. 12. aug. 1941.

Efter eget ønske blev hans urne nedsat på øen i Bondedam. Stedet er markeret med en rå granitsten, hvor kun navn, fødsel og død er indhugget. Der blev desuden rejst et simpelt trækors, dette er fornyet for få år siden.

I telefonbogen fra 1943 har greve Ernst Schimmelmann og politifuldmægtig Jørgen Sandholt<sup>39</sup> begge adresse på Hellebækgård. Grevinde Marie døde på Øresundshospital i Helsingør d. 28. juni 1945, og blev begravet på Hellebæk Gl. Kirkegård. I kirkebogen står både hun og greve Ernst med adresse på Hellebækgård, så man kan konkludere, at den sidste greve der boede på Hellebækgård først forlod stedet i 1945.

### LAT på Hellebækgård

LANDSARBEJDSTJENESTEN, forkortet LAT, var en ungdomsorganisation under DNASP oprettet i september 1940 og virkede til tjenesten blev opløst i



LAT på march. Foto: Udlånt af Frants Jensen.

juni 1944. Tjenesten gik under det folkelige og mere populære øgenavn "Spadesvingerne". Mændene i tjenesten eksercerede med spader, som om det var geværer. LAT var en organisation for både mænd og piger, som man på den tid benævnte ugifte kvinder.



LAT's kvindelige Arbejdstjenestelej Nr. 2, »Hellebæk«.

Formålet var en opdragende og karakterdannende skoling for landets ungdom. Tanken var, at mændene skulle beskæftiges med hede- og inddæmningsarbejde, tørvegravning og plantning af skov. Pigerne skulle lære moderens og husmoderens gerning ved undervisning i barnepleje, syning og strikning.

På Hellebækgård blev der oprettet en lejr for piger d. 15. april 1942, denne blev senere omdannet til førerskole under ledelse af feltmester, skolechef S.H. Cohrt.

Overretssagfører Peter V. Sandholt<sup>38</sup>, som var administrator for Hellebæk Gods, havde sommerbolig på Hellebækgård, hvor somrene frem til 1945 blev tilbragt sammen med familien. Netop i 1942 faldt familiens optræden skolelederen så meget for brystet, at han følte sig foranlediget til at fremsende en stærk irettesættelse:

DANMARKS NATIONAL – SOCIALISTISKE  
ARBEJDERPARTI

( D.N. S. A.P. )

Landsarbejdstjenesten

L.A.T. /Førerskolen I

SKOLECHEFEN

Hellebæk, den 28. 7. 1942

Skrivelse Nr. C/HRJ

Anbefalet

Herr Overretssagfører P. Sandholt

Skindergade 23, København - K.

Forskellige beklagelige Hændelser i den seneste Tid foranlediger mig til at sætte mig i Forbindelse med Dem.

Lad mig begynde med at udtale min Beklagelse af, at det under mit fravær nys afvigte lørdag-søndag er sket, at en af Posterne ved Indgangen har standset Dem og forhindret Dem i at køre gennem denne. Den paagældende Post har dermed i beklagelig Grad overtraadt de ham givne instruktioner, hvorfor sagen er blevet paatalt, og det passerede vil næppe komme til at gentage sig; men jeg giver altsaa hermed Udtryk for skolens Beklagelse af dette Forhold. Dernæst til den egentlige Aarsag til, at jeg sætter mig i forbindelse med Dem. Det er i den seneste Tid nogle Gange forekommet, at der fra Deres Families Side er blevet lagt en saa aabenlys fjendtlig Holdning for Dagen, at jeg finder Anledning til at gøre opmærksom derpaa. At De og Deres Familie ikke

kan gøre den politiske Livsanskuelse, der doceres her paa Skolen, til Deres er mig bekendt, og jeg vilde heller aldrig finde paa at beskæftige mig dermed, da dette maa være et ganske privat Anliggende, hvilken politisk Retning man vil give sin Sympati, om ikke det var forekommet, at man fra Deres Families Side var gaaet over til at give sine modstridende politiske Anskuelser direkte provokerende Udtryk, hvorved Sagen selvsagt kommer til at stille sig ganske anderledes.

Jeg skal til Eksempel indskrænke mig til ganske kort at omtale denne Morgens Begivenheder. Da Sko-



Skolechef S.H. Cohrt forrest og F.O. Jørgensen. Foto: Udlånt af Frants Jensen.



Overretssagfører Peter V. Sandholt ved morgenmaden på Hellebækgård. Foto: Udlånt af Peter Sandholt.

len var traadt an til Flaghejsning, blev der i Deres Køkken tror jeg, det er, aabnet et Vindue, og bag det aabne Vindue saas Personer, der ganske øjensynligt ønskede at hører "Løsenet". Da dette, hvis Ordlyd var "Kampen mod Jødedommen", tilsyneladende ikke behagede de Medlemmer af Deres Familie, der hørte det, tillod man sig at lade dette Mishag faa højlydt Udtryk.

At De og Deres Familie endnu ikke har kunnet eller villet indse, hvilken fare for vor Kultur Jødedom-

men betyder maa ganske blive Deres Sag; men jeg skal paa det bestemteste have mig frabedt, at der fra Deres eller Deres Families Side gives saa højlydt Udtryk for Mishag, at det kan høres over hele Appelpladsen. Dertil blev yderligere knyttet flere andre Bemærkninger af nedsættende Art, bl.a. om vort Flag. Såvel Bemærkningerne selv som den Maade, hvorpaa og de Omstændigheder, hvorunder de blev fremsat, var af direkte provokerende Karakter, og jeg skal i den Anledning advare Dem og Deres Familie paa det Bestemteste.

De synes ganske at glemme, at ogsaa Danmark har tilsluttet sig Antikominternpagten, der betyder Kamp mod Kommunismen og mod den bag denne staaende Verdensjødedom, og ved en Optræden som den,



Gymnastik på førerskolen i Hellebæk. Foto: Udlånt af Frants Jensen.

Medlemmer af Deres Familie i Dag til Morgen har tilladt sig, sætter man sig ganske ud over Kongens og den af Dem og Deres politiske Meningsfæller saa højt priste Samlingsregerings Opfordring til at udvise Ro og Besindighed og rette sig efter de givne Bestemmelser.

*Jeg kan som Chef for Førerskolen her ikke tolerere, at den Slags Oprin gentager sig, og jeg skal derfor for Deres egen Skyld opfordre Dem til inden tre Dage fra i Dag at give mig Meddelelse om, at De over for Deres Familie har paataalt det passerede, og at det ikke vil komme til at gentage sig.*

*Der er blevet og vil ogsaa i Fremtiden blive nedskrevet udførligt Referat af, hvad der passerer af denne Art, og da det fra Deres Families Side ganske uomtvisteligt er en direkte Provokation og overtrædelse af givne Bestemmelser, der foreligger, vil jeg se mig nødsaget til at holde de i denne Sag kompetente Myndigheder orienteret om Sagen og dens Forløb, hvorved De altsaa udsætter Dem og Deres Familie, hvoraf et Medlem mig bekendt tilmed er Embedsmand og som Følge deraf særligt forpligtet over for Kongens Bud, for, at Sagen faar et særdeles pinligt Efterspil.*

*Iøvrigt forbavser det mig, at De og Deres Familie kan lade Dem forlede til i den Grad at glemme Kultur og Dannelselse, og jeg gør Dem opmærksom paa, at saafremt der fortsættes i dette Spor, er den udviste Opræden bortset fra alt andet af en saadan Art at den berettiger mig til at skride ind og sætte en Stopper derfor med de Midler, som jeg kun tager i Anvendelse over for Gadedrenge o. lign.*

*Som alt nævnt er Deres og Deres Families politiske Overbevisning mig ganske ligegyldig og uvedkommende, og jeg forsøger heller ikke i mindste Maade at paaoktrojere<sup>40</sup> Dem nogen anden Mening, ligesom ingen her paa Skolen indlader sig paa den ringeste Form for Provokation over for Dem eller Deres Familie, tværtimod. Til Gengæld forlanger jeg ubetin-*

*get, at De og Deres Familie indtager en tilsvarende korrekt holdning og undlader enhver Form for Provokationer el. lign.*

*Derfor udbeder jeg mig Deres skriftlige Forsikring inden 3 Dage, idet jeg dog i denne Forbindelse gør opmærksom paa, at jeg ikke agter at indlade mig paa nogen som helst Form for Diskussion herom med Dem.*

*Dansk Front:*

*sign. S. H. COHRT  
Feltmester, Skolechef.*

Hellebækgård var stillet vederlagsfrit til rådighed for LAT af Heinrich Carl Schimmelmann, og var her i ca. et år. I højesteretsdommen over H.C. Schimmelmanns landsskadelige virksomhed under besættelsen blev han frifundet for dette anklagepunkt.

#### **Kilder:**

Sønderjysk Månedsskrift 12-99.

Højesteretsdom 28. jan. 1948.

Dansk Adels Årbog 1934.

Telefonbog Helsingør og Omegn 1943.

Hellebæk-Aalsgaard Lokalhistoriske Arkiv.

# Hellebækgård efter befrielsen

## Stemningen i Hellebæk

Befolkningens indestængte frustrationer over H.C. Schimmelmans nazistiske aktiviteter fik frit løb efter befrielsen, og der har sikkert ikke været den store begravelse ved grevinde Maries død.



*Dødsannonce i Helsingør Dagblad.*

I Helsingør Dagblad afspejlede befolkningens holdning sig i referater og indlæg.

Den 13. aug. 1945 refereres fra Grund- og Husejerforeningen for Hellebæk og Omegns generalforsamling under overskriften:

## Det grevelige Nazistyre i Hellebæk maa være slut.

Referatet indledes således:

*Grund- og Husejerforeningen for Hellebæk og Omegn holdt Lørdag Aften General-forsamling paa Hellebæk Badehotel. Generalforsamlingen aabnedes af Handelsgartner H. Westermann<sup>41</sup>, Ålsgårde, der mindes Fruerne Markus og Svedstrup samt Boghandlerne Rømer og Lyngge, der var afgaaet ved Døden siden sidst.*

*Paa Generalforsamlingen fremkom en Del interessante udtalelser om Forholdet Hellebæk - Det Schimmelmanske Fideikommis. Fhv. Stationsforstander Looft<sup>42</sup> udtalte bl.a., at det vilde være heldigt, om Ejendomsretten til det Schimmelmanske Fideikommis vilde gaa over paa Statens Hænder, da ingen kan være mere umedgørlige overfor Publikum end de nuværende Herrer. Formanden kom med en lignende Udtalelse, idet han pointerede, at det havde været umuligt at komme paa Talefod med Nazi-Greverne. Disse Udtalelser er iøvrigt karakteristiske for hele Befolkningens Indstilling overfor de grevelige Nazister.*

Den 27. aug.1945 bringer Helsingør Dagblad dette indlæg:

## **Ingen Dansk Soldat maatte komme indenfor Hellebækgaards Mure.**

Allerede i forrige Aarhundrede var det Schimmelmanske Danskerhad stort.

Paa et Tidspunkt, hvor Familien Schimmelmann

i Hellebæk endelig er kommet i Vinden, sender en Læser tidl. Overtjener Gerhard Larsen, os følgende Linier, der siger en hel Del om, at Familien Schimmelmans hadefulde Indstilling overfor det danske og Danskerne ikke er af helt ny Dato. Gerhard Larsen skriver:

”Da der i den sidste Tid er talt og skrevet saa meget om Greverne Schimmelmann, kan det maaske have Interesse at høre, hvorledes danske Soldater blev modtaget paa Hellebækgård i 1891.

Straks vi kom, blev vi modtaget af Oldfruen, en venlig Dame, som viste os ned i Kælderen paa Hovedbygningen. Vi var 11 Mand, 10 menige og min Ringehed, som var Underkorporal. Vi var glade for de dejligt opredte Folkesenge, efter at vi en lang Tid kun havde ligget i Halm, men Glæden var kort. Vi havde knapt faaet lagt Klunset, før der kom besked om at forlade hovedbygningen. Der var kommet Telegram om, at ingen dansk Soldat maatte komme inden for Hovedbygningens Mure.

Af Forpagter Olsen fik vi anvist et Seletøjskammer med Halm. Der var lige plads til de 10 Mand, naar de laa paa Højkant. Jeg bad om Hammer og et stort Søm, men fik at vide, at vi kunde hænge vort Kluns paa sadelknagerne. Jeg gjorde ham opmærksom paa, at der højst kunde ligge 10 Mand, og at jeg agtede selv at hænge paa sømmet. Det blev saa ordnet saaledes, at jeg fik Gendarmens Kammer. Efter at jeg havde sovet et Par Timer, kom samme Gendarm, og gjorde Fordring paa sin Seng, men jeg anviste ham Kroen. Næste Morgen blev der serveret kogt Mælk, som vi kunde nyde staaende i Gaarden. Jeg opponerede herimod og tog mændene med paa

Kroen i Stedet, og her drak vi Kaffe.

Da vi kom tilbage, var der ankommet yderligere 14 Mand, der var privat indkvarteret, men skulde spise paa Gaarden. Vi fik anvist Forvalterens Værelse som Spisestue, og Mandskabet fik anvist Folkestuen, hvor der var propert og rent, et Kompromis med Forpagteren resulterede i, at vi fik Raadighed over Køkkenet og udleveret alt, hvad vi skulde bruge til Middag mod at Herskabet og Folkene fik Mad af samme Gryde. Da jeg forestod Madlavningen, blev Menuen afvekslende, og ikke efter Reglementet, som bød paa Suppe med Ris hveranden Dag og Ærter hveranden. Vi fik Risengrød og Bøf, Lobescoves og stegt Flæsk, Okse- og Flæskesteg. Det blev altsaa en god Ordning — men det var ikke Grevens Skyld. Aarsagen var ene og alene gensidig Forstaaelse mellem Forpagteren og Soldaterne.”

I vide kredse var man optaget af, hvad Hellebækgård kunne bruges til, når den, som man forventede, ville overgå til statens eje. Således blev der på et møde på Sommariva d. 2. juli 1945 arrangeret af Danmarks Lærerhøjskole udtrykt tanker om at indrette en nordisk højskole på stedet.

#### **Hellebækgård som Flygtningelejr**

I det sene efterår 1945 kommer de første planer om at indrette Hellebækgård til flygtningelejr, således skriver Helsingør Dagblad d. 6. nov. 1945:

#### **Bessarabere<sup>43</sup> samles i Hellebæk.**

Det er Tanken, at alle Bessarabiske Flygtninge i Danmark, ca. 800 Mennesker, skal samles i Helle-

bæk, hvor Badehotellet og Det Schimmelmanske Palæ, vil blive indrettet til Formaalet. Paa Badehotellet bliver der indrettet Opholdsstuer med Varme.

Helsingør Dagblad d. 11. dec. 1945:

#### **Besøg i den bessarabiske Flygtninge-Lejr i Hellebæk. Forstander Richard Pedersen fortæller om Bessaraberne Tilværelse og deres Lidelseshistorie.**

Omtrent henved 500 Bessarabere opholder sig i Røde Kors Lejren i Hellebæk, hvor de er indkvarteret paa Badehotellet og i det schimmelmanske Palæ. Det er et helt lille Samfund for sig af statsløse Mennesker der, som Følge af en vanvittig Diktators Magtbegær, for en Tid er havnet i Nordsjælland; men før eller senere maa de videre, hvorhen ved hverken de selv eller andre; til deres Hjemland, som de har forladt for flere Aar siden, bliver det næppe.

Blandt de mange forskellige Befolkningslag, der i Dag opholder sig i Danmark som Flygtninge, for slet ikke at tale om alle de, der er her som allierede Krigsfanger, med hvilke det vilde være uretfærdig at sammenligne Bessaraberne, er disse Bessarabere sikkert dem, der staar os nærmest; jævne, redelige og renlige, som de er.

Blev jaget paa Flugt af Napoleon.

#### **— Hvad er det nu for Mennesker, og hvorfor er de her?**

Vi spørger Lejrens Chef, Forstander Rich. Pedersen, der igennem sit Arbejde har de bedste Forudsætninger for at lære dem at kende.

Som Navnet siger stammer de fra Bessarabien. Dem vi har her er alle af tysk Afstamning, idet de hørte til det Kuld, som Napoleon i 1812 jog paa Flugt fra Tyskland. Derfor er deres Religion evangelisk og ikke katolsk. Der holdes da ogsaa specielle Gudstjenester for dem, hvor Pastor H. M. Henriksen<sup>44</sup> prædiker. De har iøvrigt bibeholdt de gamle Skikke, f. eks. sidder Kvinderne i en Side af Kirken og Mændene i den anden. Størsteparten, ca. 400, er Kvinder og Børn og Resten er Mænd, men en Del af Mændene er jo Invalider.

#### **— Hvad har de været i deres Hjemland?**

Det er udprægede Landbrugere, mange af dem har haft egen Ejendom, og de er vant til Friluftslivet. Det er solide og retfærdige Folk, tjenstvillige og meget propre. Skønt kun de færreste af dem har mere end det Tøj, de gaar og staar i, bliver det dog vasket en Gang om Ugen.

#### **— Hvilket Sprog taler de?**

Rumænsk eller russisk og saa tysk, hvilket Sprog de benytter ved indbyrdes Samtaler. Det tyske Sprog har en speciel Forklaring: dels har de alle været i tysk Landflygtighed og dels stammer de jo oprindeligt fra Tyskland.

#### **— Hvorfor er de kommet herop?**

Rumænien var jo med i Krigen paa tysk Side, hvilket bl.a. forklarer, at der er saa faa Mænd. Da Russerne trængte ind Bessararien, blev de tvunget til at flygte til Polen og senere til Danzig og Stettin. De har saaledes maattet bosætte sig flere Gange under Krigen. Under Tvangsevakueringen blev de udsat for alle mulige Lidelser som følger med Krigshandlinger. Dertil kommer Fattigdommen, som skyldes, at de



ikke maatte tage ret meget med fra deres Hjem. Da de sidste Gang blev evakueret over Østersøen, maatte de foruden lidt Sengetøj, kun tage med hvad de havde paa. Ogsaa Turen over Østersøen var forfærdelig. Nogle var saa heldige at naa over, men næsten alle mistede paa den Tur nogle af deres Slægtninge, der ombord paa andre Skibe gik med til Bunds ved Torpederinger og Flyverangreb. Langt de fleste af Mændene var Invalider og endnu gaar mange af dem med Bly i Kroppen; nu og da kommer der en Granatstump ud.

— **Kan Sygdommene holdes nede?**

Trods alt det, disse Mennesker har lidt, er Helbreds-tilstanden god, men der er ogsaa gjort et stort Arbejde. Vi har saaledes ikke en eneste, der ikke er vaccineret mod alle mulige Sygdomme, og der er absolut ingen Grund til at frygte Smittefare herfra. En medvirkende Aarsag hertil er naturligvis Bessarabernes store Renlighed.

— **Hvordan former Tilværelsen sig i Lejren?**

Af Mændene er kun ca. 40 arbejdsduelige, saa selve Arbejdskraften er ikke stor. De 100 Børn gaar i Skole fra Morgen til Aften. Blandt Flygtningene er ogsaa en Lærer, og han underviser en Klasse paa 100 ad Gangen, de øvrige et Hundrede er endnu for smaa til at gaa i Skole. Og Kvinderne er optaget af at stoppe, strikke, de syr, trevler op og syr igen ud i et væk. De maa ofte laane sig frem, naar noget skal lappes, men endnu har jeg aldrig set en Bessaraberkvinde i snavset Tøj.

Bessaraberne er taknemmelige.

— **Er De tilfreds med Forholdene?**

De forstaar saa udmærket godt, at vi ikke kan give

dem i Pose og Sæk. De stiller ikke store Krav og er meget taknemmelige for den Smule, De faar. De er i mine øjne et Folk, der staar langt højere end selv Danskerne — og forstanderen tilføjer — det er min oprigtige Mening, jeg siger absolut ikke for meget. Men det glæder mig ogsaa at kunne sige, at vi har mødt meget stor Venlighed her i Hellebæk. Folk har været enestaaende hjælpsomme, selv om det har været forbundet med Ulejlighed og Udgifter. Og en saadan Venlighed har vi forresten ogsaa mødt fra Beboere i Helsingør og andre Steder, og maa jeg tilføje, at Bessaraberne er den Hjælpsomhed værd.

Det kunde lige saa godt have været os, der trængte til Hjælp.

— **Men De har ogsaa en dybere Grund til Hjælpsomhed end ren og skær Barmhjertighed?**

Ja, jeg kommer sommetider til at tænke paa, at det lige saa godt kunde have været os, der havde været i Bessarabien, og hvordan vilde vi ikke have følt dette at skulle stuves sammen i en Lejr som denne, som vi kun maa forlade med en Passerseddel i Lommen. Alle har de mistet Slægtninge eller ved maaske ikke engang, om de er døde eller levende. De kender intet til den Skæbne, der venter dem i Fremtiden, og det kunde akkurat lige saa godt være os, der havde det paa denne Facon. Og saa en Ting til, og det gælder ikke bare Bessaraberne, naar de en Gang alle skal forlade Danmark, tager de et godt Indtryk med herfra, og vil meddele det videre, hvor de kommer frem i Verden, og det er noget, der betyder uhyre meget for vort Omdømme. Og her tror jeg, Bessaraberne vil være os gode Folk, de har ikke Lovord nok for det, Danmark har gjort og stadig gør for dem.

— **Der er ogsaa Aftenskole for Lejrens voksne Ungdom?**

Ja, der undervises i Ugens fem første Dage fra Kl. 19 til 21, Det var forresten en af Beboerne herude, Journalist Willadsen<sup>45</sup>, der baade har taget Initiativet hertil og ogsaa organiseret hele Aftenundervisningen. Lærerkæfterne har man ikke bedre andre Steder. Der undervises i Dansk, Engelsk, Regning, Geografi, Skrivning og Tysk. Undervisningen gives af Magister Pullich<sup>46</sup>, Konsul Rolin<sup>47</sup>, Overlærer Lerdrup Hansen<sup>48</sup>, Journalist Willadsen, Lærer Uldum<sup>49</sup>, Smedemester Hoffritz<sup>50</sup>, Hornbæk, og Civilingeniør Steen Petersen<sup>51</sup> fra Helsingør, og de har alle stillet sig vederlagsfrit til Disposition. Lørdag og Søndag er der forskellig Underholdning, enten laver vi selv noget eller Foreninger og lignende besøger os. Sammen med Forstanderen besøger vil flere Bessa-

raberfamilier paa Værelserne, og overalt mødes man af venlige Mennesker. Der er 6-8 Mennesker i et lille Værelse, og dog fint og propert.

Mange af Kvinderne har smukke Broderier, udstyret med kendte Skriftsteder og fælles for alle er Adventskransen om Lampen. De fleste har smykket Sengene med Pyntepuder, en Skik, de har taget med herop fra Hjemlandet. Overalt er rent, og der er pyntet op med de beskedne Midler, der staar til raadighed. Selv naar Hotellet har været belagt med dyrt betalende Badegæster, har der sikkert aldrig været mere Orden paa Værelserne end nu.

Og Bessaraberne selv: Trods Trykket af Mishandling og Landflygtighed og uden Kendskab til deres fremtidige Skæbne, er de milde og venlige. En ældre Mand siger, da han rækker Haanden til Farvel:

Efter alt det, vi har oplevet, er det dejligt og skønt at



Aftenskolen i den bessarabiske flygtningelejr på Hellebækgård med lærerkollegiet stående i baggrunden, fra venstre: J. Uldum, A. Willadsen, J. Lerdrup-Hansen, E.J. Rolin, F. Pullich, H. Hoffritz, ukendt.  
Foto: J.U. B1595.

være i Danmark.

—Man

Den 14. dec. 1945 bragte Helsingør Dagblad denne opfordring til at glæde bessaraberbørnene med en julegave:

#### **Legetøj til Bessaraberbørnene.**

Julen er Børnenes Fest. Alle Vegne gøres der alt, for at Julen skal blive saa festlig og herlig som muligt. Ude i Hellebæk i Bessaraberlejren bor der ca. 500 Mennesker, deraf ca. 200 Børn. Disse Mennesker ved ogsaa, at Julen er Børnenes Fest. Igennem de sidste Uger har Gamle og Unge derude forberedt sig til Julen. Alle Sale og Stuer paa Badehotellet er blevet pyntet med Adventskranse, og Børnene har klippet et Utal af Hjerter og Kræmmerhuse til at pynte Juletræet med.

Og nu den 24. kommer Klimaks. Sange, Lys, Fest og gaver og hvad der nu hører Julen til. Det er lykkedes Dansk Røde Kors at faa det arrangeret saaledes, at hver eneste Bessaraber Juleaften vil faa en julegave; det bliver nyttige Ting, Tøj o. lign. Gaverne kommer til at bestaa af, og det er sikkert og vist, at disse Gaver glæder Bessaraberne overordentlig meget, men — vi ved det fra os selv — det er ikke sikkert, at Børnene bliver saa henrykte for disse nyttige Gaver. Et Barn vil nu engang helst have Legetøj.

Det er her, vi Undertegnede appellerer til Dem, kære Læser! Har De noget Legetøj — nyt eller gammelt, helt eller defekt — som De ellers ikke har Brug for, da er De sikker paa at kunne glæde et lille Bessaraberbarn Juleaften. De forskellige Spejderorganisationer her i Byen har beredvilligt stillet sig til

Raadighed, og vi beder Dem om at tage godt imod den Spejderdreng eller -Pige, der maaske ringer paa Deres Dør for at bede om Legetøj til Bessaraberbørnene. Skulde der ingen Spejder komme hos Dem, vil De kunne ringe Besked om hentning til Tlf. 1355. Iøvrigt vil De kunne indlevere Legetøj hos Farvehandler Aagaard-Rasmussen, Stjernegade 4, eller hos Fru Ketty Larsen, Svingelport 2, hver Dag mellem 12 og 14.

Paa Forhaand Tak for Venligheden.

Ketty Larsen, Chr. Steen Petersen,  
Husmoder. Civilingeniør.

Den 8. jan. 1946 bringer Helsingør Dagblad denne notits fra en læser:

#### **Nytaarsfest i Bessaraberlejren i Hellebæk Røde Kors skabte en enestaaende Jul for Flygtningene.**

Vi har modtaget:

Efter en Række Jule- og Nytaarsfester, der var præget baade af Taarer og Længsel efter Hjemstavn og af barnlig Glæde, er Hverdagen nu atter begyndt i Bessaraberlejren paa Palæet og Badehotellet i Hellebæk, I aar begyndte Aftenskolen for Ungdommen, som drives af frivillige Lærerkæfter, sin Virksomhed efter Juleferien, og paa Lørdag arrangerer Civilingeniør Steen Petersen<sup>51</sup> en Underholdningsaften for de 500 allierede Flygtninge. I Julen underholdt Hornbæk Amatørorkester, og for faa Dage siden gav Lily Eriksens Dobbeltkvartet en smuk Koncert, som vi havde Lejlighed til at overvære.

En af Bessaraberne fortalte os om, med hvilken Spænding alle havde imødeset Julen, men Resultatet

overtraf alle Forventninger. Man mener, at det var enestaaende, hvad Røde Kors havde gjort for at skabe en hyggelig Jul for alle Flygtningene. Lejrchefen, Forstander Richard Petersen, og Frue havde arrangeret en Julefest efter bessarabisk Skik, og der blev tænkt paa hver eneste af de 500 internerede. Der var Gaver til alle Børnene, og hver eneste familie fik Beklædningsgenstande. Hver enkelt, sagde man, har takket Lejrledelsen, men man kunde ønske, at man ogsaa i videre Kredse fik at vide, hvor taknemmelig alle i Lejren er over alt, hvad Landet, der selv har lidt meget under Besættelsen af en fremmed Magt, har gjort for dem. Men — som en af Flygtningene tilføjede, vi kan bede Gud holde sin skærmende Haand over hele Landet, saa alle danske maatte blive fri for den Skæbne, som vi selv har maatte lide under.  
A.

Den 24. feb. 1946 blev et ungt bessaraberpar viet i Hellebæk Kirke, begivenheden blev omtalt i Helsingør Dagblad d. 1. marts:

**Bessaraber Bryllup.** I Hellebæk Kirke blev forleden viet et ungt Bessaraber-Par fra Lejren i Hellebæk. Vielsen blev foretaget af Pastor Henriksen og Kirken var fyldt til dette, første Bessaraber Bryllup i Danmark. Der var i Lejren arrangeret en smuk lille Bryllupsfest, det var Lejrlederen Richard Petersen, der paa Røde Kors' Vegne stod for Arrangementet. Foruden Bessaraberne var der kun faa Danske til Stede.

Bessarabernes ophold i Hellebæk kom ikke til at vare længe, den 12. april 1946 kunne Helsingør Dag-

blad berette følgende:

#### **Bessaraberne har forladt Hellebæk.**

D.F.D.S.s damper "Cimbria"<sup>52</sup> ankom i Gaar til Helsingør Havn for at hente de bessarabiske Flygtninge, 512 ialt, der hidtil har været indkvarteret paa „Hellebæk Badehotel". „Cimbria" sejler Flygtningene til Fredericia, og derfra gaar Rejsen videre med Særtog til Nymindegab ved Jyllands Vestkyst, hvor Bessara-



Det bessarabiske brudepar foran Hellebæk Kirke. Foto: J.U. B1590.

berne, skal anbringes i en stor Lejr. Der skulde ellers paa Søndag have været konfirmeret 17 Bessaraber-børn i Hellebæk.

Flygtningelejren på Hellebækgård kom hurtigt i brug igen. I den tidlige sommer ankom ca. 300 lettiske flygtninge fra forskellige lejre, bl.a. Gurrehus, hvor de tidligere havde opholdt sig. Blandt disse letter var den senere forfatter Ivars Silis<sup>53</sup>, som sammen med sin mor og lillebror flygtede fra Letland i 1944 ombord på et af de sidste flygtningeskibe. Efter flytning rundt til flere flygtningelejre ankom han sammen med de andre letter til Hellebækgård i juni 1946. Her er i kort form hans beretning om opholdet på Hellebækgård.

Der hvor den nedbrændte nordfløj havde stået, var opført en lang barak af træ, opdelt i værelser så man kunne have en vis form for privatliv. Det var pr. 1. juni blevet tilladt for flygtninge at tage arbejde, og alle arbejdsduelige fik anvist et arbejde. Ivars' mor blev ansat som økonoma i lejrens køkken, et par af mændene fik job som mekanikere. Det var godt for selvrespekten at få løn i stedet for almisser, og en bedre økonomi var heller ikke at foragte.

Der var også godt gang i de kulturelle aktiviteter, om aftenen samledes man til korsang og musik, der blev opført kabaret og teater. Fra det nyoprettede lettiske gymnasium i Køge kom der jævnligt foredragsholdere. Lejrchef Engel, som Ivars Silis i øvrigt betegner som en opløst lille starut, fik indrettet skolelokale i annekset, hvor en tidligere lærer blandt flygtningene underviste.

De dejlige omgivelser med skov, damme og

strand blev flittigt brugt, ikke mindst af den improviserede skole, hvor læreren tog børnene med på ture, så de blev fortrolige med naturen.

Op til den lettiske nationaldag d. 18. nov. blev der samlet sten af forskellige kulører ind på stranden. Stenene blev bragt op på gårdspladsen, hvor man i fællesskab lagde en stor mosaik, der forestillede en kæmpe udgave af det lettiske rigsvåben. Dagen blev festligholdt med flaghejsning og afsyngelse af nationalsangen. Om aftenen mødte alle op i den udsmykkede spisesal til fællessang og mange taler, bagefter blev der serveret stuvet kål, kartofler og jagtpølse, hvortil der blev drukket hjemmebrygget øl.

Vinteren 1946 / 47 var usædvanlig streng, Sundet frøs til, og to af mændene gik over isen til Sverige, hvis de da nåede frem. Denne "flugt" inspirerede andre til at komme over Sundet, og man entreerede med de lokale fiskere, som kendte turen fra de illegale transportere under besættelsen.

I sommeren 1947 fik Ivars Silis' mor arbejde som økonoma på en feriekoloni i Rørvig, så her slutter hans beretning om opholdet i Hellebæk.

Det er påfaldende så få meddelelser, der er i avisen om de lettiske flygtnings ophold på Hellebækgård. Den 18. nov. 1947 bringer Helsingør Dagblad denne lille notits:

#### **Slagsmaal mellem lettiske flytninge.**

*Ved 23-Tiden i Aftes opstod der et Slagsmaal mellem nogle lettiske Flygtninge i Bøssemagergade i Hellebæk. Man tilkaldte Politiet, men da de ankom, havde de lettiske Flygtninge forlængst fundet det fornuftigst at enes om at komme væk i en Fart.*

Ved kongelig anordning af 25. jan. 1946 og Kirkeministeriets cirkulære af 29. jan. 1946 blev det pålagt Folkekirken at føre protokol over flygtnings fødsel, død og kirkelige handlinger. I Hellebæk var det pastor Holger Henriksen<sup>44</sup>, der førte protokollen. I denne er registreret 22 fødsler, alle på Esbønderup Sygehus. Alle børn blev døbt i Hellebæk Kirke undtagen en nyfødt dreng, der blev nøddøbt på sygehuset og døde dagen efter. 6 lettiske børn blev konfirmeret d. 2. feb. 1947. Der blev indgået tre ægteskaber, et bessarabisk og to lettiske. Registreringen slutter d. 28. nov. 1947.



*De sidste lettiske flygtninge boede på Hellebækgård medens man var i gang med ombygningen til DKO.  
Foto: J.U. B1591.*

## Hellebæk Gods fordeles

Til fordeling af de konfiskerede arealer nedsatte Finansministeriet et udvalg, der hed "Udvalget vedrørende Hellebæk Gods" under ledelse af afdelingschef Christiansen og ekspeditionssekretær Ludvig Frederiksen. Udvalget havde til opgave at fordele de konfiskerede arealer og bygninger. Udvalget optog forhandlinger med de enkelte beboere, som boede på grunde, der tilhørte Hellebæk Gods. Næsten alle grunde, som lå i ejerlavet Ålsgårde, var tidligere ejet af Det Schimmelmansske Fideikommis, efter 1930 Hellebæk Gods. En del var blevet solgt i 1930'erne, men der var stadig mange beboere, som boede på fæstet jord hvorpå der lå et ofte ældre hus ejet af beboeren. Dette gjaldt også for ejerlav Hellebækgård. Hver af beboerne fik efter forhandling et tilbud fra udvalget med dets betingelser for salg, og kunne så vælge at købe, hvad hovedparten gjorde (se næste side).

Udvalgets arbejde foregik i perioden 1948-60, men hovedparten af afgørelserne foregik i perioden 1952-56. De konfiskerede og fradømte arealer blev opdelt i 3 hovedpunkter:

1. Staten ønskede at beholde.
2. Staten ønskede at sælge til private.
3. Staten solgte til Tikøb Kommune.

### Staten ønskede at beholde

De matrikler, som staten ønskede at beholde i ejerlav Hellebækgård, var:

Matr. nr. 1a, som var vangen mellem Hellebæk-

vej og Hammermølle Skov, og matr. nr. 2b, c og d, som var vangen mellem Hellebækvej og Teglstrup Hegn. Matriklerne nr. 3 og 4 ønskede staten også at beholde. Nr. 3 var et areal omkring St. Rostgårds Dam, som ligger ved den militære bunker ved Hellebækvej, og nr. 4 var et areal omkring Skidendam<sup>54</sup>, hvor tidligere Teglstruphus<sup>55</sup> lå.

På matriklerne lå flere landarbejderhuse: Engvangshus, Nyvangshus og Petermandshuset, som i dag alle er nedrevet, mens Kohavehus og Karens Hus, også kaldet Skarpretterens Hus, består endnu. Alle lejemaal fortsatte uændret i 1953. Det var kendetegnende for husene, at de alle havde været landarbejderhuse under fideikommiset.

Engvangshuset menes at have været mere end 200 år gammelt. Huset lå inde på marken ned mod Teglstrup Hegn, og havde indkørsel ad en markvej fra Hellebækvej. Det var i 1953 beboet af Villy Andersen<sup>56</sup>. Huset blev i folkemunde kaldt for Villys Hus. Han var flyttet ind i huset i 1945 sammen med



Engvangshuset. Foto: S.E. D-0504.

UDVALGET VEDR. HELLEBÆK GODS  
adr. Finansministeriet  
Slotsholmsgade 10  
København K.

Den 13. september 1952.

Hr. Henrik Riff,

Ndr. Strandvej 140, Aalsgaarde.

Under henvisning til at De overfor udvalgets sekretær har fremsat ønske om at købe arealet matr. nr. 40, Aalsgaarde, Hellebæk sogn, hvorpå Deres hus er beliggende, skal man meddele, at udvalget vil kunne tilbyde Dem arealet for en købesum af 7.000 kr. på vilkår

at arealet overtages i den stand, hvori det er og forefindes, med de byrder, hvormed det tilhører finansministeriet, at overtagelse sker pr. 1. oktober d.å., og at der iøvrigt opnås enighed om de nærmere vilkår for et salg, herunder om købesummens berigtigelse, idet købesummen forudsættes betalt kontant.

Nærværende tilbud er gældende indtil 15. oktober d.å., inden hvilket tidspunkt eventuel accept må afgives med forslag til købesummens berigtigelse.

Tilbudet er endvidere bortfaldet, såfremt endeligt salg ikke har fundet sted inden 15. november d.å.

P.U.V.

*M. Christiansen*  
*R. Frederiksen*

sin hustru Karen og deres børn. Villy var en kendt person i bybilledet. Han beskæftigede sig de senere år som havemand for private, og når han skulle ud og ordne haverne, foregik det på et meget specielt køretøj: han havde en havefræser spændt foran en lille ladvogn, hvorpå han sad. De sidste år af hans lejeperiode havde han altid mindst én 20 liters plasticdunk stående i vognen ved siden af haveredskaberne. Engvangshuset havde nemlig ikke indlagt el og vand, og dets brønd var tørret ud, muligvis som følge af vandværksboringer i nærheden, som havde ændret grundvandsniveauet. Derfor fik han fyldt vand i dunken hos sine venner og bekendte. Villy blev boende til 1990, hvor han flyttede til Holmene Gl. Skole<sup>57</sup>.

Huset blev under meget store protester nedrevet i 1990 af ejeren, d.v.s. Forsvarsministeriet. Der var flere, der prøvede at redde huset fra nedrivning, men Forsvarsministeriet forklarede, at huset lå i umid-



*Petermandshuset. Foto: Ubekendt. B785.*

delbar nærhed af et område, som blev brugt som intensivt øvelsesområde til uddannelse i panserværnsbekæmpelse og nærkamptræning. Huset var efter Forsvarsministeriets opfattelse også i meget dårlig stand og uden sanitære installationer. Det var heller ikke optaget i Helsingør Kommunes registrant over bevaringsværdige bygninger.

Nyvangshuset var også over 200 år gammelt. Det lå mellem Hellebækvej og Teglstrup Hegn med indkørsel over for Karens Hus. Det var i 1953 beboet af Marius Olsen, som arbejdede som skovarbejder. Tidligere havde Tage Skak Barfod<sup>58</sup> fra 1937 til 1949 boet der. Han kom til Nyvangshuset fra en forpagtning af Teglværksgården fra 1923 til 1937. Han var bror til Rud Skak Barfod<sup>59</sup>, som forpagtede Hellebæk Avlsgård. I 1949 købte han Yderledshuset<sup>60</sup> i Apperup, hvor han boede til sin død. Nyvangshuset blev nedrevet midt i 1960'erne.

Petermandshuset lå mellem Bøgeholm Sø's sydside og Skindersøvej inde i skoven, hvor det er vanskeligt i dag at se, at der har ligget et hus. Det var sikkert bygget i midten af 1800-tallet, men det rigtige byggeår kendes ikke. I 1953 var det beboet af gartner Valdemar Skov<sup>61</sup>. Han var med familie flyttet ind i 1947, hvor han beskæftigede sig som skovarbejder samtidig med, at han havde et mindre gartneri med

hjemmeavlede grøntsager og blomster, som han solgte rundt omkring fra faste studepladser. Der var også en smule dyr på bedriften, bl.a. et par køer, en hest samt grise og høns. Efter at militæret var begyndt at bruge hele Hellebæk Vang til øvelsesområde, gik det voldsomt ud over hans jorder, da området omkring Petermandshuset var udsat for øvelser med større køretøjer. Derfor havde han svært ved at drive sit gartneri. Han mente derfor, at ejendommen kom ind under en lov fra 1952, som handlede om at visse ejendomme og landbrugsjorder på landet, som havde tilhørt fideikommiser, stiftelser og lignende, kunne udstykes til privateje. Dette indklagede han til Landbrugsministeriet, som igen anmodede Husmandsbrugskommissionen under Frederiksborg Amtsrådskreds om at afgøre klagen. Sagen kom op d. 12. marts 1955 ved et møde i Borsholm Forsamlingshus, og udover kommissionen og klageren Valdemar Skov deltog en juridisk dommer som kammeradvokatens repræsentant, skovrider Engberg<sup>62</sup> og kontorchef Westergaard fra statsskovvæsenet, sognerådsformand Karl Olsen<sup>63</sup> fra Tikøb Kommune samt nogle vidner. På kommissionsmødet udtalte Valdemar Skov, at han tidligere havde kunnet leve af sine afgrøder og ved vinterarbejde i skoven, men nu havde han og hans hustru måttet tage arbejde på gummifabrikken Tretorn<sup>64</sup> i Helsingør. Derfor ønskede han, at ejendommen skulle overgå til ham som selveje, og derved holdes udenfor militært øvelsesområde.

Westergaard fra statsskovvæsenet ville ikke afbryde forholdet til Skov, men udtalte, at arealet lå i det til Forsvarsministeriet overladte areal, og de ønskede at bruge det til øvelsesområde og ville have

gartneribedriften nedlagt. Forsvaret ville bruge huset som kulisser i øvelser, og de mente i øvrigt, at det var meget forfaldent og endvidere uden lys og sanitære installationer.

Kammeradvokatens repræsentant foreslog et kompromis, hvortil Skov udtalte, at med tanke på alt det arbejde han havde gjort for at få forbedret jorden, og i øvrigt alt andet arbejde, han havde lagt i ejendommen, var en erstatning på 3000 kr. et passende beløb. Dertil krævede han at bo frit i et år fra 1. april 1955. Disse krav gik Forsvarsministeriet med på, men Skov flyttede kort efter til Horsørød, hvor han og hans hustru fortsatte med at arbejde på gummifabrikken Tretorn. Huset blev nedrevet omkring 1960 i forbindelse med en hjemmeværnsøvelse.

Tidligere havde der på Hellebækvej 121 ligget et ældre hus, som senere i tiden er blevet kaldt Gl. Kohavehus. Det blev omkring år 1900 nedrevet for at give plads for et nyt hus, som også fik navnet Kohavehus. Begge huse havde tjent som tjenestebolig for fodermesteren på Hellebæk Avlsgård. Huset havde 2 lejligheder, som blev sammenlagt til én omkring 1980, da Gudmar Knudsen flyttede efter at have beboet en af lejlighederne lige siden skovvæsenets overtagelse af ejendommen i 1953. Senere blev huset beboet af ansatte i skoven, indtil det blev solgt til private.

I et af de skarpe sving på Hellebækvej mellem Hellebæk og Nygård ligger med husnummer 101 et ældre stråtekt hus, Skarpretterens Hus, senere kaldt Karens Hus efter en af beboerne, Karen Jensen<sup>65</sup>. Det første navn kommer fra et gammelt ubekræftet rygte, som siger, at en af de tidligere beboere skulle have søgt en stilling som skarpretter<sup>66</sup>. Huset var bygget



*Karens Hus. Foto: S.E. D-0094.*

før 1800. Karen Jensen boede i huset hele sit liv. Hun var født i 1911 og overtog huset i 1940, da hendes far døde. Hun fortsatte lejemålet hen over skovvæsenets overtagelse, og boede der til sin død i 1977. Efter hende overtog hendes søster Marie Steffensen lejemålet, som hun havde til 1989. Derved var lejemålet i samme slægts leje i 126 år, idet Karen og Maries bedstefar Jørgen Madsen<sup>67</sup> overtog lejemålet i 1863.

Efter at have stået tomt i næsten 2 år udlejedes huset til Karen og John Thomsen fra Ålsgårde, der efter en gennemgribende istandsættelse flyttede ind i huset. Senest er huset drevet af Produktionsskolen Sundet<sup>68</sup>, som bruger det i forskellige aktiviteter.

Hellebæk Vangarealerne<sup>69</sup> ommatrikuleredes til matr. nr. 1a, og pr. 1. april 1953 overgik administrationen heraf til Forsvarsministeriet, der i mange år frem udlagde arealet til militær øvelsesplads med be-

grænset adgang for publikum.

Hellebæk Avlsgård på Hellebækvej 87 overgik også til Forsvarsministeriet, som brugte den i forbindelse med den militære øvelsesplads. Avlsgården blev bygget i 1906, da en brand havde lagt avlsbygningerne ved Hellebækgård i ruiner<sup>70</sup>. Man valgte dengang ikke at genopbygge avlsbygningerne, men i stedet at bygge en helt ny avlsgård på Hellebækvej. Forpagter på den nybyggede Hellebæk Avlsgård var Ludvig Harboe<sup>71</sup>, som fra 1897 også havde været forpagter på den nedbrændte avlsgård ved Hellebækgård på Strandvejen. Han fortsatte forpagtningen til 1908, hvor han købte en mindre landejendom Lykesholm ved Hornbæk. I 1918 blev Rud Skak Barfod forpagter på Hellebæk Avlsgård. Han havde i en del år en forvalter Harald Fabricius Jørgensen<sup>72</sup> boende på gården som daglig leder. Barfod boede fra 1928 til 1946 på Havegård i Borsholm, som han sammen med Borsholmgård forpagtede fra 1926 til 1946 samtidig med forpagtningen af Hellebæk Avlsgård. Fra 1946 bosatte han sig igen på avlsgården. Da staten i 1953 overtog arealerne, måtte Barfod afstå fra forpagtningen, hvorefter han bosatte sig i Snekkersten. Derefter blev avlsgårdens længer brugt til opmagasinering og lager, og hovedbygningen blev beboet af militærets folk, som havde opsyn med arealerne og bygningerne.

Hele Hammermølle Skov, som var matrikuleret som nr. 1c og d, Anes Hus matr. nr. 1b, Administratorboligen matr. nr. 2dk Bøssemagergade 60, matr. nr. 2dq Helbergs Hus Bøssemagergade 72 og Gl. Skovhus på Roevejen i Hammermølle Skov, også kaldet Thygesens Hus, Timianhuset, Sangerhus eller

Thomsens Hus, blev efter legitimationserklæring af 27. juni 1958 overført til administration af statskovbruget under landbrugsministeriet. De 4 huse var alle udlejede og lejemålene fortsatte uændret.



*Anes Hus. Foto: J.U.*

Anes Hus var fra 1948 udlejet til grosserer Jørgen Bang Haas, som brugte huset til sommerbolig. Han havde arvet lejemålet efter sin afdøde far Ejnar Oluf Bang Haas, som havde haft lejemålet fra 1915. Efter Jørgen Bang Haas stod huset tomt i nogle år, og skovvæsenet påtænkte at nedrive det. Det fik nogle lokalhistorisk interesserede mennesker til d. 1. november 2000 at stifte Selskabet til Anes Hus Bevarelse. Selskabet påbegyndte en gennemgribende renovering og istandsættelse af huset i 2001 og kunne i 2003 fejre afslutningen af renoveringen med en indvielse for selskabets medlemmer og andre interesserede. Renoveringen blev bekostet af ansøgte fondsmidler, dog havde skovvæsenet bekostet et nyt stråtag.

Huset er bygget før 1768, hvor det blev overtaget af H.C. Schimmelmänn, og det var beboet af land- og skovarbejdere under Det Schimmelmännske Fi-

deikommis.

Anes Hus var kun et af dets kaldenavne. Ane var Ane Sofie Olsen<sup>73</sup>, som boede i huset indtil sin død. Det var Ane, som Johanne Luise Heiberg<sup>74</sup> skrev om i sine erindringer: ”Et Liv Genoplevet i Erindringen”, og derved gjorde kendt viden om. Af husets andre navne kan nævnes: Visserlins Hus, Skomagerhus, Plantagehus, Bøgehølmshus og Fru Heibergs Hus.

Kgl. kammersanger Thyge Thygesen<sup>75</sup> og hans hustru kgl. operasangerinde Margherita Flor<sup>76</sup> havde siden 1940 brugt Gl. Skovhus som sommerbolig, hvilket de fortsatte med indtil 1964. Huset ligger på Roevej i Hammermølle Skov med officiel adresse Bøssemagergade 74. Hvornår huset er bygget vides ikke, men det var i første halvdel af 1800-tallet bolig for fideikommissets skovrider, bl.a. skovrider Ernst Bruun<sup>77</sup>. Fra 1864 til 1907 boede fotografen Louise Thomsen<sup>78</sup> i huset.



*Gl. Skovhus. Foto S.E. D-1424.*

I Administratorboligen Bøssemagergade 60 boede grevinde Elsa von Baudissin<sup>79</sup>, som ved krigens afslutning ejede 41/144 af Hellebæk Gods. Det havde



*Administratorboligen, Bøssemagergade 60. Foto: J.U. 1950.*

hun arvet i 1931, hvor der tinglystes arvebevis efter hendes afdøde mand grev Otto von Baudissin<sup>80</sup> som adkomst for Elsa von Baudissin. Hun blev fradømt sin ejerandel af Hellebæk Gods ved loven om konfiskation af tysk og japansk ejendom i Danmark, men fik dispensation til at bo i huset, hvilket hun gjorde til sin død i 1963. Det vides ikke, hvornår administratorboligen blev bygget, men der er kilder, der nævner årene omkring 1820. Huset havde indtil administrator Moldenhawers<sup>81</sup> død i 1917 tjent som bolig for de skiftende administratorer af Det Schimmelmanske Fideikommis. Efter grevinde Elsa von Baudissins



død i 1963 tjente det som bolig for skiftende ansatte ved statsskovbruget, indtil det blev solgt til private.

Helbergs Hus<sup>82</sup> Bøssemagergade 72 bestod i 1953 af 2 lejligheder, en nordre og en søndre. I den nordlige boede enkefru Olga Olsen<sup>83</sup>, som sammen med sin afdøde mand trafikkontrollør P.O.D. Olsen<sup>83</sup> havde brugt lejligheden som sommerbolig, men fra 1950 boede de der fast. Hun boede i lejligheden til sin død i 1961. I den søndre lejlighed boede skibsingeniør Aage Utzon<sup>84</sup>. Han boede i lejligheden til sin død i 1970, hvorefter de 2 lejligheder blev slået sammen til en og brugt til bolig for skovens folk, bl.a. Erna og Axel Nielsen, fhv. skovløberpar i Ellekildehus Ndr. Strandvej 289 og senere Henny og Knud Jørgensen, fhv. skovløberpar i Pottelershuset ved Kobberdam.



*Helbergs Hus, Bøssemagergade 72. Foto: J.U. 1950.*



*Jens Ellekilde og Aage Utzon hugger brænde ved Helbergs Hus. Foto: S.E. D-0509.*

## Staten ønskede at sælge til private



*Pension Bondedam. Foto: S.E. D-0505.*

I Bøssemagergade sælges matr. 2dl og 2dm, som er kuskeboligen Bøssemagergade 62, til far og søn Gunnar<sup>85</sup> og Finn Andersen. Gunnar Andersen var søn af den sidste kusk ved fideikommiset Søren Andersen<sup>86</sup>, hvis enke Marie Andersen<sup>86</sup> stadig beboede ejendom-

men. Hun boede i en mindre lejlighed længst væk fra vejen, mens der mod vejen tidligere havde været vognport og stald. I 1960 blev huset solgt videre til kunstmaler Leif Rydeng<sup>87</sup> med den passus, at Marie Andersens hidtil beboede lejeparti stod vederlagsfrit til rådighed for hende, dog betalte hun selv for lys og varme samt erholdt indvendig vedligeholdelse.

Matr. 2dn, som tidligere var pension Bondedam, Bøssemagergade 66, blev solgt til kunstmaler Carl Bosevang<sup>88</sup>. Matr. 2do Bøssemagergade 68 til O. Måagaard. Matr. 2di, der havde været spindemølle/slibemølle, Bøssemagergade 23 blev solgt til skomager Charles Gudmandsen<sup>89</sup>, som havde skomagerværksted i ejendommen.

Da der under Finansministeriet blev nedsat et udvalg, som skulle stå for afviklingen af Hellebæk Gods, benævnt Udvalget vedrørende Hellebæk



*Slibemøllen/spindemøllen, senere skomagerværksted.*

*Foto: J.U. 1952.*

Gods, opstod der blandt flere lejere i ejendommene, som tilhørte Hellebæk Gods, et ønske om at stifte en lejerforening. Derved mente lejerne, at de samlet kunne stå stærkere overfor udvalget. Derfor blev der indkaldt til stiftende generalforsamling på Strandhotellet Villa Carlo<sup>90</sup>. En af initiativtagerne til mødet, Harald Jensen<sup>91</sup>, bød velkommen og fremstillede lejernes situation overfor statens udvalg. Han foreslog oprettelse af en lejerforening, så man samlet kunne rette henvendelse til statens udvalg om et eventuelt køb af de lejede ejendomme.

Der blev hurtigt enighed om at stifte en andelsboligforening, og der blev valgt en bestyrelse, som bestod af: Herman Sandell<sup>92</sup> (formand), Henry Christensen<sup>93</sup> (kasserer), Harald Jensen (sekretær), Skomagermester Madsen<sup>94</sup> og Gerhard Nielsen<sup>95</sup>.

Bestyrelsen tog kontakt med statens udvalg angående køb af de lejede ejendomme og fik positiv tilbagemelding, ligeledes fik bestyrelsen mundtlig accept på en forespørgsel til Tikøb Kommune om at få kommunegaranti på evt. lån til finansiering af købet. I de videre forhandlinger med statens udvalg nåede man frem til en aftale om en købspris, som var ejendomsvurderingen pr. 1. oktober 1950 plus 10 %.

Ministeriet sendte andelsboligforeningen en skrivelse d. 6. februar 1950, hvori der var en liste over de ejendomme, det kunne komme på tale at sælge til andelsboligforeningen. Ejendommene var opdelt i 3 kategorier:

1. Ejendomme særskilt vurderet. Det drejede sig om Bøssemagergade 23, 26-58, 62, 68-70 og Ndr. Strandvej 160.
2. Ejendomme ikke særskilt vurderet. Det var

Ndr. Strandvej 135 og 207, Stationsvej 15-19 (Hellebæk) og Krogebakke 9.

3. Ejendommen Ndr. Strandvej 120 under Ålsgårde. Her gjaldt det særlige vilkår, at der var tinglyst forkøbsret for ejeren af Majorgården. Denne forkøbsret skulle frafalde uden udgift for statskassen.

Dette forslag blev dog langt fra gældende. Statens udvalg valgte selv at tage flere ejendomme ud og sælge dem særskilt, og da hver enkelt lejer skulle skrive under på, at de ville købe deres lejede bolig, blev listen minimeret.



*Bøssemagergade 26 - 48, Mesterboligerne og Skæftergården i baggrunden. Foto: J.U.*



*Bøssemagergade 56 - 58. Foto: S.E. D-0442.*



Derfor kom det endelige skøde til at lyde på følgende matrikler:

2db på 3086 m<sup>2</sup> Bøssemagergade 24, 26 og 28.

2dd på 3640 m<sup>2</sup> Bøssemagergade 34 og 36.

2de og df på 3840 m<sup>2</sup> Bøssemagergade 38 til 54.

2dg på 1406 m<sup>2</sup> Bøssemagergade 56.

2dh på 1534 m<sup>2</sup> Bøssemagergade 58.

Disse matrikler overdrog Finansministeriet på statskassens vegne til "Andelsboligforeningen på Hellebæk Gods" til overtagelse pr. 1. juni 1951. Skødet læst d. 10. december 1951. Alle matriklerne var underkastet fredning i klasse B.

Købesummen var 166.100 kr. med 10 % i udbetaling, og restsummen via udstedt pantebrev til statskassen med Tikøb Kommune som garant for lånet.

På generalforsamlingen i andelsboligforeningen d. 14. april 1951 blev foreningens nye love vedtaget. Lovene havde en formålsparagraf, som sagde, at foreningen er til for at tilvejebringe billigst mulige, gode beboelseshuse ved at overtage en del i Hellebæk beliggende ejendomme, som hidtil havde tilhørt Det Schimmelmansske Fideikommis (Hellebæk Gods fra 1930).

Samtidig blev der valgt en ny bestyrelse, som dækkede de lejere, som boede i en af andelsboligforeningen købt ejendom.

Den nye bestyrelse bestod af: Harald Jensen (formand), Henry Christensen (kasserer), Rigmor Jensen<sup>96</sup> (sekretær), Gerhardt Nielsen og Jens Bahrenscheer<sup>97</sup>.

Bestyrelsen vedtog at ansætte en lønnet kasserer udenfor bestyrelsen, det blev manufakturhandler E. Oldengaard<sup>98</sup>. Tikøb Kommune indsatte sogneråds-

medlem, uddeler Carl Petersen<sup>99</sup>, Hellebæk Brugsforening, som kommunens repræsentant i andelsboligforeningens bestyrelse.



*Brugsuddeler, købmand Carl Petersen. Foto: J.U.*

I efteråret 1952 fremkom et ønske fra statens side om at få etableret en sti langs jernbanesporet fra Bøssemagergade og til skoven. Derfor forhandlede der frem til et mageskifte, hvor andelsboligforeningen afgav et 6 – 8 meter bredt jordstykke langs jernbanen



*Haverne mellem Mælkedam og Bøssemagergade. Foto: S.E. D-0288.*

med matrikel nr. 2er på 810 m<sup>2</sup> mod at andelsboligforeningen fik et jordstykke på 1911 m<sup>2</sup> med matrikel nr. 2k på Bøssemagergades østlige side udfør nr. 34 til 48 og afgrænset af Mælkedams søbred. Der blev udfærdiget mageskifteskøde med overtagelse d. 1. april 1954. Da værdien af de enkelte jordstykker var under 2.000 kr., slap man med 10 kr. i stempelafgift. Det til andelsboligforeningen tilskødede areal blev udlagt til haver for nogle af andelshaverne.

Der var 5 lejligheder i andelsboligforeningen, der var udlejet til sommerboliger, og derved kun beboet i kort tid i årets løb. Disse sommerbeboere søgte andelsboligforeningen at opsigte, og det kom til en retssag, som andelsboligforeningen tabte.

Ligeledes tabte andelsboligforeningen en retssag mod 2 beboere, som man opsagde, da de uden tilladelse havde fremlejet deres andelsbolig. Opsigelserne måtte trækkes tilbage.



*Hellebækgård Mejeri, Bøssemagergade 30. Foto: S.E. D-0506.*

Matr. nr. 2dc, Bøssemagergade 30-32 på 3066 m<sup>2</sup>, hvor Hellebækgård Mejeri lå, blev af staten solgt til mejeriforpagter Jens Jensen, skødet læst 26. januar 1952. Jens Jensen bortforpagtede sin ejendom med mejerivirksomheden fra 1. april 1953 til mejerifor-

pagter Edvin Gustav Emil Jensen. Forpagtningen var uopsigelig fra begge sider indtil 1. april 1960.

Mejeriejer Jens Jensen solgte ejendommen Bøssemagergade 30-32 med mejerivirksomheden til mejeriforpagter Edvin Gustav Emil Jensen til overtagelse d. 1. marts 1960.

På Caroline Mathildes Vej blev matr. 1g, De Edssvornes Hus, Caroline Mathildes Vej 4 solgt til tidl. inspektør ved Hellebæk Gods Ove Mathias Olsen<sup>37</sup>.



*De Edssvornes Hus. Foto: S.E. D-0465.*

Matr. 1h, Caroline Mathildes Vej 3, til kommandørkaptajn Fridtjof Kaj Brummerstedt<sup>100</sup> og matr. 1i, Caroline Mathildes Vej 1, til kriminalassistent Thormod Larsen<sup>101</sup>. Huset blev kaldt Politibetjentens Hus<sup>102</sup>, da det i en årrække var bolig for den ridende politibetjent Jens Peter Olsen<sup>103</sup>.

Ved Skolestien udstykses matr. 1n, som blev solgt til teknisk direktør ved Hellebæk Klædefabrik Manuel Andrés<sup>104</sup>, som opførte eget hus på arealets nordlige hjørne. Grunden blev kaldt Skoleloden, da det tidligere var skolelærer Erik Olsens<sup>105</sup> have, hvor han som supplement til lærerlønnen dyrkede frugt og



*Politibetjentens Hus, Caroline Mathildes Vej 1.  
Foto: S.E. D-0463.*

grøntsager. Han havde fra 1818 til 1873 haft skolestue i Bøssemagergade 32.

Gartner Nørskov<sup>106</sup> havde i mange år drevet gartneri på grunden, men var stoppet på grund af alder.

Alfred Nielsen<sup>107</sup> blev spurgt, om det ikke var noget for ham at leje grunden, men da han ikke var gartner, var han ikke meget for det. Det blev da foreslået ham at påbegynde et hønseri, da der var gode priser på æg på den tid. Han lejede da grunden af Hellebæk Gods og senere af direktør Andrés. Han fik snart sin gode ven Nicolaj Petersen, som var uddannet gartner, med i lejemålet, og sammen startede de et lille gartneri. De byggede flere drivhuse og mistbænke og fik efterhånden en givtig forretning. Senere, da der kom mange kunder, måtte de leje arealer, bl.a. hos Bøgely ved Gl. Teglværk på Hellebækvej 139, hvor der blev dyrket jordbær, men også arealet hvor arkitekt Jørn Utzon senere byggede sit berømte glashus, Sveasvej 21, lejede de. Marken på Bøssemagergade ved siden af Administratorboligen opdyrkede de også, man kan endnu i dag se gamle markredskaber stå bag ved boligen.



*Marken bag Administratorboligen. Foto: J.U.*

Omkring 1970 solgte Andrés grunden, hvorpå gartneriet lå, til et konsortium med bl.a. murermester Martin Askov<sup>108</sup>, overingeniør J. Paulsen og civilingeniør Kay Christiansen. De fik foreløbigt skøde på grunden d. 11. marts 1970 og endeligt skøde d. 26. maj 1971. I 1972 - 73 blev den nuværende rækkehusbebyggelse på Skolestien opført, og den første beboer flyttede ind i sommeren 1973. Derved sluttede Alfred og Nicolajs æra som gartnere. Alfred stoppede dog ikke med at arbejde, men fortsatte sit arbejdsliv indenfor byggeriet. Han fik arbejde ved byggeriet af husene på Skolestien, hvor hans gartneri havde ligget, og senere ved opførelsen af Helsingør Sygehus.

Den 15. august 1952 frastykkedes matr. 2ep Hellebækgård Ndr. Strandvej 129, som blev tilskødet Det Kongelige Opfostringshus og Den Thorupske Stiftelse, og Skorpeskolen blev efter ombygning etableret på ejendommen.

Omkring 1874 var der bygget en smedje på Ndr. Strandvej 131. Den solgtes af Finansministeriet sammen med en bygning på Ndr. Strandvej 133, som indeholdt 3 garager og et vaskeri med strygestue samt cykelstald matrikuleret som 2eo af Hellebækgård ejerlav (senere delt i 2eo og 2fk). Køberen var Emma Andrés<sup>109</sup>, den daværende ejer af pensionatet Majorgården<sup>110</sup>, Ndr. Strandvej 118.



*Hellebæk Smedje, Ndr. Strandvej 131. Foto: J.U.*

Emma Andrés havde købt Majorgården af Hellebæk Gods med skøde udstedt i 1939 og havde drevet et velestimeret sommerpensionat i bygningerne. Yderligere købte Emma Andrés Ndr. Strandvej 112 - 116 og 120, beliggende henholdsvis øst og vest for Majorgården. Skødet blev udstedt i 1952.

Nr. 112 - 116 har matriklerne 28 og 29 i Ålsgårde ejerlav og er de stråttækte bygninger, som i dag har navnene Det Lave Hus og Strandhytten. De var tidligere boliger, i en periode for smedemesteren fra Hellebæk Smedje. Senere blev de tilknyttet pensionatet Majorgården som kottage<sup>111</sup> huse.

Nr. 120 har matriklen 30b i Ålsgårde ejerlav



*Det Lave Hus, Ndr. Strandvej 112 - 116.  
Foto: S.E. B1088.*



*Ndr. Strandvej 120, set fra Hellebæk Skole.  
Foto: J.U.*

og var oprindeligt opført som arbejderboliger til arbejderne på strømpefabrikken, som fra 1822 lå på Majorgårdens område. I 1847 blev Aalsgaard Skole etableret i bygningen, og lå her indtil den nye skole i 1876 blev bygget overfor, oppe på skrænten.

Sparekassen for Helsingør og Omegn havde filial i bygningen fra 1945-1952, før de i efteråret 1952 kunne indvie den nybyggede filial Ndr. Strandvej 152, bygget på Aalsgaard Badehotels<sup>112</sup> brandtomt.

Majorgården og Ndr. Strandvej 120 blev sammen



*Sparekassebestyrer E. Oldengaard udenfor den nyopførte sparekassefilial. Foto: J.U.*

med smedjen, garagerne og vaskeribygningen solgt i 1956 til Asta Trolle Prip<sup>13</sup>, som videreførte pensionatet i Majorgården. I smedjen blev der ikke længere smedet før starten af 1960'erne, hvor John Knudsen lejede den og drev en kunstsmedje. Herfra fremstillede han bl.a. den såkaldte Hellebæktrappe. Vaskeriet blev fortsat brugt, men garagerne blev udlejet til pladesmed Kaj Engstrøm Olsen, som i slutningen af 1960'erne drev firmaet Ålsgårde Autoopretning.

Smedjen og vaskeri/garagebygningen var hver især forbundet med servitutter tinglyste i 1952. Smedjen skulle, hvis den nedbrændte, genopbygges af ejeren i samme stil, størrelse og beliggenhed som nu, medmindre de påtaleberettigede, som var Finansministeriet og direktoratet for statsskovbruget, kunne nå til enighed med ejeren om ændret stil, størrelse og beliggenhed.

Garage/vaskeribygningen var forbundet med en nedrivningsklausul, som betød, at ejeren inden udgangen af året 1971 skulle nedrive bygningen, og der måtte ikke senere opføres nogen bygning på matrik-

len med undtagelse af smedjen og en eventuel tilbygning dertil mellem smedjen og skrænten bagved op mod Blegebakkerne, som dog aldrig blev opført. Senere er der dog blevet bygget på matriklen.



*Lerhuset, Ndr. Strandvej 135. Foto: S.E. D-2152.*

Huset ved siden af garageanlægget Ndr. Strandvej 135 solgtes til søskendeparret Alice og Ove Christiansen. Deres far havde i mange år drevet hjulmargervirksomhed fra huset, nu brugte Ove Christiansen værkstedsbygningen til sit snedkerfirma. Huset hedder Lerhuset. Det har været husets navn gennem mange år, selv i dokumenter fra fideikommiset hed det Lerhuset i Ålsgårde. Årsagen er, at huset er opført med tykke, lerstampede mure.

### **I ejerlav Ålsgårde blev yderligere solgt følgende matrikler:**

Matrikel 1a var det yderste areal mod ejerlav Boderne, som starter ved ejendommen Bodal<sup>14</sup> Ndr. Strandvej 219. Arealet udgjorde en uopdyrket mark. Efter 1960 blev grunden udstykket i 6 nye matrikler, som alle solgtes enkeltvis, og der opførtes parcelhuse på grundene. De ligger på adressen Ndr. Strandvej 215 og 217.

Matrikel 1i var et areal bag ved den gamle bolig for Hellebæks præst Holger Henriksen<sup>44</sup>, som boede på Bobakkevej 2, i dag Alexander Fossvej 7. For enden af hans have gik der en lille vej ind, og der lå en større grund, som blev købt af lærer ved Skorpeskolen Sigurd Hansen i 1953. Ud over at bygge sit eget hus solgte han grunde fra, bl.a. til boligblokken på Thorsvej 36, som indeholder 12 lejligheder.

Matrikel 5c dækkede Ndr. Strandvej 179 og 181. De var begge beboet af en Engelbrechtsen, i nr. 179 boede malermester Sigfred Engelbrechtsen<sup>15</sup> og i nr. 181 tømrer Hans Engelbrecht Engelbrechtsen<sup>16</sup>. Hans var Sigfreds morbror.



*Henrik Riff og Sigfred Engelbrechtsen (Den Hvide Maler) ved Riffs Hus. Foto: S.E. D-0897.*

Indtil 1875 fandtes kun nr. 179, men i det år byggede fisker Cornelius Hendrik Engelbrechtsen huset nr. 181 for penge tjent ved kadrejerhandel, et meget brugt ekstrajob blandt fiskerne. Det bestod i handel med søfolk på forbisejlende eller opankrede skibe.

Huset har heddet Rosenlund og har også haft årstallet 1875 påmalet. Matriklen blev efter 1953 delt i 2,



*Ndr. Strandvej 181, Rosenlund. Hans Hansen (Posthans) og Hans Engelbrecht Engelbrechtsen. Foto: S.E. B310.*

5c til nr. 181 og 5k til nr. 179.

Matrikel 5d, 5g og 10b tilhørte alle samme bebyggelse, som havde adressen Krogebakke 6. Tidligere havde huset adresse på Strandvejen, hvor matr. 10b dannede en smal passage op over skrænten til huset. Passagen lå umiddelbart før nr. 187. Det karakteristiske sorte træhus med drager, som peger ud fra huset, er bygget efter år 1900. Der blev udstedt fæstebrev på grunden, læst d. 9. august 1898 til ingeniør E. Alexander Foss<sup>17</sup>, som overførte fæstet med approbation af administrator Moldenhawer til sin bror, kaptajn, senere oberstløjtnant og hofjægermester Sophus Frederik Rudolf Foss<sup>18</sup>, skødet læst d. 16. januar 1901.

Huset fik i 1929 i forbindelse med salg fra grosserer A. Lund til læge Hugo Levin tinglyst navnet Flower Hill. Indtil da havde husets navn været Ønskekvisten, og det navn fik huset igen senere. Husets store røde havelåge mod Krogebakke var i 1960'erne påmalet navnet Ønskekvisten.



*Fra nedgangen til Langebro ses Ønskekvisten øverst til højre. Foto: S.E. D-2287.*

I 1953 var huset beboet af tandlæge Eduard Bomberg, der brugte huset til sommerbolig. Han solgte i 1954 til skotøjshandler Georg Sørensen fra København.

Matrikel 15a og 50b, Ndr. Strandvej 171, beboedes i 1953 af fisker Johannes Larsen<sup>119</sup>. Han havde allerede i 1906 løst fæstebrev på grunden fra fideikommisset på sin og sin enkes levetid. De skulle årligt betale 60 kr. i hoveri (fæsteafgift). Huset var gennem flere generationer beboet af den samme fiskerslægt Larsen. Det hed Havbrus.

Edvin Larsen<sup>120</sup> overtog huset efter sin far Johannes Larsens død i 1957. Ved Krogebakkes udvidelse i 1967 blev det nedrevet og et nyt hus bygget til beboeren Edvin Larsen og hans søn Alfred Larsen<sup>120</sup> oppe på skrænten med samme husnummer, og også med samme skilt med navnet Havbrus påsat huset.

Et kendt hus på Ndr. Strandvej er nr. 140 matrikel 40. Huset kaldes Riffs Hus. Det er bygget i 1810 af Hans Riff for penge tjent under kaperkrigen 1807-1814. Det har altid været i familien Riffs slægt. I 1953 boede karetmager Henrik Riff<sup>121</sup> i huset. Huset er i dag fredet.



*Fisker Johannes Larsen i færd med at ordne garn på stejlepladsen bag Hellebæk Kirke, i baggrunden ses sprøjtehuset og Teglværksgården. Foto: J.U.*



*Ndr. Strandvej 171, Havbrus  
Foto: Flemming Holm. 1966. D-2545.*



*Riffs Hus, Ndr. Strandvej 140. Foto.S.E. D-0923.*

Ved siden af Riffs hus lå et ældre fiskerhus, der var bygget omkring 1760. Det havde adressen Ndr. Strandvej 142 og matriklen 41. Huset hed Linds Hus, da det i flere generationer var beboet af en Lind. Den mest kendte var kaperføreren<sup>122</sup> Jens Lind<sup>123</sup>. Han menes at være født i huset i 1776. Det var i 1953 beboet af Therese Ljunggreen. Huset blev i sommeren 1998 nedrevet af nye ejere, der havde fået en nedrivnings tilladelse på trods af, at huset var bevaringsværdigt.



*Fra venstre ses Guldgraverhus, Svedstrups Hus, Linds Hus og Riffs Hus. Postkort fra Erik Trolles samling.*

Matrikel 43, Ndr. Strandvej 144 var i 1953 beboet af frk. Anina Eegholm Primon. Hun døde kun et halvt år efter hun havde købt huset. Siden 1920 havde hun boet i huset, som hun købte af cand. jur. Carl Wium Westrup<sup>124</sup>. Han solgte, fordi han blev udnævnt til stiftsskriver ved Roskilde Stift. Han havde købt af forfatteren cand. theol. Alexander Svedstrup<sup>125</sup>.

Bøssemagersvend Chr. Fr. Hansen og hustru Maren arvinger havde solgt et hus på grunden i 1909 til Svedstrup, som rev det ned og fik opført det endnu i dag bestående hus. Efter Frk. Primons død blev huset solgt til fabrikant Paul Fenneberg, som var kendt for sit arbejde med tibetanske flygtninge. Han og hans hustru Britta dannede sammen med Prins Peter af Grækenland efter Kinas besættelse af Tibet i 1959 en komité, som besluttede at få 20 unge tibetanske flygtningedrenge til Danmark.

Her kunne de få en håndværksuddannelse, som de kunne bruge til at hjælpe deres ligeledes flygtede landsmænd, der opholdt sig i Indien. De 20 tibetane kom til Danmark d. 31, december 1960 og blev indkvarteret i Marina, Ndr. Strandvej 180, som var feriehjem for ansatte ved Gutenberghus. I april 1961 flyttede de alle ind hos Fenneberg, hvor de boede i 7 måneder.

Matrikel 49, Ndr. Strandvej 160, var beboet af Johanne Svendsen, som var født i huset og havde overtaget fæstet og huset efter sine forældre. Hun var hele livet ansat på Hellebæk Klædefabrik. I midten af 1960'erne solgte hun til sin niece og hendes mand, som byggede et hus i haven, mens hun blev boende i det ældre hus.

Matrikel 50a havde navnet Solnæs og adressen



*Ndr. Strandvej 160. Foto:S.E. D-0665.*

Krogebakke 1. Det var i 1953 beboet af Gudmand Gudmandsen, som boede til leje. Det var bygget før 1838, hvor der udstedtes fæstebrev til tømrersvend Peder Nielsen. Gennem tiderne havde der været flere fæstere, bl.a. malermester P.B.C. Jensen, som i 1932 fik skøde på bygningerne. I 1952 blev grunden købt af husets ejer Karna Rigmor Nielsen, Esrumvej i

Helsingør, til overtagelse 1. oktober. Kort efter solgte hun til politikommissær Jørgen Sandholt<sup>39</sup>.

Matrikel 50h og 50m lå på Ndr. Strandvej 167 og var tidligere beboet af en skibsfører ved navn Johan Olsen, gift med Oline. Han havde i sin ungdom været guldgraver, og derfra kom husets navn Guldgraverhuset. Han fik i 1868 fæstebrev på grunden i sin og sin enkes levetid. I 1953 var huset beboet som sommerbolig af salgschef William Steffin. I 1965 var huset ejet af Ellen Steffin fra Frederiksberg.

Da det i kommunalt regi blev besluttet at etablere en buslumme ved det bestående busstoppested ud for huset, solgte Ellen Steffin i henhold til ekspropriationsforlig af 25. februar 1965 til Tikøb Kommune. En del af grunden erhvervedes senere af Hellebæk Menighedsråd til parkeringsplads til kirken.



*Guldgraverhuset, Ndr. Strandvej 167. Foto S.E. D-0144.*



*Teglværksgårdens jorder set fra Hellebæk Skole, til venstre Teglværksgården med fodboldbanen bagved, midt i billedet pension Solbakken og Solnæs, yderst til højre ses Villa Macson. Foto: J.U. 1952.*

### **Staten solgte til Tikøb Kommune**

Finansministeriet solgte ved skøde udstedt d. 25. oktober 1955 til Tikøb Kommune den af staten ejede Teglværksgården med tilhørende jorder. Købsprisen blev sat til 150.000 kr., som blev erlagt i 3 rater af 50.000 kr. Desuden indgik i købet et vejareal og enkelte grunde. Overtagelsen fandt sted d. 1. april 1953 og omfattede tillige alle på grundene værende bygninger. Teglværksgården var udstykket fra den store matrikel 2a af Hellebækgård ejerlav og fik matriklen 1e også af Hellebækgård ejerlav.

Vejarealet kommunen købte var adgangen til Hellebæk Skole fra Ndr. Strandvej, den såkaldte

Skolebakke.

Grundene var bl.a. et areal ved Langebro under matr. 46, som fik en servitut, som pålagde køberen



*Skolebakken, tilkørslen til Hellebæk Skole fra Ndr. Strandvej. Foto: J.U. 1952.*

(Tikøb Kommune) at udlægge arealet til offentligt strandareal og at opretholde arealet på denne måde.

Et andet areal var et stykke jord, som lå ved det offentlige anlæg mellem Ndr. Strandvej 134 og 136 og havde matriklen nr. 55. Der lå på det tidspunkt en fiskeforretning, som havde navnet ”Eggerts Fiskehalle”. Forretningens motto var: ”Fisk fra Eggert er altid lækkert”. Matriklen blev i skødet erklæret servitutfri, men der blev fremlagt en lejekontrakt mellem lensgreve H. C. Schimmelmann m.fl. og fiskehandler Eggert Jensen<sup>126</sup>. Lejekontrakten var oprettet 1948 og var gældende til 1954 med lovninng på, at Eggert Jensen kunne købe arealet af Hellebæk Gods. Da staten havde overtaget grunden blev forretningens hegn fjernet, og der var opsat en lysmast 2 meter inde på grunden, samtidig med at et stykke af grunden blev solgt fra til NESA, som opførte en transformatorbygning ved siden af fiskeforretningen. Det værste var



*Fru Eggert i døren til fiskeforretningen. Foto: Privateje.*

dog, at staten solgte resten af grunden med fiskeforretningen til Tikøb Kommune, og alt skete uden at

Eggert Jensen blev adviseret, til trods for hans forfølsret.

I det nye skøde fra staten til kommunen blev det pålagt kommunen, at den inden 15 år fra d. 1. april 1953 fjernede bygningen på matriklen, og arealet skulle udlægges som offentligt område, samtidig med at arealet for stedse skulle være friholdt for enhver form for bebyggelse.

Også det fandt Eggert Jensen uretfærdigt, da han havde bygget sin forretning i en tid, hvor det var vanskeligt at få byggematerialer; der skulle søges om at få lov til at købe byggematerialer. Der var også vanskeligt at få byggetilladelse, og alene det at bygge var dyrt. Derfor var han utilfreds med nedrivningsklausulen i kommunens skøde. Hele sagen afstedkom større artikler i dagspressen, uden at der skete andet. Fiskeforretningen kom dog ikke til at bestå så lang tid. I forbindelse med Eggert Jensens død i 1962 blev forretningen nedrevet.

Transformatorbygningen, som blev bygget ved siden af fiskeforretningen, var omfattet af fredningen af 30. marts 1953, således at den efter fredningskendelsen skulle være forsænket i niveau, så den ikke ragede mere end en meter op over fortovsniveau for at bevare udsigten fra Strandvejen ud over Øresund.

Det blev ligeledes pålagt kommunen at anlægge og opretholde en sti fra Skåningedam langs Hammermølle Skov på grænsen af Teglværksgårdens jorder, som tillod færdsel for offentligheden og med tilladelse for ejeren af skoven og dammen til færdsel for bortkørsel af skov- og søeffekter. Stien går i dag fra Skåningevej helt op til Skindersøvej bag bebyggelserne. Ligeledes blev der pålagt en servitut med

en byggelinje fra skoven på 15 meter, hvorpå der ikke måtte bebygges.

Kommunen foretog en lang række udstykninger i de følgende år, som totalt ændrede det lille fiskerleje Ålsgårde. Meget af arealet, som kommunen købte, var dyrkede arealer fra landbrugsejendommen Teglværksgården, som var bygget samtidig med opførelsen af Aalsgaard Teglværk på nabogrunden.



*Skræddermester Oscar Herman Sandell og idrætsforeningens formand, manufakturhandler Emil Oldengaard indvier fodboldbanen ved Krogebakke.*

*Foto: Ubekendt. B640a.*

Det var den københavnske muremester J. G. Køhler<sup>127</sup>, som i 1874 havde forpagtet 24 td. land af Det Schimmelmannske Fideikommis mod at oprette et teglværk på grunden og derudover opdyrke den øvrige jord. Køhler byggede sig et beboelseshus på Krogebakke 8<sup>128</sup>, og derudover byggede han Teglværksgården. Den lå Krogebakke 5 og var bygget vinkelret på vejen. I den ende af gården, der vendte ud mod Krogebakke, var der 2 boliger, en for forpagteren af gården og en for bestyreren af teglværket.

Ved siden af gården, der hvor teglværket havde ligget, havde Idrætsforeningen Frem Hellebæk<sup>129</sup> sportsplads. Den var blevet indviet d. 1. august 1937 som erstatning for den gamle noget kuperede sportsplads, som lå oppe i Folden i Hammermølle Skov ved Egevej.

Den officielle indvielse skete ved et storstilet sportsstævne, hvor hovedbegivenheden var en fodboldkamp mellem KB København<sup>130</sup> og Helsingør I.F.<sup>131</sup>. Sportspladsen blev åbnet af sognerådsformand, skræddermester Oscar Herman Sandell<sup>92</sup> og idrætsforeningens daværende formand, manufakturhandler Emil Oldengaard<sup>98</sup>. Pladsen blev tilskødet Tikøb Kommune ved gavebrev fra Hellebæk Gods.

Teglværksgården blev revet ned i starten af 1960'erne. Hvor gården havde ligget, byggede kommunen midt i 1960'erne et plejehjem, som også blev kaldt Teglværksgården.

Murstenene fra gårdens nedrevne lade blev af medlemmerne af idrætsforeningen Frem Hellebæk ranset og fragtet over sportspladsen for at blive brugt til opførelse af et klubhus med omklædningsfaciliteter for idrætsudøverne. Klubhuset var tegnet af arki-

tekt Vagn Kieler<sup>132</sup>.

Primus motor i byggeriet, som udelukkende blev foretaget med frivillig arbejdskraft blandt idrætsforeningens medlemmer, var idrætsforeningens daværende og mangeårige formand, murermester Ove Amelung<sup>133</sup>.

Byggeriet kostede 34.000 kr. som var skaffet gennem en i 1943 oprettet byggefond, hvortil mange af pengene var skaffet fra de årlige landliggerkampe samt ved årlige donationer fra dansk-amerikaneren



Arkitekt Vagn Kieler på vej fra Hellebæk Børnehave i 1953. Foto: J.U.



Landliggerkamp 1953. Optøget ved Krogebakke. Foto: J.U.



Landliggerkamp 1953. Fra venstre Peter Katholm, pastor Holger Henriksen, forfatter Annemarie Selinko, Jørgen Sandholt og ukendt. Foto: J.U.

Carl Hedblom<sup>134</sup>, som var født i Hellebæk. Klubhuset blev indviet d. 18. august 1963. Den officielle indvielse blev foretaget af sognerådsformand Karl Olsen<sup>63</sup>.

Da kommunen købte Teglværksgården, blev Otto Olsen<sup>135</sup> forpagter af gården.

En af de første udstykninger Tikøb Kommune udførte var en matrikel, der solgtes til Hellebæk Kirkekasse for opførelse af en præstebolig. Præsten ved Hellebæk Kirke Holger Henriksen<sup>44</sup> havde fra han

Idrætsforeningens formand Ove Amelung taler ved rejsegildet på foreningens nye klubhus på Krogebakke i 1963. Fra venstre ses Preben Hansen, Poul Basse, Erik Andrés, Ernst Gudmandsen, Ove Amelung, Børge Frederiksen, Poul Sørensen, Karl Olsen og Helge Andreasen. Foto: Hans Erik Rasmussen.



tiltrådte i 1942 boet i et lejet hus på Bobakkevej 2, i dag Alexander Fossvej 7a. Huset blev kaldt Bakkens Hvile, men det navn forsvandt, da huset blev præstebolig. Præsten fik nu embedsbolig ved siden af kirken i en bolig tegnet af arkitekt Vagn Kieler. Kirken og omgivelserne tilhørende kirken blev fredet i 1951. Der måtte ikke bebygges udenom kirken bortset fra en evt. garagebygning.

På mødet i Tikøb Sogneråd d. 4. oktober 1955 var der stillet et forslag fra en kreds af borgere, der var interesseret i oprettelse af en andelsboligforening i Ålsgårde, om at få forkøbsret til en række parceler af Teglværksgårdens udstykning. Der blev givet tilsagn om forkøbsret på i alt 10 grunde af udstykningen. Dette tal blev senere forøget.

Derefter blev der d. 7. maj 1956 afholdt et møde på brugsuddeler Carl Petersens<sup>99</sup> bopæl i Hellebæk

med det formål at stifte en andelsboligforening, hvis formål var at bygge andelsboliger på Teglværksgårdens jorder. Til stede udover Carl Petersen var smed og pedel Henning Christiansen<sup>136</sup>, vejmand Povl Bendtsen<sup>137</sup>, landsretssagfører Asger Berning<sup>138</sup> og arkitekt Vagn Kieler. Vagn Kieler fremlagde et af ham udarbejdet projekt på byggeri af andelsboliger, mens Berning redegjorde nærmere for finansieringen af projektet samt de juridiske aspekter ved oprettelse af en andelsboligforening. Herefter enedes man om at stifte en andelsboligforening og kalde den for Andelsboligforeningen Teglværksgaarden. Det vedtoges ligeledes straks at indsende ansøgning om statslån til byggeri af 22 andelsboliger samt at ansøge Tikøb Kommune om kommunegaranti til samme byggeri. Begge ansøgninger blev udfærdiget af Berning, som var blevet udpeget som foreningens juridiske konsulent.





*Skåningevej og Erik Gudmands Vej under anlæggelse. Foto: Ubekendt. B614b.*

Andelsboligforeningens første byggeri lå på Skåningevej, senere byggede de på Teglværksvej. Begge byggerier var afsluttet i slutningen af 1950'erne. Efter få år blev andelsboligerne på både Skåningevej og Teglværksvej solgt til andelshaverne som ejerboliger. Foreningen fik ved en vedtægtsændring mulighed for at bygge 3 socialfilantropiske boliger, som blev bygget på Erik Gudmands Vej. Senere kom flere til.

Kommunen udstykkede resten af Skåningevej og Erik Gudmands Vej til private, som byggede parcelhuse, og omkring 1960 var hele arealet bebygget og medførte en voldsom udvidelse af befolkningstallet i Ålsgårde. Andelsboligforeningen bredte sig sydpå i kommunen, hvor der blev bygget en del i Espergårde, først andelsboliger og senere etagebyggeri.

På et møde i december 1962 blev det vedtaget at

ændre foreningens status fra at være en andelsboligforening til at være en selvstændig byggevirksomhed. Med sognerådets og boligministeriets accept blev Andelsboligforeningen Teglværksgaarden opløst, og pr. 1. januar 1963 stiftedes Boligselskabet Teglværsgården. Alle aktiver og passiver blev overført til det nye boligselskab. På et stiftende møde d. 15. januar 1963 blev der valgt bestyrelse til boligselskabet. De 3 bestyrelsesmedlemmer fra andelsboligforeningen fortsatte og nyvalgt blev sognerådsmedlemmerne forstander Kr. Schultz<sup>139</sup> og chauffør Sv. Aa. Nommesen<sup>140</sup>. Carl Petersen blev atter valgt som formand.

Tikøb Kommune fortsatte udstykningen af Teglværksgårdens jorder. I midten af 1960'erne blev hele arealet mellem jernbanen og Hammermølle Skov solgt som enkelte parceller til private og hele områr-

det bebygget med parcelhuse. Vejene i udstykningen fik navnene Carsten Hauchs Vej, Lergraven og Alexander Svedstrups Vej.



*Aalsgaard Teglværks maskinhus på Krogebakke. Foto: Hans Erik Rasmussen.*

Da Aalsgaard Teglværk blev bygget i 1874, blev der opført et maskinhus med adresse Krogebakke 9. I maskinhuset var installeret en dampkedel og en 12 hk. dampmaskine. Da teglværket lukkede, blev huset ombygget til beboelse med 3 lejligheder. Tikøb kommune solgte i 1956 huset til en af beboerne, vognmand Povl Hansen<sup>141</sup>, som havde boet der i mange år.

Povl Hansen solgte i 1966 huset til Dansk Esso, som rev det ned og etablerede en benzinstation med værksted, der senere overgik til selskabet Statoil. Fra Krogebakke og bag om benzinstationen etableredes vejen Jämtlandsvej, og i 1969 frasolgtes en byggegrund til den nyoprettede selvejende institution Ålsgårde Børnehavn<sup>142</sup>.



*Vandboringen på Krogebakke. Foto: Henrik Riff. D-2531.*

Ved siden af maskinhuset mod jernbanen solgte Tikøb Kommune i 1957 en mindre grund til Hellebæk-Ålsgårde Vandværk, som opstillede et triangel-tårn, hvorfra der blev etableret en vandboring. På boretstedet blev senere bygget et pumpehus. I 1968 blev det tilbagesolgt til Tikøb Kommune.

Tikøb Kommune havde ladet et stykke jord fra



*Teglværksgårdens jorder set fra syd, hvor nu Carsten Hauchs Vej, Lergraven og Alexander Svedstrups Vej er beliggende. Foto: J.U.*

Teglværksgården ved Hellebæk Skole ligger ubebygget hen, men på grund af det store nybyggeri steg befolkningstallet voldsomt. Derfor blev der i de næste årtier udbygget på Hellebæk Skole så al jorden blev bebygget, og skolen fik den nuværende størrelse. Dermed var Teglværksgårdens arealer fuldstændig udnyttede.

### **Kilder:**

Rigsarkivet og Arkivalieronline: Realregistre og skøde- og panteprotokoller ejerlav Hellebækgård og Ålsgårde.

Boligselskabet Teglværksgården: Protokoller.

Dansk Biografisk Leksikon.

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Arkiv.

Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forenings årbøger.

Henrik Riff: Liste over handlende og næringsdrivende i Hellebæk og Ålsgårde i den tid, jeg kan huske.

Gunnar Bergsten: Hellebæk Gods, notater 1993.

Gunnar Bergsten: Skovene omkring Hellebæk og Ålsgårde. Lokalhistoriske notater.

Hellebæk Sogneblad.

Andelsboligforeningen på Hellebæk Gods: Protokoller og div. dokumenter og avisudklip.

Tikøb Kommunes Vejviser 1950.



*Hellebæk Skole udbygget. Set fra Hellebæk Kirke, i baggrunden den ældste bygning fra 1876.*

*Foto: Peter Uldum.*

## Hellebækgård sælges til Det Kongelige Opfostringshus og Den Thorupske Stiftelse



*Hellebækgård, Skorpeskolen set fra luften ca. 1960. Foto: Sylvest Jensen Luftfoto.*

Første januar 1952 blev Hellebækgårds bygninger og en del af dens omgivelser på 18.785 m<sup>2</sup> solgt for 120.000 Kr. til Det Kongelige Opfostringshus og Den Thorupske Stiftelse, en ærværdig gammel kostskole og institution indstiftet af Frederik V i 1753. Skolen havde til formål at give opvakte drengebørn af enlige forældre gratis skolegang, mad og klæder og sørge

for, at de ved skolegangens slutning kom i lære ved håndværk og industri eller blev videreuddannet for at tjene samfundet. Opfostringshuset havde indtil købet af Hellebækgård haft til huse i et stort, umoderne kompleks i Randersgade på Østerbro i København, som ved bygningen i 1880 havde været frit beliggende langt fra byen. Men med tiden var storbyens huse

skudt op og havde gjort beliggenheden indelukket og rekreativmulighederne små for skolens 110 drenge.

Københavns Magistrat havde omkring 1950 planer om at nedlægge den aldrende og nedslidte institution, men skolens gamle elever gjorde deres indflydelse gældende og fik rusket op i politikerne, som blev informeret om, at skolen stadig var nødvendig, da skilsmisser og andre samfundsforhold efterlod mange børn uden chancer for uddannelse.

Da skolen indenfor en kort årrække ville have 200 års jubilæum i 1953, besluttede Københavns borgmester for 1. Magistrat Ove Weikop<sup>143</sup>, at der inden da skulle arbejdes for at skabe ordnede forhold for skolen. Efter lovende oplysninger fra det særlige udvalg for Hellebækgård, som fordelte godsets konfiskerede besiddelser, åbnede der sig en mulighed for at flytte Det Kongelige Opfostringshus til helt nye børnevenlige omgivelser i Hellebæk med skov, strand,

forbedrede boligforhold og nye undervisningslokaler.

Da Weikop i oktober 1951 besøgte Hellebækgård for første gang, var det han så ikke opmuntrende. Bygningerne var slidte og ikke velholdte efter LAT's og flygtningenes indkvarteringer, men den gode beliggenhed og statens villighed til at sælge ejendommen meget billigt satte skred i sagerne.

En istandsættelse var nødvendig, og omstillingen til kostskole for 80 drenge blev iværksat med skolens faste arkitekt Aage Rafn<sup>144</sup>, en erfaren herre med mange smukke huse bag sig, blandt andet sta-



*Håndværkerne i gang med loftetagen på sydfløjen.  
Foto: J.U.*



*Ombygningen af Hellebækgård er godt i gang i vinteren 1952, skure til håndværkerne og stilladser er rejst.  
Foto: J.U.*

tionsbygningerne på Bornholm og Politigården i København. Hellebækgårds ombygning skulle blive hans sidste arbejde, han døde i 1953 som 63-årig, få måneder før indvielsen af skorpedrengenes nye omgivelser.

Da overtagelsen var en realitet, rykkede håndværkerne ind og tog fat. Opholds- og materielskure blev opført, og stilladser opsat udvendig overalt, så murerne kunne komme til at ordne facaderne.

Palæet var dengang fredet i klasse A, så der var begrænsede muligheder for udfoldelserne. Fordelingen af rum forblev den samme som før, og i palæets nordende indrettedes kontor og bolig til forstander Ove Gotfred Nelsson<sup>145</sup> og frue, som blev kostskolens nye forstanderpar i 1952.

Palæets øvrige stueplan blev indrettet som to store opholdsrum for eleverne med et lille bibliotek og en radiostue, alle monteret smagfuldt med røde kostæpper på gulvene, elegante borde og stole i små

grupperinger, kobbertryk og andre smukke billeder i rammer på de istandsatte vægge med gamle paneler. Nydelige gardiner blev ophængt og belysning opsat; alt i fine harmoniske farver, som klædte det gamle højloftede palæ fra 1747. Det var forstanderparret, som i forening stod for den side af indretningen.

Da palæets indgangsparti med den store brede trappe af sandsten og det flot svungne smedejernsgelænder skulle istandsættes, opdagede håndværkerne, at trappens nederste trin var en omvendt sten med et relief med Hellebækgårds første ejer Stephan Hansens og hans hustrus navnetræk, som oprindeligt havde siddet i gavltrekanten over hovedindgangen.

Stenen var dog så medtaget, at der blev taget en afstøbning af den, så der kunne gøres en kopi, som blev ligesom den oprindelige. Et arbejde, som blev udført af billedhuggeren Alfred Frederiksen.

Ved opgravningen af den store kælder under kappellet, som tidligere havde fungeret som ligkappel,



*Sandstensrelief med Stephan Hansens motto. Opsat på Palæets frontispice mod vest.  
Foto: CykelKurt.*

fandt man en langt bedre bevaret sten, som passede nøje til nogle spor i murværket i gavltrekanten mod haven. Stenen, som bar spor af forgyldning og var rigt forsiret med bl.a. pistoler, bar indskriften: "Hidindtil Har Herren Hjulpet Stephan Hansen. 1747". De to fremdragne sten blev opsat på deres gamle pladser til pryd for bygningen.

I palæets halvt nedgravede kælder skulle skolens køkken placeres. Arbejdstilsynet kunne kun gå med til denne foranstaltning hvis balkonen og havetrappen blev fjernet, så de ansatte i køkkentjenesten kunne få dagslyset ind. Derpå blev gulvet sænket i hele kælderetagen, så den kunne udnyttes fuldt ud til storkøkken med diverse faciliteter som kølerum og til opbevaring af varer. Opfostringshusets populære madmor økonoma Elisabeth Iversen, kaldet Sivermor, var en af de få ansatte, som fulgte med til Hellebæk. Hun havde været ansat siden 1917 og forlangte sit store

brændefyrede komfur fra Randersgade med på flytevoanen, som af øvrigt nævneværdigt kun havde en lille klokkestabel fra skolegården med. Først ved Fru Iversens pensionering blev komfuret udskiftet med et moderne elektrisk.

Skolens spisesal blev indrettet i den store sal på palæets øverste etage, og for at få maden op fra køkkenet blev der monteret en mindre vareelevator, hvori transporten fandt sted op til et anretterværre, hvor tallerkner og bestik opbevaredes, og en stor opvaske-maskine blev installeret, alt meget fint udtænkt.

Elevernes sovesale blev indrettet dels i sydfløjen, som vendte ud mod Hellebæk Fordam og skoven, dels i det gamle kapel, som havde stået tomt siden nedlæggelsen i 1920, da alt kirkeinventaret, stolerækker, dåbsfond og -himmel samt prædikestolen blev flyttet til den nye kirke ved Ndr. Strandvej. Arkitekt Rafn havde helst set, at kapellet kunne bibeholdes på



*Skorperne blev budt velkommen til Hellebæk med et storstilet optog af byens borgere inspireret af bøssemagernes traditionelle pinseoptog. Narren måtte "nøjes" med at holde tale for kongeparret i stedet for greven. Foto: J.U.*

en eller anden måde, men hensynet til, at der skulle være sovefaciliteter til 80 elever medførte, at rummet måtte inddeles i to etager. På denne måde blev der plads til to store sovesale for de yngste elever med tilhørende toilet- og badefaciliteter.

I Hellebækgårds lange sydfløj blev det meste af det gamle tømmer udskiftet og længen opdelt i fire sovesale. På første sal, hvor der førhen var loftsrum, kom der helt nye kviste, som kunne give lysindfald til de nyindrettede rum med sygestue, lærerboliger, depotrum og systue for vedligehold af elevernes tøj. Efter ombygningen var sydfløjen så godt som ny på

nær det udvendige murværk.

Arkitekt Rafn tog prøver af bygningernes kalklag for at finde det oprindelige ydre udseende. I den indre gårdsplads var alle murene hvide, og udvendigt mod syd og vest var der store partier med rød farve. Man endte med at bibeholde den røde farve, som stod godt til palæets sorte glaserede tagsten. Vinduesrammer og sprosser, som på palæet førhen var sortmalede og mismklædte bygningen, blev hvidmalede som resten af vinduerne, og gav et lettere udtryk.

Skolens nye undervisningsbygning blev anbragt på grundens nordvestside langs skovvejen, efter at



*Det store velkomstoptog, majgreven og hans søn til hest foran et regiment "bøssemagere". Foto J.U.*

nogle gamle ubrugelige udhuse var revet ned. Under de fem klasselokaler med tilhørende lærerværelse og toiletter blev en stor kælder udgravet, hvor det oliefyrede centralvarmeanlæg for alle bygningerne blev anbragt, og hvor der blev omklædningsfaciliteter til sport samt værksted m.m. til skolens pedel. Det var arkitekt Aage Rafn, som tegnede denne bygning, der delvis blev opført med brugte materialer fra ombygningen. Bindingsværket ud mod skolegården var gulvbjælker fra sydfløjen, og tagstenene fra sydfløjen og palæet blev ligeledes genbrugt. Bygningen kom på den måde ikke til at virke alt for ny, men faldt diskret ind i helheden. Skolebygningen blev delvis betalt af midler indsamlet af gamle skorpeelever, og disse bekostede ligeledes en større klokkestabel til en sam-

lingsklokke for eleverne, også tegnet af Aage Rafn, i øvrigt hans sidste indsats inden han døde.

Den 13. August 1953 rykkede Det Kongelige Opfostringshus ind på den nyrenoverede Hellebækgård, og 14 dage senere holdt man den officielle indvielse under overværelse af kong Frederik IX og dronning Ingrid.

Indretningen af alle faciliteterne havde da kostet næsten 1,5 million kroner, så stor en sum, at borgmester Weikop ved indvielsen spøjte med, at det havde været billigere at feje hele Hellebækgård i Øresund med en bulldozer og bygge nyt i stedet.

To lærere kom med fra Randersgade: Overlærer Viggo Porsvig<sup>146</sup> og den senere forstander Jørgen Ankerstrøm<sup>147</sup>.



*Indvielsen af Det Kongelige Opfostringshus med kongeparret som æresgæster.  
Foto: Billedbladet.*

## Bygningsfredninger på Hellebæk Gods

Hellebæk Gods bestod ved konfiskationen i 1948 af 250 tønder agerland, 140 tønder eng og 100 tønder skov - i alt ca. 250 ha – og af mange bygninger både i Hellebæk og i Ålsgårde. Da staten blev ny ejer af godset, skulle der ikke tages hensyn til eventuelle erstatninger ved fredning. Det var derfor let og næsten omkostningsfrit at gennemføre de ønskede bygningsfredninger. Af Hellebæk Gods tidligere ejendomme og bygninger er nu følgende behæftede med tinglyste fredninger.



*Arkitektstuderende i gang med opmåling af Hellebækgård i 1918. Foto: Otto Valentiner. D-0190.*

### Hellebækgård

Hellebækgårds hovedbygning og de to sidefløje blev efter grundig undersøgelse og opmåling af en gruppe arkitektstuderende med blandt andre Aage Rafn & Kay Fisker<sup>148</sup> allerede fredet i 1918.

Palæet blev bygget i 1747 til Kronborg Geværfabriks daværende ejer Stephan Hansen. Arkitekten er med stor sandsynlighed Philip de Lange<sup>149</sup>. Hovedbygningen blev med tiderne udbygget symmetrisk til begge



*Interiør på Hellebækgård i 1946. Foto: S.E. D-0196.*

sider mod nord og syd, og der er ligeledes ombygget en del på de to længer, hvoraf den ene nedbrændte i 1906 sammen med alle godsets avlsbygninger. Fredningen af Hellebækgård omfatter både palæet og de to ombyggede sidefløje, da de tilsammen udgør en harmonisk helhed.

Få år før fredningen i 1918 blev der taget flere fotografier af palæets indretning. Interiøret henstod stort set uforandret til konfiskationen i 1948. Ved restaureringen i 1952-53, da Det Kongelige Opfostringshus blev ny ejer af Hellebækgård, var arkitekt Aage Rafn antaget som rådgiver, og kun få detaljer blev tilføjet. Mest markant er de to genfundne ornamenter med Stephan Hansens navnetræk og valgprog, som blev opsat øverst i gavltrekanterne. Der blev endvidere påført bygningen rødkalkning i mindre partier udvendig, mægtigt til hvad der var fremkommet af oplysninger ved undersøgelse af facaderne. Disse er dog ved restaureringen i år 2000 overkalkede med hvidt. Farven på vinduerne ændredes fra sort til hvidt.

### **Bøssemagergade 24 -58**

Fabriksgaden henlå i 1948 stort set uforandret med værkstedsbygningerne på den vestre side af Bøssemagergade og den modsatte side ved Mælkedam ubebygget. Bøssemagergades gamle gule huse med røde tage blev kaldt Tallerkenrækken. De indeholdt tidligere kombinerede værksteder og beboelse og stod udvendig stort set stadig som da de blev bygget i 1700-tallet. Husene havde været udlejet af godset til beboelse siden geværfabrikens ophør i 1870. Man frygtede, at der ved salg ville blive forandret meget



*Skæftergården og Mesterboligerne i Bøssemagergade.  
Foto S.E. D-0110.*

ved disse bygninger og andre nærliggende huse fra samme periode. En fredningssag blev derfor rejst, og i 1950 lykkedes det at få fredet de vigtigste og mest bevaringsværdige huse.

Hver af Mesterboligerne var i geværfabrikens tid indrettet med 2 værksteder og 2 beboelser. I midten af huset var boligerne indrettet spejlvendt for hinanden med stuer og køkken. På førstesalen lå soveværelserne, hvor lærlinge og ugifte svende overnattede. I gavlene var værkstederne for geværfremstillingen placeret. Her var mindre smedjer, hvor alle de håndmedede dele til geværene kunne fremstilles. Hver bøssemagermester arbejdede i sit eget hus. I værkstederne blev der udover geværer af mange slags også fremstillet pistoler, bajonetter og sabler. Flere af processerne ved fremstillingen blev udført i andre værksteder, hvor der var maskineri, som blev drevet med vandkraft fra Hellebækken, således smedning, boringen og slibningen af geværløbene og slibning af ladestokke og bajonetter. Geværernes skæfter af træ blev fremstillet i Skæftergården. Udover selve smedearbejdet i værkstederne var der andre opgaver,



*Probermesterboligen set fra haven, 1953.  
Foto: J.U. B1471.*

som skulle udføres inden våbnene kunne afleveres til godkendelse hos probermesteren. Alle dele skulle poleres, samles, og våbnet rettes til.

Foruden Tallerkenrækken i Bøssemagergade blev andre bygninger samtidig fredet kort efter konfiskationen af Hellebæk Gods.

### **Christian IV's hammermølle, Probermesterboligen**

Bygningen på Bøssemagergades østside skråt overfor Mesterboligerne med adressen Caroline Mathildes Vej 2, kaldet Probermesterboligen, blev fredet 1950. Dette hus ligger med en høj gavl ud mod renden fra Skriversdam, og har ifølge nyere historieforskning indeholdt den første hammermølle i Hellebæk, som Christian IV lod opføre omkring 1600. Indvendig ses stadig spor af esser både i stueplan og i kælderen.

Sidenhen blev huset ombygget til beboelse for

statens tilsynsførende probermester ved Kronborg Geværfabrik. Disse embedsmænd godkendte gennem et godt århundrede de fabrikerede våben, inden de overgik til hærens arsenal i København. Af disse probermestre kan nævnes Kurtzhals og Løbnitz.

### **Politibetjentens Hus**



*Caroline Mathildes Vej. Politibetjentens Hus til venstre med Probermesterboligen overfor. Foto: S.E. D-0459.*



Caroline Mathildes Vej 1 (fredet i 1987), blev opført mellem 1742 og 1764 som et 14-fag langt bindingsværkshus i egetømmer med tegltag. Tidligere lå her på stedet Christian IV's kobbermølle. På daværende tidspunkt løb renden fra Skriverdam lige forbi huset på sin vej ned til Hellebækdam. Det var således muligt at udnytte vandkraften i husets værksteder. Det var et dobbelthus, hvor to af geværfabrikkens ansatte med familie havde deres bolig og værksteder. Den nordlige del blev beboet af bøsse-maker Nils Petersen Crunsøe, som havde værksted og smedje i gavlen. I den sydlige del af huset boede bajonetsmed Peer Christian Stie. Han havde en smedje ud mod gården; denne forlængedes omkring 1780 til en størrelse af 7 fag. Efter Kronborg Geværfabriks nedlæggelse blev huset anvendt som bolig for Hellebæks politibetjent.

#### Proberhuset

Overfor Mesterboligerne i Bøssemagergade ligger det nu fredede Proberhus, bygget 1856, hvor geværløbene indtil 1870 blev trykprøvet, inden de kunne gennemgå de yderligere processer med montering



Murermester Oscar Amelung i gang med restaureringen af Proberhuset. Foto: J.U.

af låsedelene, skæftet o.s.v. Det særprægede hus var reelt ikke med i de første bygningsfredninger, men da det var blevet restaureret og bragt tilbage til sit oprindelige udseende af Hellebæk-Aalsgaard Egnehistoriske Udvalg, blev Proberhuset fredet i 1959. Dansk-amerikaneren Carl Hedblom<sup>132</sup>, som var opvokset i Hellebæk, donerede et stort beløb til denne istandsættelse.

Proberhuset består af to dele – en halvdel med en høj særpræget muret skorsten og teglhængt tag hvorunder der befinder sig et rum, der blev opvarmet med en bilæggerovn. Her blev geværløbene ladet med tredobbelt krudtmængde inden afprøvningen i det tilstødende prøve-kammer, som udgør husets anden del med et lidt lavere tag beklædt med brædder på klink. Tagfoden står åben for at bortlede trykket og røgen fra afprøvningerne. Huset er verdens ældste af sin slags.



Donator Carl Hedblom udklædt som "bøsse-maker" ved indvielsen af Proberhuset i 1955. Foto: J.U. B557.

#### Hammermøllen

Den nuværende hammermølle i Hellebæk blev bygget i 1765 som led i produktionen på Kronborg Geværfabrik. I bygningens smedeværksted er en stor esse og to store vanddrevne hamre på henholdsvis 30 og 100 kilo, her blev jernblokke forarbejdet til geværløb. Jern fra Norge og kul fra England blev sejlet til fabrikkens skibsbro ved Øresund og fragtet op til Hammermøllen.

Ved geværfabrikkens nedlæggelse i 1870 blev mølleværket fjernet og bygningen anvendt som bolig for flere familier. I 1960 begyndte Hellebæk-Aalsgaard Egnehistoriske Forening at rekonstruere den gamle hammermølle. Efter 22 års indsats med økonomisk støtte fra flere fonde kunne man i 1982 genindvie Hammermøllen, som nu indeholder museum og egnehistorisk arkiv. Bygningen blev fredet i 1960.



Hammermøllen 1950. Foto: J.U.

## Naturfredninger ved Hellebæk Gods



*Peter Christian Thamsen Skovgaard (1817-1875): "Stille Sommeraften ved en Indsø". Bondedammen i Hellebæk, unge mødre vasker tøj. 1857-1860. Privateje.*

Hellebæk er skønt beliggende ved Øresund med udsigt til Sverige, Teglstrup Hegn og Hammermølle Skov med de store bøgetræsbevoksninger, som gror helt ned til de mange skovsøer i det kuperede landskab skabt for årtusinder siden af den sidste istid. Byen og egnen har gennem tiden tiltrukket både ma-

lere og forfattere, som bidrog til kendskabet til Hellebæks natur. De kendte malere P.C. Skovgaard, Carl Bloch og mange andre fandt deres bedste motiver i denne egn, som havde Guldalderens ideelle storslåede natur med bøgeskovens lysåbne sale, ensomheden og søernes idylliske skovbrømmer, som spejlede og



*Hellebæk Vang en forårsdag i 1952, set fra Pernille Låge. Disse arealer overtog Forsvarsministeriet til øvelsesterræn efter konfiskationen. Foto: J.U. B1576.*

gav storslåede scenerier for de besøgende.

Desuden havde Hellebæk yderligere en stor tiltrækning: Den årlige Pinsebakkefest, som blev afholdt i Hammermølle Skov tre dage hvert år, når skoven var nyudsprunget, og folk på deres pinseudflugt kom dragende helt fra København og Sverige. Stort set alle i Helsingør skulle ud og se den nyudsprungne skov. Som det hed sig, så var det ikke en rigtig pinse, hvis man ikke havde været på Pinsebakken i Hellebæk. Her midt i den lyse bøgeskov blev folket under-

holdt med alle tænkelige fornøjelser: gynger, karruseller, skydetelte, danseboder med levende musik, øl og læskedrikke til at stille tørsten, og salg af kager, legetøj og andet. Gøglere og tryllekunstnere optrådte, forunderlige skabninger som dværge og kæmpekvinder blev fremvist, og der kunne beses rideopvisninger, høres lirekassemusik, og det var endog muligt at få sejlads på den nærliggende Bondedam. Om aftenen blev bådene illumineret med fakler og dannede et pragtfuldt skue på søen. Der var et leben af folk,



*Udsigten ind over land fra Odinhøj i 1955, i dag er Nordskovgårds marker bebygget med parcelhuse. Foto: J.U.*

i løbet af pinsen kom der i de gode år over 10.000 besøgende. Ved Hornbækbanens åbning i 1906 fik Hellebæk station på strækningen, og endnu flere blev bekendt med stedets kvaliteter.

På den måde blev Hellebæks lyksaligheder kendt i landet gennem generationer, og egnen kom til at stå som et ideelt natursceneri langt op i tiden. Da Hellebækgård, som lagde jord til alle disse kendte steder og naturscenerier, blev konfiskeret efter besættelsen, var der prompte røster fremme, som advarede mod ødelæggelse af disse skønheds- og naturværdier, som salget af Hellebæk Gods kunne medføre.

Udstykning af arealerne til eksempelvis flere landbrug, fabriksbygninger eller sommerhuse, som skød op alle steder dengang, ville påføre området et helt nyt udseende. Der blev derfor foreslået en fredning af arealerne med det formål at sikre de landskabelige værdier i området og befolkningens adgang til disse. Danmarks Naturfredningsforening rejste derfor 5. januar 1951 fredningssag, som resulterede i kendelse af 8. februar 1952 afsagt af Fredningsnævnet for Frederiksborg Amt ved Dommer J.L. Buch, Frederikssund og tinglyst 12. februar 1952. Enighed mellem parterne medførte, at fredningskendelsen



*De fredede ege i markskellet på Hellebæk Vang i 1952 og i dag. Foto: J.U. B1574 og Anders Møller.*

ikke blev anket til Overfredningsnævnet.

Det særlige ved Hellebæks natur er den store afveksling i landskabet, som blev dannet i slutningen af sidste istid for ca. 12.000 år siden, da ismasserne smeltede og efterlod landskabet i Hellebæk med mange større og mindre søer og moser og et bakket landskab, som var svært at udnytte som landbrugsland, og som derfor igennem årtusinder har henligget som skov, hvor der med tiden er anlagt veje de mest fremkommelige steder, som giver smukke panoramæer for den rejsende. Store gamle træer, som spejler sig i skovsøerne, el og asketræer findes på de fugtige lavninger, foruden overdrev og krat og udsigtsbakker, som dukker frem ved snoede vejforløb i skovens højsale. Ensomheden i skoven og fuglelivet, med de store fugletræk forår og efterår, er ligeledes en del af Hellebæks natur.

Beliggenheden ved Øresund med dets livlige



skibstrafik og udsigten til Skånekysten med Kullen hører også med til beskrivelsen af Hellebæk.

Udsigtspunktet Odinshøj 41 meter over havet var berømt og afsat på de fleste Danmarkskort før i tiden. Odinshøjudsigten blev allerede fredet i 1935. Arealet var indtil 1814 ejet af Ernst Schimmelmänn og hørte under Nordskovgård.

Danmarks Naturfredningsforening fremsatte overfor fredningsnævnet anmodning om gennem fredning at bevare de konfiskerede arealer i Hammermølle Skov og i Hellebæk Vang for almenheden og beskytte området mod bebyggelse. Som en af årsagerne til anmodningen bemærkede naturfredningsforeningen, at disse arealer på grund af deres sjældent smukke beliggenhed i nærheden af Øresund har haft en overordentlig stor folkelig betydning, idet de udgør en af de få oaser af virkeligt format, der endnu er bevaret på strækningen Helsingør-Hundested. Fredningsnævnet kunne fuldt ud tilslutte sig anmodningen, og gennem forhandling med de involverede myndigheder blev der indgået aftale om at behandle skoven videst muligt efter æstetiske forhold.

Samtlige søer og damme på godsets arealer blev fredet med deres skovbrømmer af store træer. Regu-



*Johan Peter Wildenradt (1861-1904): Roevejen (Skovvej) i Hellebæk ved Blegbakkerne, udsigt over Sundet med Kulla Gunnarstorp på svenskekysten. Privateje.*



*Greven's strandtelt med udsigt til Kullen. Foto: Ubekendt.*

leringen af dem må ikke ændres i henhold til tidligere bestemmelse mellem Det Schimmelmännske Fideikommis og Hellebæk Fabrikker. En udsigtsbakke på et næs i Bondedams vestside er optegnet og skal holdes fri, således at udsigten over Bondedam bevares. Øerne i Bondedam og Bøgeholm Sø fredes med den stående højskovbeplantning. Avlsgårdens landbrugsjord bevares som græsningsareal med forbud mod bebyggelse, opstilling af ledningsmaster m.m. Fredningerne skal ikke hindre Forsvarsministeriets brug af området til uddannelsesmæssige formål. Publikums adgang til området skal ske i overensstemmelse med naturfredningslovens regler om de staten tilhørende skove, samt efter de bestemmelser, som herom måtte blive truffet af Forsvarsministeriet. I mange år blev græsset slået her og anvendt af Zoologisk Have i København til dyrefoder, siden hen blev Hellebæk Kohave etableret og der blev udsat kreaturer til afgræsning af disse arealer. Et areal kaldet Falden (som tidligere havde rummet sportsplads) nord for Fandens Mose er ligeledes fredet og udlagt som

græsning.

Ældre karakterfulde ege i skov og i skel skulle bevares, såfremt de ikke frembød fare for omgivelserne. Det var især møntet på en ege-række, som står på et markskel ved Egevej. Siden fredningen er et par af de gamle træer knækket i storme og gået til. Under stormen Bodil i 2013 knækkede det meste af toppen af skovens måske ældste egetræ, som står på engen ved Administratortboligen Bøssemagergade 60.

Vest for Hellebækgård ved Roevejen ligger Blegbakkerne. Der var her risiko for, at der kunne bygges med et villakvarter, som helt ville ødelægge oplevelsen af naturen og udsigten over Øresund, derfor blev bakkerne fredet og skal henligge som græsmark.

Ligeledes blev stranden nedenfor Hellebækgård fredet for bebyggelse. Det var det areal, som blev kaldt Greven's Strand. Det var her grev Schimmelmänn slog sit strandtelt op om sommeren og nød Øresunds friske vand.

Efter fredningsnævnets kendelse af d. 28. september 1939 var 2 damme beliggende vest for Edens Have langs med Skindersøvej fredet, således at de skal henligge i naturtilstand. Der må ikke henlægges affald eller anbringes skæmmende indretninger. Buske og træer må ikke ryddes, og tilløb og afløb må ikke ændres. Efter fredningen blev der udbetalt erstatning til gartner Lavesen i Skibstrup med 400 kr. og proprietær Alfred Kabell, Nordskovgård, på 200 kr.



*Med tiden er flere af de gamle fredede ege gået til. Foto: Anders Møller. 2012.*

## Hellebæk Smedje



*Geværfabrikkens gamle smedje på Fordamsvej. Med sit pyramidetag har den dannet forbillede for Hellebæk Smedje på Ndr. Strandvej.  
Foto: S.E. D-0141.*

Kronborg Geværfabrik havde indtil nedlæggelsen i 1870 sin grovsmedje beliggende i Hellebæk på den nuværende Fordamsvej. Da Det Schimmelmansske Fideikommis i slutningen af 1870 solgte det østlige af sit areal til hofjægermester Saxtorph, fulgte den gamle smedje med i købet. Hellebækgård kunne ikke undvære en smedje til et landbrug med mange heste og markredskaber, som skulle vedligeholdes. Derfor byggede man en ny smedje på et stykke ikke matrikuleret jord på Nordre Strandvej 131. Smedjen blev bygget hen mod midten af 1870'erne, den var færdigbygget 1875, hvor den figurerer med en lejer i fideikommisets protokoller. Flere af fideikommisets ansatte deltog i byggeriet, bl.a. tre landarbejdere<sup>150</sup>, som boede i fideikommisets huse i Hellebæk Vang, mens forpagter Jørgensen på Hellebækgård måtte

køre byggestenene, som var marksten.

Den første smed hed Lars Peter Godfredsen<sup>151</sup>, han var født i Skoven ved Jægerspris d. 9. april 1848. Smeden fik bolig i huset overfor smedjen. Huset indeholdt 2 små lejligheder, og der blev i leje for smedje og beboelse betalt årligt 140 rigsdaler. Godfredsen var ikke smed i Hellebæk ret mange år. Allerede i 1887 døde han, kun 39 år gammel. Han efterlod hustruen Kirstine Mortensen<sup>152</sup> og 6 umyndige børn<sup>153</sup>. Hustruen fik tilladelse til at sidde i uskiftet bo, og hun fortsatte med at drive smedjen med hjælp fra et par smedesvende, men det gik ikke godt, de havde ikke ret meget arbejde, selv administrator Moldenhawer lod fideikommisets heste beslå i Nygård Smedje. Derfor skred 3 af områdetets beboere i 1888 til handling. Det var forpagter Olsen<sup>154</sup>, teglværksbestyrer



*Smedemester Rasmus Jørgensen og smedesvend Frederik Møller. Foto: Ubekendt. D-2151.*

Lange<sup>155</sup> på Aalsgaard Teglværk og vognmand Hansen<sup>156</sup>. De henvendte sig til smeden i Esbønderup Rasmus Jørgensen<sup>157</sup> og spurgte, om han ville forpagte smedjen. Det sagde han ja til, og indledte for-



*Olof Viggo Peter Langer, (1860-1942): "Det lave Hus. Hellebæk" 1918.*

handling med Moldenhawer fra fideikommisets om betingelserne. Han gik troskyldigt ind på Moldenhawers betingelser, som lød på, at han skulle betale 1000 kr. i overtagelse og desuden købe værktøj, jern og kul af enken. Desuden skulle han betale fuld husleje af smedjen og beboelsen overfor, som bestod af 2 lejligheder, hvoraf enken kunne bebo den bedste lejlighed i 4 år.

Den periode udnyttede hun fuldt ud, 4 år efter giftede hun sig med mælkehandler Hammer<sup>158</sup> og flyttede. Smedens lejlighed var ganske lille, men i 1890 boede 5 mennesker i den, nemlig smeden, 3 smedelæringer<sup>159</sup> samt en husjomfru, Laura Hansen<sup>160</sup>, som senere blev gift med smeden.

Rasmus Jørgensen må have haft en god forretning, da han i 1894-95 købte 3 grunde i Hellebæk og byggede et stort hus, som han kaldte Bøgely<sup>161</sup>. Det

ligger endnu på adressen Hellebækvej 139, tidligere Bøsemagergade 80. Huset havde flere lejepartier, som han lejede ud.

En af lejerne i 1906 var grovsmedesvend Frederik Møller<sup>162</sup>, han havde tidligere boet med sin familie overfor Bøgely i huset, som hed Thorkildshåb<sup>163</sup>. Frederik Møller var omkring 1890 blevet smedelærling hos Rasmus Jørgensen med bopæl hos ham. Han fortsatte som smedesvend hos ham en del år frem, og må have været en dygtig smed siden han blev der så længe, da smedemester Jørgensen kunne være en kritisk person med sine meningers mod. Frederik Møller arbejdede i smedjen til sommeren 1915, hvor-



Bøgely, Hellebækvej 139. Postkort. B396.

efter han fik arbejde på Helsingør Skibsværft, først i 1 år som grovsmed og derefter indtil 1941 som klejnsmed, hvorefter han gik på pension.

En søndag eftermiddag kom en københavnsk herre kørende gennem Ålsgårde, da hans hest tabte en sko. Han holdt stille ved smedjen for at få en ny sko slået på hesten. Da arbejdet var færdigt, spurgte københavneren, hvad det kostede. "35 øre", svarede



Postkort fra ca. 1900. D-2191.

Jørgensen. "Jamen så billigt kan det da ikke gøres, og så på en søndag", svarede københavneren. "Jeg sagde 35 øre", var smedens svar, og sådan blev det.

En anden gang lavede Jørgensen portbeslag til et hus i Ellekilde. Tømrermesteren gik hen til smeden for at betale for arbejdet, men smeden udtalte: "Har jeg krævet dig?" Det måtte tømreren svare nej til, hvorefter smeden svarede: "Så må du vente med at betale mig, til du har fået regningen." Rygtet siger, at der aldrig kom en regning.

Rasmus Jørgensen fortsatte som smedemester til omkring 1916, hvorefter han flyttede op i sit hus Bøgely. Her byggede han en lille smedje i haven, hvor han kunne stå og lave lidt smedearbejde. Til huset hørte en stor have, som Rasmus og hans kone dyrkede frugt og grøntsager i. Disse solgte konen bl.a. til sommergæsterne langs Strandvejen. Det foregik fra en hestevogn, trukket af hesten Lise.

Efter Rasmus Jørgensen overtog Carl Peter Christensen<sup>164</sup> smedjen. Han var født på Esrumgård Mark i 1883, men i 1906 boede han sammen med sine forældre i Fiskerhus ved Kobberdam, og var da smede-

Regning  
til den Statslige Administrator Madsen

1915				
April	28	8 nye Sko	6	40
Juni	7	8 " "	6	40
Juli	17	8 " "	16	40
Oktober	18	8 " "	6	40
September	22	8 " "	6	40
Oktober	30	8 " "	6	40
Januar	10	8 " "	6	40
1916.				
Januar	3/2	8 gamle Sko ansøgt, og Braøstet.	3	70
Marts	15	8 nye Sko. Frisen færdigt, fra p'13	7	20
	15/1	2 gamle Braøstet		50
	17/2	2 " Braøstet.		50
			Summa 56 70	
			Betalt	
			Hellebækvej 139 April 1916.	
			R. Jørgensen	

Smedemester R. Jørgensen var uomtvistelig en bedre smed end sin forgænger, her kan man se at han løbende har haft arbejde for fideikommiset. Fuldmægtig Ove Olsens papirer på Rigsarkivet.



*Laura Jørgensen med frugt- og grøntsalsvognen trukket af hesten Lise. Drengen er Viggo Gudmandsen. B1915.*

svend. Han var i folketællingen i 1911 noteret som gift med Gunnild<sup>165</sup>. De havde fået 2 børn og boede da i Thorkildshåb ved Gl. Teglværk. Hans erhverv var stadig smedesvend, men han arbejdede nu hos Rasmus Jørgensen på Strandvejen, hvor også Frederik Møller var smedesvend. Nogle år senere overtog han smedjen. Cyklerne var begyndt at vinde frem, og smedjen blev mere og mere et cykelværksted. Smedjen fik stor berømmelse hos befolkningen, da det rygtedes, at smeden sammen med Møller Larsen<sup>166</sup> var i gang med at fremstille en evighedsmaskine. Der var ingen, der måtte se den, de arbejdede kun på den om aftenen med porten lukket og med sække for vinduerne.

Der var 4 ivrige skakspillere, som skiftevis mødtes hos hinanden til et spil skak. Det var tømrer Ljunggren<sup>167</sup>, Simon Nielsen<sup>168</sup>, Carl Smed og barber Jantzen<sup>169</sup>. En aften skulle de spille hos Ljunggren, men de manglede barberen. Ljunggrens søster havde et petroleumskogeapparat, som begyndte at ”knurre”, når det var ved at brænde ud, og det var det, da

barberen kom ude i gården. Simon Nielsen skyndte sig at sætte det ind i skorstenen via renselemmen, så da barberen kom ind i køkkenet og hørte lyden, ville han se, hvad årsagen var. Men det måtte han ikke, for det var Carl Smeds evighedsmaskine, der endelig var kommet i gang, og den måtte ingen se, før han havde fået patent på den. Barberen blev mere og mere ivrig efter at se maskinen og svor og bandede på, at han ikke ville fortælle noget til nogen. Til sidst forbarmede de sig over barberen og lukkede op til petroleumsskapparatet i skorstenen. Der blev grinet højt og længe, inden de kunne gå i gang med skakspillet. Barberen tog det med sindsro, han var selv en stor spøgefugl.

Carl Smed stoppede som smed omkring 1930. I 1934 hed smeden K. Kristensen, han ansøgte i 1934 politiet om tilladelse til at installere et benzinanlæg på samme plads, hvor der tidligere havde været et anlæg tilhørende Dansk-Engelsk Benzin og Petroleum Co.<sup>170</sup>, med en Aurora<sup>171</sup> benzinpumpe installeret. Pumpeanlægget blev fjernet, da ejeren ikke kunne betale sin gæld. Det nye anlæg blev trykprøvet under politiets tilstedeværelse.

Ifølge en annonce i Hornbæk Avis fra d. 5. august 1936 havde Erik Drescher auto- og cykelreparation i Aalsgaarde Smedje, men i 1939 kom Knud Knudsen<sup>172</sup> til som smedemester.

Han havde lært smedefaget hos smedemester Ole Olsen<sup>173</sup> i Saunte Smedje<sup>173</sup> og drev smedjen som smede- og cykelværksted. Under krigen opkøbte Knudsen opklodsede biler, og ud af disse fremstillede han diverse ting, som folk havde svært ved at få fat i, bl.a. askeskuffer, kakkelovnsrør, stegepander, sparekomfurer, kulskovle og mange andre ting. Af



*Smedemester Knud Knudsen ca. 1940. Foto: Ubekendt. B784.*

dækkene skar han cykeldæk ud.

På smedeloftet blev der opbevaret våben for modstandsbevægelsen.

Knud Knudsen havde truffet sin kone Inger<sup>174</sup> til festen på Krogebakke ved fodboldbanens indvielse d. 1. august 1937. Inger var i huset hos fabrikant Tafdrup<sup>175</sup> i villa Oeckenholt<sup>176</sup> i Ellekilde. Da de blev gift, flyttede de ind ovenpå i Maskinhuset<sup>177</sup> hos vognmand Poul Hansen<sup>141</sup>, Krogebakke 9. Senere flyttede de til Bobakkevej 1, i dag Alexander Fossvvej 4. Knudsen stammede fra Petermandshuset ved Bøgeholm Sø. Han stoppede i smedjen foråret 1943, og familien rejste til Jylland.

Samme år søgte el-installatør Per G. Selander<sup>178</sup> om tilladelse til at bygge en forretningsejendom ved siden af smedjen. Ejendommen indeholdt butiksklo-

kale med udstillingsvindue, kontor og værksted med toilet. Huset blev udført i brandsikkert materiale (koksplader med puds og med tagpap).

Den efterfølgende smedemester hed Åke Ekdahl<sup>179</sup>. Han stod i lære som maskinarbejder på Helsingør Skibsværft i perioden 1931-1936 og arbejdede efter endt læretid som maskinarbejder samme sted fra 1938 til 1943, hvor han om foråret overtog smedjen. Han havde også uddannet sig til maskinist. Han var født i Helsingborg som søn af gartner Johan Ekdahl<sup>180</sup>, der var kommet til Danmark omkring 1920 for at blive gartner i Ellestuen<sup>181</sup> ved Hornbæk Plantage. Johan Ekdahl byggede senere et hus, som han kaldte Alrune. Da der blev etableret en vej ind til huset i stedet for den daværende sti, fik vejen navnet Alrunevej. Åke boede på Ålsgårde Stationsvej 3. På

grund af de trange tider under krigen med få materialer gjorde Ekdahl det mest i cykelreparation. Åke Ekdahl stoppede i 1947 og købte en købmandsforretning i Græsted.

Han blev efterfulgt af Henning Christiansen<sup>136</sup>, som fik næringsbrev d. 20. maj 1947. Han stammede fra Helsingør, hvor han havde stået i lære som smed hos smedemester Ipsen i Søstræde. Senere arbejdede han som reparatør på gummifabrikken Tretern i Helsingør. Han boede på Stationsvejen<sup>182</sup> i Hellebæk, mens han havde smedjen. Han virkede mest som cykelsmed. I 1948 anbefaler Frederiksborg Amts Vejinspektat etablering af et benzinanlæg på ejendommen. Der blev af Danish American Gulf Oil Company<sup>183</sup> ansøgt politimesteren i Helsingør om godkendelse til oplagring af brandfarlige væsker i en 4000 l. tank, ligesom der blev udarbejdet en situationsplan over, hvor tanken var placeret. I planen vistes også en påtænkt vaskehal, et værksted samt indkørselsforhold fra Ndr. Strandvej. Planerne blev aldrig til noget. Da Det Kongelige Opfostringshus overtog Hellebækgård i 1953, blev Henning Christiansen pedel og varmemester der.

Derved var det for en periode slut med smedje, der herefter blev brugt som lager m.m. Den forfaldt mere og mere, men i 1963 blev den lejet af smedemester John Knudsen. Han opsatte et skilt på smedjen, hvorpå der stod KUNSTSMED. Han producerede en vindeltrappe, der blev kaldt Hellebæktrappen. På smedjen var yderligere opsat et skilt, hvorpå der stod: "Havelåger, Gelændere, Pejse, Reparationer". Men i 1971 stoppede han og flyttede til Espergærde. Han forsøgte at købe smedjen, det lykkedes ikke. Efterføl-



*Smedemester Henning Christiansen ca. 1950. Foto: J.U.*

gende lå smedjen hen, den forfaldt mere og mere, der blev forøvet en del ødelæggelser af vinduer, tagsten, murværk etc.

I 1973 tilbød arkitekt Poul A. Møller<sup>184</sup> at købe Hellebæk Smedje af Majorgårdens ejer Asta Trolle Prip<sup>113</sup>, som også ejede smedjen. Samtidig købte Møller også bygningerne ved siden af smedjen Ndr. Strandvej 133, som indeholdt garager, et vaskeri, strygestue og cykelskure. Han gik i gang med en omfattende ombygning af smedjen, så den kunne bruges til beboelse. Bygningerne ved siden af smedjen blev nedrevet, og i stedet byggede han et beboelseshus på grunden.

På den måde blev en 130 år gammel bevaringsværdig bygning reddet fra nedrivning ved et privat initiativ, som kostede mange kræfter og penge.

#### **Kilder:**

Agnete Jørgensens brev til arkivar Hans Ellekilde af 1941. (Smedemester Rasmus Jørgensens datter).

Inger Knudsens brev til Peter Sandholt af 1999. (Smedemester Knud Knudsens kone).

Henrik Riffs skrift: De handlende og næringsdrivende i Hellebæk-Ålsgårde, som jeg kan huske det. Skrevet 1976.

Helsingør Værftmuseums registre.

Samtaler med efterkommere og bekendte af

smedene.

Hornbæk Avis 1936.

Samtale med arkitekt Møller.

Div. årbøger fra Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening.

Helsingør Kommunes byggesagsarkiv.

Statens Arkiver: Realregistre ejerlav Hellebækgård og Ålsgårde.

Statens Arkiver: Folketællinger og kirkebøger.

Div. internetsider.



*Ndr. Strandvej sommeren 1945 fra venstre ses Hellebæk Smedje, P.G. Selanders elforretning, Hellebæk Skole oven over Lerhuset og Ljunggrens hus. Foto: J.U.*



## Noter:

1. Fideikommis (af lat. fidei comissum 'betroet, overladt til ærlighed'): Formue, dvs. gods eller kapital, som ved testamentarisk bestemmelse båndlægges til varigt underhold for en familie, til oprettelse af en stiftelse e.l., således at ikke selve formuen, men kun den årlige rente må bruges. Før 1849 kunne store godser holdes samlet i en slægts eje ved et fideikommissarisk bånd, hvorved brugsretten til godset uden tidsbegrænsning nedarvedes i en slægt efter en bindende arvefølge, der var fastlagt i stiftelsesdokumentet. Grundloven fra 1849 forbød oprettelse af nye fideikommiser, og efter loven om lensafløsningen af 1919 blev fideikommiser ophævet inden for en 10 årig periode.
2. Heinrich Carl Schimmelmann: født 1724 i Demmin i Pommern, død 1782 i København. Skatmester.
3. Ahrensburg: Slot nord for Hamburg, i Schimmelmann slægtens eje fra 1759.
4. Wandsbek: Gods i den nordøstlige del af Hamburg.
5. Lindenberg: Gods i Blenstrup Sogn i Himmerland. Siden 1762 i Schimmelmann slægtens besiddelse. Bopæl for Heinrich Carl Schimmelmann fra 1922 til 1971.
6. Plantager i Vestindien: Det Schimmelmannske Fideikommis ejede 4 sukkerplantager i Dansk Vestindien, som var drevet ved hjælp af slaver.
7. Palæ: Det Schimmelmannske Palæ, senere Odd Fellow Palæet i Bredgade, bygget 1751-55 som Det Berckentinske Palæ. Købt af baron H.C. Schimmelmann i 1763 og i familiens eje til 1884.
8. Sukkerraffinaderiet: I 1763 købte H.C. Schimmelmann Det Vestindiske Guineanske Kompagnis sukkerraffinaderi på Christianshavn.
9. Remingtonfabrikken: Lå i svinget ved Bondedammen, opført 1868 som et forsøg på med en mere moderne produktion at holde liv i den skrantende Kronborg Geværfabrik.
10. Jægermester Jacob Vilhelm Saxtorph 1826-1889: Ejede 1859-69 hovedgården Vosnæsgård i Skødstrup Sogn nord for Århus. Købte i 1870 dele af Hellebæk af fideikommiset, men videresolgte dem efter et par år til et konsortium med interesse i tekstilproduktion. Det opførte Hellebæk Klæde- og Tæppefabrik, som stod færdig i 1874.
11. Grundlovens forfattere: Den nationalliberale biskop D.G. Monrad skrev de første 80 kapitler, og især Orla Lehmann fra samme parti reviderede forslaget, som blev afleveret til grundlovsudvalget af 1848.
12. Systemskiftet: Betegnelse for overgang fra kongeligt udvalgte regeringer til regeringer baseret på folketingsflertallet. Den såkaldte folketingsparlamentarisme.
13. Lenshus: Et len var et område kongen overlod til en lensmand at forvalte mod visse modbydelser.
14. Stamhus: Et gods, som var udelt og skulle arves af den ældste søn. Havde skattefrihed, men kunne til gengæld ikke sælges.
15. Fideikommissgods: Et familiegods der båndlagdes til vedvarende underhold for en familie.
16. Godsbesiddere: Chr. Sehested-Juul og Oscar Løvenskiold på vegne af godsejerne og konservative kredse, der mente, at den fri ejendomsret var tilsidesat ved lensafløsningsloven.
17. Justitsministeren: Carl Theodor Zahle (1866-1946) cand. jur. Medstifter af Det Radikale Venstre i 1905. Statsminister 1909-10 og 1913-20. Justitsminister 1918-20 og 1929-35. Formand for Landstinget 1936-39.
18. Herman Hugo Georg Adelbert von Löwenstern: Født i Kiel 1881, død i Potsdam 1956, Prøjsisk Oberregierungsrat.
19. Otto August Hermann Joachim greve von Baudissin: Født 1864 i Rendsburg, død d. 3. september 1930 i Hellebæk (Bøssemagergade 60) under et midlertidigt ophold. Bopæl München. Premierløjtnant uden for tjeneste. Viet 1901 med Elsa Wanda Eugenie Ottilie grevinde von Hopffgarten, som til sin død i 1963 boede Bøssemagergade 60. (Grevindens Hus).
20. Klaus Wolff Sigismund von Baudissin: 1891-1961.
21. Carl Gustav Ernst lensgreve Schimmelmann: Grevskabet Lindenberg. Født 1848 i Dresden, død 1922 på Lindenberg. Prøjsisk gehejmeråd, kammerherre og ritmester.
22. Elisabeth Catharina Skeel: Født d. 22. maj 1861 på Skeelslund Gods i Åbybro. Død d. 31. august 1928.
23. Mylenberg Gods: I Schimmelmann slægtens eje fra 1867. Ligger i Arden i Rold Sogn.
24. Schimmelmannske Fond: Birthe Schimmelmann etablerede i 1978 sammen med arvingerne en fond, hvis formål var at sikre slottets bevaring med respekt for kulturværdierne og samtidig at underbygge det økonomiske grundlag i koncernen Lindenberg Gods.
25. Christian Frederik von Schalburg: Født 15. april 1906 i Smeinogorsk i Sibirien, død 2. juni 1942 i Demyansk i Rusland. Forældre: Godsejer og direktør August Theodor Schalburg og Helene født Siemianowska. Gift med Helga von Schalburg d. 18. oktober 1929. 1938 indmeldt i DNSAP og blev året efter leder af deres ungdomsorganisation. Indgik i 1940 i Waffen SS og deltog i angrebet på Sovjetunionen i 1941. Han blev i 1942 kommandant for Frikorps Danmark, og kort efter sin ankomst til fronten blev han dræbt af en granatsplint.
26. Finske vinterkrig: Sovjetisk-finske krig 30. november 1939-13. marts 1940. Ved undertegnelsen af Moskvafreden 12. marts 1940 måtte Finland afstå hele Det Karelske Næs med øerne i den østlige del af Den Finske Bugt.
27. Waffen-SS: Militær gren af det nazistiske korps Schutzstaffel (beskyttelsesafdeling).

- Oprindeligt oprettet 1925 som Hitlers korps af livvagter.
28. Panserdivision Wiking: Tysk Waffen enhed bestående af frivillige, især fra Skandinavien. Oprettet 1940. Kæmpede på østfronten.
  29. Frikorps Danmark: Oprettet 29. juni 1941 som et frivilligt dansk korps (frikorps), hvis formål var at bekæmpe bolsjevismen. Første chef var Christian Peter Kryssing.
  30. Helga von Schalburg: Født 2. februar 1910 i Wilhelmshafen som datter af friherre og kaptajn i den kejserlige tyske marine Friederich von Bülow og Frederikke Damm. Hun lød navnet Helle. Hun var født som tysk baronesse Helga von Bülow, men blev ved sit giftermål med Christian Frederik von Schalburg dansk statsborger. Vielsen fandt sted i Alexander Nevskij Kirken i København d. 18. oktober 1929. Hun døde 1995 i Hillerød.
  31. Dronninglund Hovedgård: Beliggende i det østlige Vendsyssel, købt 1942 af H.C. Schimmelmänn.
  32. Viggo Sylvest-Jensen (1910-1959): Pilot, som fotograferede danske ejendomme fra luften.
  33. Elsa Wanda Ottilie Eugenie Franziska von Baudissin: Arvede sin mand Otto August Hermann Joachim greve von Baudissins andel efter hans død i 1930. Bosat Bøssemagergade 60.
  34. Kommissarius: Varetog administrationen ved ekspropriation af fast ejendom og ledede ekspropriationer for statslige myndigheder.
  35. Greve Werner Ernst Carl Schimmelmänn: Født 1865, Ahrensburg, død 12. aug. 1941, Esbønderup. Ejede Dronninglund, Dr. Herred (1897-1916) og Løvenholm; hofjægermester; gift 14. feb. 1900 på Orebygaard m. Ida Margrethe Komtesse Knuth, (skilt 1915).
  36. Greve Ernst Sophus Erich Christian Schimmelmänn: Født 1887, Ahrensburg, død 1965. Frasagde sig retten til at arve faderens besiddelser, kunstmaler, gift 6. maj 1925 på Purlund (Valløby Kirke). m. Marie Komtesse Danneskiold-Samsøe, f. 27. feb. 1894 i Kbh.
  37. Ove Mathias Olsen: Født 1892 i Hellebæk, død 1965 i Hellebæk. Ekspeditionssekretær, løjtnant, ansat ved Det Schimmelmännske Fideikommis og senere Hellebæk Gods. Søn af skovfoged Hans Olsen og hustru Rasmine Mathiesen. Gift med Engelke Charlotte, født 1897 i Helsingør. Bopæl: Caroline Mathildes Vej 4, De Edssvornes Hus.
  38. Peter Valdemar Sandholt: Født. 1877, Kbh., død 1952 Frederiksberg. Overretssagfører 1923. Direktør i Husmandskreditforeningen for Østifterne. 1917 administrator af Det Schimmelmännske Fideikommis, fra 1930 Hellebæk Gods (Hellebækgård og Ålsgårde). 1919-1927 medlem af Sagførerrådet. 1934 kasserer i Sagførernes Understøttelsesfond.
  39. Jørgen Wivet Sandholt: Født 1911 Frederiksberg, død 28/1 2002 Ålsgårde. Faglig sekretær ved Statens civile Luftværn 1938, samme år i Københavns Politi. 1942 midlertidig politifuldmægtig i Helsingør, 1944 konstitueret politifuldmægtig II sst, 1. juli 1945 konstitueret politikommissær i Københavns Politi.
  40. Paaoktrojere: Pátvinge.
  41. Hans Westermann: Født 1890 på Saunte Overdrev. Handelsgartner ved Bobakken i Ålsgårde.
  42. Johannes Frederik Wilhelm Looft (1863-1953): Stationsforstander på Københavns Hovedbanegård. Ejede Ndr. Strandvej 182 i Boderne.
  43. Bessarabien: Landområde ved Sortehavet mellem floderne Prut og Dnestr; ca. 45.000 km<sup>2</sup>. Befolkningen er i den nordlige del hovedsagelig rumænsktalende, russisk-ortodokse moldavere (ca. 3 mio.), mod syd bor også ukrainere, russere, bulgarere og gagausere (et kristent, tyrkisk folk). Størstedelen af regionen er fladt steppeland med agerbrug og kvægavl; på lave forgreninger af Karpaterne i nord er der udbredt vinavl. Langt størstedelen af Bessarabien ligger nu i Moldova.
  44. Holger Henriksen: Præst ved Hellebæk Kirke 1941-1979, født 1913 i Helsingør. Viet 1942 i Sct. Mariæ Kirke i Helsingør med Annie Blake, født i København 1913.
  45. Alex Willadsen: Korrespondent, redaktør, tegnelærer. Bosat på Hellebæk Skole 1940 – 1970.
  46. Frits Pullich: Født 1888 Helsingør, død 1980 Helsingør. Magister i religionshistorie. Forfatter til adskillige bøger om religionshistorie. Nevø til Alexander Svedstrup. Boede i Villa Kobberdam, som A. Svedstrup opførte i 1917, fra 1930 til 1979.
  47. Ejlert Johannes Rolin: Født 1888 i Helsingør, død 1967 i Ålsgårde. Ingeniør, direktør, konsul, indehaver af firmaet „EJLERT ROLIN, Teknisk Export-Import”, Godthåbsvej 33, Frederiksberg, bopæl: Ndr. Strandvej 174, Ålsgårde.
  48. Johannes Lerdrup Hansen: Overlærer, senere skoleinspektør ved Hellebæk Skole 1945 – 1966.
  49. Jens Uldum: Født 1910 i Tyskland, død 2006 i Ålsgårde. Lærer ved Hellebæk Skole 1944 – 1980. Medstifter af Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening.
  50. Heinrich Hoffritz: Smedemester. Drev sin smedevirksomhed fra Peter Olsens Vej 1, Hornbæk. Senere varmemester på Hornbæk Kurbad. Kendt for at være en meget dygtig smed.
  51. Christian Steen Petersen: Født 1919 Helsingør, død 2004 Helsingør. 1942-1943 ingeniør i Tikøb Kommune. 1945-1953 ingeniør i Vandbygningsvæsenet, 1. distrikt, Helsingør. 1953-1958 afdelingsingeniør i Helsingør Kommune. 1958-1970 kommuneingeniør i Tikøb Kommune. 1970-1982 stadsingeniør i Helsingør Kommune. Medlem af Danmarks Naturfrednings Planudvalg.
  52. Cimbria: Kombineret passager- og fragtdampskib, bygget 1897 i Renfrew ved Glasgow, ophugget 1949 hos H. J. Hansen i Odense.
  53. Ivars Silis: Født 1940, lettisk ingeniør og forfatter; gift med Aka Høegh. Ivars Silis blev født i Riga i Letland, men flygtede til Danmark i 1944 med sin mor og lillebror på et af de sidste flygtningeskibe til København. Han har skrevet flere bøger, bl.a. Kap Farvel (2007) og Slot under vand (2009),

- der skildrer livet i en flygtningelejr.
54. Skidendam: En af de få højmoser i Danmark. Ligger i udkanten af Teglstrup Hegn mod Hellebæk. En højmose er et tilgroet vådområde, hvor tørvemos har fået lov til at vokse.
  55. Teglstruphus: Gård, som lå ved Teglstrup Hegn mod Hellebækvej. Nedrevet i 1800-tallet.
  56. Villy Andersen (1914-1993): Gift med Karen (1917-1999). Arbejdede ved skov- og landbrug.
  57. Holmene Gl. Skole: Beliggende på Holmenevej. Opført som skolebygning i 1856. Skole indtil 1939, derefter bolig for flere familier.
  58. Tage Skak Barfod: Født i Skævinge 1885, død i Apperup 1972. Gift med Anna Hunsballe Jensen, født 1895 i Hvam. Oprindeligt uddannet som trafikassistent ved Slangerupbanen. Senere landbrugsuddannet. Formand for Hellebæk Menighedsråd i en del år.
  59. Rud Skak Barfod: Født 1878 i Karlebo, død 1973 i Snekkersten. Landbrugsuddannet og havde flere forvalter- og bestyrerjobs. Ejede Harløsegård ved Hillerød i nogle år, før han d. 1. april 1918 blev forpagter af Hellebæk Ladegård (Avlsgård).
  60. Yderledshuset: Lå på Apperupvej 18. Nedrevet 1994.
  61. Valdemar Skov: Født i Harboøre, uddannet gartner.
  62. Harald Engberg: Kgl. skovrider ved Kronborg Skovdistrikt 1935-1958. Boede i Julebækshøj, Bøsse-magergade 81.
  63. Karl Olsen: Født i Saunte 1911, død 1979. Smedelærling hos sin far smedemester Ole Olsen i Saunte Smedje fra 1925-29. Overtog smedjen i 1941 efter sin afdøde far. Gift 1939 med Kirsten Petersen fra Tranagergård i Skibstrup. Sognerådsformand i Tikøb Kommune 1954 til kommunesammenlægningen 1970, hvorefter han blev viceborgmester i Helsingør Kommune til 1974.
  64. Tretorn: Filial af svensk gummifabrik. Lå på Sundtoldvej i Helsingør. Oprettet 1935 og lukket sidst i 1970'erne. Firmaet Tretorn oprettet af Johan Dunker i 1891 i Helsingborg.
  65. Karen Jensen: Født i Hellebæk 1911, død samme sted 1977. Ugift.
  66. Skarpretter: En offentlig ansat person, som skulle fuldbyrde dødsdomme.
  67. Jørgen Madsen: Født i Humble på Langeland 1831, død i Hellebæk 1915. Gift med Marie Pedersen, født i Magleby i Vestre Flakkebjerg Herred 1835, død i Hellebæk 1921. De fik i alt 9 børn, hvoraf 2 døde tidligt.
  68. Produktionsskolen Sundet: En skole, hvor undervisningen er baseret på praktisk arbejde og produktion. For unge mellem 16 og 25 år, som ingen ungdomsuddannelse har.
  69. Hellebæk Vang: Kaldes i dag for Hellebæk Kohave.
  70. Hellebækgård i ruiner: Avlsbygningerne, som lå nede ved Strandvejen, nedbrændte d. 16. juni 1906 på grund af en mindre drengs tobaksrygning.
  71. Ludvig Ferdinand Harboe: Født 1866, død 1943. Forpagter af Hellebæk Ladegård 1897 - 1908, hvorefter han købte ejendommen Lykkesholm i Holmegårde ved Hornbæk. I Hornbækbanens bestyrelse 1906-1943. Medlem af Tikøb Sogneråd og Frederiksborg Amtsråd.
  72. Harald Fabricius Jørgensen: Født i Helsingør 24. juli 1898, gift med Agnete Mouritzen, født i Tipperup 20. februar 1907. Viet d. 14. januar 1927 i Egebæksvang. Bopæl 1950 Hellebæk Stationsvej (Caroline Mathildes Vej).
  73. Ane Sophie Olsen, (Rasmusdatter): Født ved Ringsted 1781, død 1852.
  74. Johanne Louise Heiberg: Født 1812, død 1890. Skuespillerinde.
  75. Thyge Thygesen: Født 16. marts 1904 i København, død 17. januar 1972 i København. Operasanger, tenor. Kgl. kammersanger 1946. Professor i sang 1961 ved Det Danske Musikkonservatorium.
  76. Margherita Flor: Født 5. oktober 1900 på Frederiksberg, død 16. marts 1991. Operasangerinde, sopran. Ansat ved Det Kongelige Teater.
  77. Ernst Bruun: Skovfoged, født 1815 i København, død 1891. Gift med Christine Kjærsgaard, født 1818 i København. Bopæl fra 1843 i Gl. Skovhus, senere i De Edssvornes Hus, Caroline Mathildes Vej 4. Han blev i 1875 udnævnt til skovrider i stedet for lønforhøjelse.
  78. Louise Thomsen: Født 26. februar 1823 i Sorø som Louise Molbech, gift 1856 med dyremaleren Friederich Gottfried Thomsen, kaldet Fritz. Hun var en af Danmarks første fotografer.
  79. Wanda Ottilie Franziska Eugenie Elsa von Baudissin: Grevinde, født Hopffgarten i Gotha i Tyskland d. 27. december 1872, død i Hellebæk, Bøsse-magergade 60 d. 18. oktober 1963. Begravet i Dänischen Hagen pr. Kiel. (Landsby 10 km nord for Kiel).
  80. Otto Friedrich von Baudissin: Greve, oberleutnant, født i Friedrichhof, Gotha, Tyskland d. 26. november 1864. Død i Hellebæk, Bøsse-magergade 60, d. 3. september 1930 under midlertidigt ophold i Hellebæk. Bopæl Elisabethstrasse 38, München. Begravet i Tyskland. Ved sin død officer udenfor tjeneste.
  81. Wilhelm Moldenhawer: Født d. 12. juli 1831 i København. Død 16. maj 1917 i sit hjem på Østerbrogade i København. Cand. polit. 1852. Administrator ved Det Schimmelmanske Fideikommis 1857-1917.
  82. Helbergs Hus: Opkaldt efter en tidligere beboer, bøsse-magermester Magnus Helberg. Bygget 1735. Bøsse-magergade 72. Kaldes også 1735-huset.
  83. Olga og P.O.D. Olsen: Olga Louise Mahrt, død 27. januar 1961. Poul Otto Ditlev Olsen, født Bøsse-magergade 66 d. 4. marts 1883, død 3. september 1950. Stationsforstander. Søn af skovfoged ved Det Schimmelmanske Fideikommis Hans Olsen, 1852-1930.
  84. Aage Utzon: Født 1885 i Hellebæk, død 1970. Skibsingeniør. Far til arkitekt Jørn Utzon. Aage Utzon

havde været skibssingeniør på Ålborg Værft og senere på Helsingør Skibsværft. Utzon var uddannet som skibssingeniør i Newcastle, og efter kort tid på B&W blev han driftssingeniør på Aalborg Skibsværft. I sin fritid arbejdede han med konstruktion af sejlbåde. Han var kendt for konstruktionen af spidsgattere, som er en mindre sejlbådstype, der spidser til mod agterenden. Som et resultat af sit store arbejde indenfor søspejderbevægelsen konstruerede han i 1929 en klinkbygget øvelsesbåd til søspejderne, som han kaldte Aalborgjollen.

85. Gunnar Andersen: Født i Hellebæk 1903.
86. Marie og Lars Søren Andersen: Marie blev født i Harreshøj d. 18. september 1869. Død i Hellebæk d. 22. december 1961. Lars Søren blev født i Tikøb d. 19. marts 1868 og døde i Hellebæk d. 12. december 1931. Materielkusk hos fideikommiset.
87. Leif Rydeng: Født 1913 i Helsingør, død 1975 i Esrum. Kunstmaler med speciale i fuglebilleder.
88. Carl Bøsevang: Født som Carl Larsen i Saltrup i Esbønderup Sogn d. 28. januar 1885, navneforandring til Bøsevang i 1919. Uddannet maler, gik på valsen i Europa og USA. Bosat 1932 i Hellebæk, Bøssemagergade 66. Kunstmaler. Død 15. juli 1970.
89. Charles Valdemar Gudmandsen: Født i Hellebæk 1902., død i Helsingør 1966.
90. Villa Carlo: Bygget ca. 1885 for kunstmaleren Wilhelm Groth, senere postkontor, brugsforening, hotel/pensionat. Fra 1953 annekts til Det kgl. Opfostringshus. Nedrevet 2011.
91. Harald Jensen: Født 1892 i Hellebæk. Lagerarbejder. Boede Bøssemagergade 38.
92. Oscar Herman Sandell: Født d. 25. maj 1880 i Trelleborg i Sverige. Uddannet skrædder. Kom til København i 1898. Flyttede til Ålsgårde i 1903. Viet til Olga Christine Nielsen (født i Hellebæk d. 4. september 1881) 30. marts 1903 i Hellebæk, bopæl Ndr. Strandvej 120. Skræddervirksomhed fra bopælen. Sandell var medlem af Tikøb Kommunes Sogneråd fra 1917-1945, deraf fra 1937-1945 som sognerådsformand, valgt for Socialdemokratiet.
93. Henry Christensen: Født 1897 i Hellebæk. Spinder. Boede Bøssemagergade 26.
94. Martinus Madsen: Født 1873 i Hals. Skomagermester. Boede Bøssemagergade 32.
95. Gerhard Nielsen: Født 1899 i Hellebæk. Kirkebetjent. Boede Bøssemagergade 54.
96. Rigmor Jensen: Født 1898 i Ølstykke. Væverske. Boede Bøssemagergade 46.
97. Jens Bahrenscheer: Født 1910 i Boes. Kranfører. Boede i 1953 Bøssemagergade 44.
98. Emil Lauritz Oldengaard: Født d. 21. september 1898 i Ringsted, gift i Frederiksberg Kirke d. 19. oktober 1924 med Fanny Meta Jensen, født d. 29. januar 1900 i Ålsgårde. Havde manufakturforretning Ndr. Strandvej 125 sammen med sin hustru, samtidig var Emil Oldengaard ansat i Sparekassen for Helsingør og Omegn i Ålsgårde afdelingen.
99. Carl Petersen: Brugsuddeler ved Hellebæk Brugsforening, født i Gilleleje 28. oktober 1904. Viet i

Gilleleje Kirke d. 6. maj 1928 med Isabelle Elna Larsen, født i København d. 15. maj 1907. Medlem af Tikøb Sogneråd 1943-1957, valgt af Socialdemokratiet.

100. Fridtjof Kaj Brummerstedt: Født 1895 i Helsingør, gift med Arla Katarina Norvan.
101. Thormod Larsen: Født 15. marts 1909, død 22. marts 1998. Kriminalassistent. Bestyrelsesmedlem i Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening
102. Politibetjentens Hus: Bolig for områdets politibetjent fra 1887.
103. Politibetjent Jens Peter Olsen: Politibetjent fra 1887. Født d. 13. august 1858 i Magleby Sogn på Stevns, gift 27. november 1889 med Maren Nielsen, født d. 4. november 1859 i Klippinge, Magleby Sogn.
104. Manuel Heinrich Andrés: Født d. 13. august 1898 i Hellebæk. Uddannet indenfor tekstilindustrien i Hellebæk og Tyskland. Arbejdede med igangsætning af tekstilfabrikker i Brasilien. Teknisk direktør på Hellebæk Klædefabrik 1930-1952. Gift d. 23. januar 1929 i Sao Paolo i Brasilien med Emilia Braggio, født d. 13. juni 1912 i Brasilien.
105. Skolelærer Erik Olsen: Født d. 3. marts 1793 i Jørlunde. Studerede til skolelærer på Jonstrup Kongelige Seminarium fra 1812 til 1815. Ansat som skolelærer i 1818 af Det Schimmelmansske Fideikommis. Han søgte sin afsked pr. 1. marts 1873. Død d. 9. december 1875 i Hellebæk.
106. Gartner Hans Jørgen Nørskov (Nørreskov): Født i Vissenbjerg på Fyn d. 14. juni 1863. Bopæl Bøssemagergade 36. Gartneriet på skolelodden kaldte han "Hellebæk Torvehal".
107. Alfred Nielsen: Født i Højbjerg ved Helsingør d. 23. marts 1906. Kom til Ålsgårde i 1925 som medhjælper hos gartner Westermann på Bobakken.
108. Martin Askov: Muremester, født i Ørdrup i Toftlund sogn d. 30. maj 1917. Kom til Hellebæk fra Sønderjylland omkring 1920.
109. Emma Andrés: Født 1905 i Hellebæk som datter af direktør Johan Heinrich Andrés, Hellebæk Fabrikker. Hun var en tid i receptionen på hotel d'Angleterre, inden hun i 1934 overtog hotelpension Majorgården. Hun købte i 1936 Majorgården med tilhørende huse. I 1956 valgte hun at stoppe som pensionatsejer for at bosætte sig i Valby sammen med sin mand, adm. direktør for Carlsberg Bryggerierne A. W. Nielsen. Hun døde i 1987.
110. Majorgården: På Majorgårdens grund havde der fra 1822 været strømpefabrik, senere boede geværfabrikkens kontrolofficer i boligen. I slutningen af 1800-tallet var huset bolig for Rudolph Puggaard, og fra 1897-1926 boede professor Oscar Bloch i huset. Der blev oprettet hotelpensionat 1932.
111. Kottage: Mindre villaagtig bolig til sommerbeboelse, især ved badesteder.
112. Aalsgaard Badehotel: Opført omkring 1897, nedbrændte 1944, sikkert som følge af sabotage, da det

- var tilholdssted for tyske soldater. Samtidig nedbrændte huset overfor, som kaldtes Firemasteren på grund af dets 4 skorstene.
113. Asta Trolle Prip: Født 1902 i København, død 1988. Ejer af Majorgården 1956-1971, hvor hun drev hotelpension. I 1971 solgte hun Majorgården til Frederiksborg Amt, der d. 2. januar 1972 åbnede rekonvalescenthjem på stedet. Gift med sportsjournalist Emil Andersen (Mr. Smile) 1922.
  114. Bodal: Bygget som aftægtsbolig i 1874 af proprietær Just Nicolai Carøe fra Sauntegård.
  115. Sigfred Engelbrechtsen: Født i Ålsgårde 1906. Maler, kendt i bybilledet som den hvide maler, aldrig en malerplet på arbejdstøjet. Fragtede sit malergrej på datidens transportmiddel, cyklen. Herpå havde han tapetbord, wienerstige, malerbøtter etc.
  116. Hans Engelbrecht Engelbrechtsen: Født i Ålsgårde 1878, tømrer. Søn af fisker Cornelius Hendrik Engelbrechtsen.
  117. Ejnar Alexander Foss: Født i Viborg 1858, død 1925. Viet (2. gang) med Edda Marie Elisabeth Hostrup-Schultz, Ll. Odinshøj. Civilingeniør, medejer af F. L. Smidth. Folke- og Landstingsmedlem samt medlem af Københavns Borgerrepræsentation.
  118. Sophus Frederik Rudolf Foss: Født 1854 i Viborg, død 1941 i Hellerup.
  119. Johannes Larsen: Født 1867 i Sverige. Fisker.
  120. Edvin Larsen: Født i Ålsgårde 1906. Fisker. Alfred Gerlach Larsen, født i Ålsgårde 1928.
  121. Henrik Riff: Født i Ålsgårde 1904. Karetmager.
  122. Kaperfører: Person som havde løst kaperbrev og måtte føre et kaperfartøj. Kaperføreren skulle have dansk statsborgerskab og være uddannet som styrmand eller skipper. Han havde ret til at opbringe fjendtlige fartøjer. Efter opbringningen skulle lovligheden af opbringningen pådømmes af en prisedomstol. Kapervæsnet foregik under krigen mod England 1807-14.
  123. Jens Lind (1776-1841): Færgemand i Helsingør. Kendt som frygtløs kaperfører.
  124. Carl Wium Westrup: Født 1874 i Helsingør, død 1958 i København. Uddannet jurist, stiftskriver ved Sjællandske Stift. Værges for Roskilde Domkirke.
  125. Alexander Svedstrup: Født 1864 i Helsingør, død 1930 i Hellebæk. Cand. theol. Forfatter. Skrev bl.a. romanen "Erik Gudmand".
  126. Jørgen Eggert Jensen: Født i Karens Hus i Hellebæk d. 28. maj 1908, død 1962. Uddannet klejnsmed. Senere fiskehandler. Bopæl Bøssemagergade 42.
  127. J. G. Køhler, Julius Georg Frantz Køhler: Født 1835 i Hørsholm. Søn af murermester Frantz Køhler og Marie Malmgreen. Uddannet som murer hos faderen. Startede i 1871 sammen med broderen Vilhelm Køhler Frederiksholm Tegl- og Kalkværker i Københavns Sydhavn. I 1874 indgik Julius Køhler en forpagtningsaftale med Det Schimmelmansske Fideikommiss om at leje et stykke jord i

- Ålsgårde og bygge et teglværk på grunden, som han kaldte Aalsgaard Teglværk. Resten af jorden forpligtede han sig at opdyrke. Han døde i 1894.
128. Krogebakke 8: Matrikel 7d af Boderne ejerlav. Bygget som bestyrerbolig i 1875 til Aalsgaard Teglværk, som lå Krogebakke 7 i perioden 1874-1923. Bygherre var Murermester Julius Georg Køhler. I 1890 udlejet til Holger Drachmann. Huset navngivet Solvang, Lillebo og Lisebo.
  129. Idrætsforeningen "Frem" Hellebæk: Stiftet 9. september 1925 med gymnastik og fodbold som idrætsgrene. Foreningens stifter og første formand var spindemester på Hellebæk Klædefabrik Peter Christensen, født d. 15. maj 1895 i Hellebæk. Bopæl Bøssemagergade 16.
  130. KB. Københavns Boldklub: Holder til på Frederiksberg. Danmarks ældste og den ældste ikke engelske fodboldklub, stiftet 26. april 1876.
  131. Helsingør I. F.: Helsingør Idrætsforening. Grundlagt 1899.
  132. Vagn Kieler: Født 1925 i København, død d. 6. sept. 2015 i Ålsgårde. Arkitekt. Medstifter af Hellebæk-Aalsgaard Egnshistoriske Forening.
  133. Ove Amelung: Født d. 6. april 1923 i Hellebæk, uddannet murer, senere selvstændig murermester. Gift med Else Johanne Nikolajsen (født i Mørdrup 5. maj 1924) i Egebæksvang Kirke d. 27. maj 1944. Formand for Idrætsforeningen "Frem" Hellebæk fra 1953-63 og fra 1974-82. Primus motor i oprettelsen af den selvejende institution Nordkysthallen, som stod for opførelsen af Nordkysthallen, og dens første formand. Medlem af Tikøb Sogneråd fra 1965 og efter kommunesammenlægningen af Helsingør Byråd, valgt af de konservative.
  134. Carl Hedblom: Født d. 20. februar 1880 som Carl Gustaf Hellblom af svenske forældre. Uddannet smed. Emigrerede til USA med ankomst til New York fra Southampton d. 5. november 1899 med emigrantskibet S/S The Saint Paul. Navneskifte til Hedblom. Gift d. 17. juni 1903 med Sophie Caroline Jensen, født d. 10. maj 1877 i Hellebæk. Hun ankom til Boston d. 27. august 1900. Skibsværftsejer i New Hampshire. Mæcen ved restaureringen af Proberhuset.
  135. Otto Olsen: Født 1906 i Stenlille, død 1959, bopæl før Teglværksgården: Figaro, Bøssemagergade.
  136. Henning Christiansen: Smed i Hellebæk Smedje, senere pedel og varmemester ved Det Kongelige Opfostringshus, født d. 17. oktober 1917 i Helsingør. Viet Københavns Magistrat d. 4. november 1949 med Didi Elin Lillian f. Jensen, født d. 1. december 1917 i Hellebæk.
  137. Povl Bendtsen: Vejmand ved Tikøb Kommune. Født 2. februar 1921.
  138. Asger Berning: Advokat i Helsingør, født 7. juni 1910 på Frederiksberg. Cand. jur. 1935.
  139. Kr. Schultz: Forstander på Ørsholt i Gurre. Medlem af Tikøb Sogneråd 1962-64.
  140. Svend Aage Nommesen: Rutebilchauffør, medlem af Tikøb Sogneråd 1951-1966. Bopæl Hornbæk.
  141. Povl Hansen: Født d. 20. september 1896 i Hellebæk. Drev vognmandsforretning fra bopælen med

- 2 biler til persontransport.
142. Ålsgårde Børnehaven: Bygget og oprettet 1969 som selvejende institution.
143. Ove Weikop: 1897 – 1986. Konservativ politiker, som var uddannet i tekstilbranchen og havde selvstændig virksomhed indtil 1951, hvor han blev handelsminister. Engagerede sig i lokalpolitik og blev borgmester i Københavns Magistrats 1. afdeling, som varetog områderne med skoler, torvevæsen og kultur.
144. Aage Rafn: 1890 – 1953. Modtog ved afgang fra Arkitektskolen den store guldmedalje. Arkitekt med egen tegnestue fra 1916 til sin død i 1953. Kendt som en af arkitekterne bag Politigården i København og jernbanestationer på Bornholm.
145. Ove Gotfred Nelsson: 1905 – 1962. Uddannet som lærer. Købte og drev Helsingørsk Realskole til 1952, hvor han blev udnævnt som forstander for Det Kongelige Opfostringshus. Under sommerferien 1962 druknede Nelsson ved Kalundborg. Han ligger begravet sammen med sin hustru Ellen på Hellebæk Kirkegård.
146. Viggo Porsvig: Født omkring 1915 og gik i skole på Det Kongelige Opfostringshus i Randersgade i København. Uddannet som lærer og fik ansættelse på Opfostringshuset i 1944 og flyttede med til Hellebæk i 1953. Ved forstander Nelssons død 1962 blev han konstitueret som forstander indtil Jørgen Ankerstrøm blev udnævnt som ny forstander i 1963.
147. Jørgen Ankerstrøm: Født 1929 på Vestsjælland hvor forældrene drev en grundtvigsk højskole. Blev seminarieuddannet lærer og ansat ved Det Kongelige Opfostringshus i Randersgade 1951. Aftjente sin værnepligt året efter i 1½ år og kom tilbage til opfostringshuset i Hellebæk som lærer et par år. Fik lærerjob i Kalundborg og stiftede familie. Blev ansat som forstander for Det Kongelige Opfostringshus i 1963. I 1987 overgik han til at være lærer til sin pension i 1996. Døde i 2011.
148. Kay Fisker: 1893 – 1965. Gik på Arkitektskolen med Aage Rafn, og sammen vandt de en konkurrence om stationsbygninger på Almindingen – Gudhjem – Banen på Bornholm. Ansat som lærer ved Kunstakademiets Arkitektskole 1936 – 63, og fik stor betydning for vordende arkitekter. Modtog Eckersberg Medaljen i 1926 og C.F. Hansen Medaljen 1947.
149. Philip de Lange: Bygmester og arkitekt. Indvandret fra Holland i 1729.
150. 3 landarbejdere: Alle boede på Hellebæk Vang og arbejdede for fideikommiset, Niels Christensen, Karl Hendrik Olsen og Jørgen Madsen, sidstnævnte boede i Karens Hus.
151. Smed Godfredsen: Født d. 9. april 1848 i Skoven ved Jægerspris. Død 1887 i Hellebæk.
152. Kirsten Mortensen: Født d. 6. august 1844 i Ålsgårde, forældre: pigen Maren Rasmusdatter og hendes forlovede smedesvend Gustav Peter Mortensen. Forældrene viet samme dag.
153. 6 umyndige børn: Christine, Johanne, Albert, Marie, Margrethe og Gotfred.

154. Forpagter Olsen: Forpagter på Hellebækgård Niels Kasper Christian Olsen, født på Fejø 1852.
155. Preben Lange: Teglværksforpagter på Aalsgaard Teglværk, født i Nysted i Maribo Amt 1853.
156. Vognmand Hansen: Kroejer og vognmand Peter Emil Hansen, født i Hellebæk 1853. Boede og havde vognmandsforretning Ndr. Strandvej 104. Huset købt 1899 af Hellebæk Fabrikker.
157. Rasmus Jørgensen: Født 1856 i Toelt i Asminderød Sogn. Gift med Laura Agnete Hansen, født i Søborg Sogn i 1869.
158. Hammer: Mælkeforpagter, født i Mørdrup 1834.
159. 3 smedelærlinge: Hans Peter Nielsen, Henrik Jørgensen og Frederik Møller.
160. Husjomfru Laura Hansen: Stammede fra Rødkildegård i Søborg, blev senere gift med Rasmus Jørgensen.
161. Bøgely: Grunden solgt af Hellebæk Fabrikker 1896 til smedemester Rasmus Jørgensen og bebygget samme år. Huset var tegnet af Frederik Fugmann fra Pension Elleborg på Elleborgvej.
162. Frederik Møller (Oluf Frederik Julius Møller): Født 1875 i Tårnby. Byggede senere hus på Apperupvej 56.
163. Thorkildshåb: Hellebækvej 134.
164. Carl Peter Christensen: Født 1883 på Esrum Mark, boede hos sine forældre 1906 i Fiskerhuset, Bøssesmagergade 75. Faderen var skovarbejder og Carl Peter smedesvend.
165. Gunnild: Født Svendsen i Ålsgårde i 1885. Børn: Gudrun f. 1907 og Hans f. 1909.
166. Lauritz Møller Larsen: Født 1868, boede i Bøgely. Arbejdsmand.
167. Rudolph Ljunggreen: Født i Ålsgårde i 1891. Tømrer, boede Ndr. Strandvej 141.
168. Simon Nielsen: Født i Sverige 1888, entreprenør, boede først Ndr. Strandvej 120, men købte i 1933 Ndr. Strandvej 201 af Robert Wintle, fhv. ejer af Aalsgaard Badehotel. Huset blev i salgsannonce fra 1933 kaldt Villa Fredsduen. En del år formand for Aalsgaard Brolaug.
169. Alexius Jantzen: Født i København 1889, havde i mange år frisørforretning i Lindehuset, Ndr. Strandvej 149. Huset købte han 1933 af Marie Lind, hun gav navnet til huset. Ivrig skakspiller, formand for Hellebæk Skakklub en del år.
170. Dansk-Engelsk Benzin og Petroleums Co, forløberen for Dansk Shell. Stiftet 1913.
171. Aurora pumpe: Maskinfabrikken Aurora fremstillede pumper, benzinstandere og tanke til tankvogne. Lå i Herlev, lukkede grundet oliekrisen 1980.
172. Knud Knudsen: Født Saltum Sogn, Hjørring Amt d. 3. juli 1918.
173. Ole Olsen: Smed, født i Horserød Smedje i 1872, død 1941. Købte Saunte Smedje i 1905. Den lå da på Saunte Bygade 22, som også var smedens bopæl. Byggede i 1923 en ny smedje på Smedevænget 4.
174. Inger Knudsen: Født Odby Sogn, Thisted Amt d. 6. marts 1917.

175. Fabrikant Tafdrup: Født 1893. Ejede en herrekonfektionsfabrik på Vesterbrogade i København.
176. Villa Oeckenholt, Ndr. Strandvej 264: Bygget af tobaksfabrikant W. Ø. Larsen.
177. Maskinhuset, Krogebakke 9: Der havde under Aalsgaard Teglværks virke været installeret kedel og dampmaskine i huset til drift af teglværket, blev senere ombygget til beboelse med 3 lejligheder. Nedrevet 1968 for at gøre plads til Statoil tanken.
178. Per Gunnar Selander: Født 1904 i Sverige, elinstallatør. Byggede forretning med værksted Ndr. Strandvej 131, flyttede senere forretningen til Villa Eja Ndr. Strandvej 155, som også var hans og hustruen Gertruds bopæl. Gertrud var født i Ålsgårde i 1904 med efternavnet Hartelius. Hun var født i Villa Eja, men i det hus, der lå samme sted før Strandvejens udvidelse i 1933-34, og som blev nedrevet for at gøre plads til vejens forøgede bredde.
179. Åke Ekdahl: Født i Helsingborg 1916, kom til Danmark før 1921, hvor han boede i gartnerboligen til Ellestuen på Plantagevej (sidste del af Odinshøjvej) ved Hornbæk Plantage.
180. Johan Ekdahl: Født 1892 i Sverige, gartner hos højesteretssagfører Stein i Ellestuen, senere selvstændig anlægsgartner. Byggede hus på Alrunevej 4.
181. Ellestuen: Odinshøjvej 178 ved Hornbæk Plantage. Bygget af Alexander Svedstrup i 1895.
182. Stationsvejen: Egentlig Hellebæk Stationsvej, i dag Caroline Mathildes Vej.
183. Danish American Gulf Oil Company: Indtil 1946 Alfred Olsen og Co. A/S, handlede især med benzin fra Redmolen i København.
184. Poul Anker Møller: Arkitekt, født 1933 i Svaneke.